

บทที่ 3

การก่อเกิดวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว

ในขณะที่การดำเนินการโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน บนฐานคิดของการจัดการศึกษาที่เคารพคุณค่าของกฎธรรมชาติ วิถีจริยธรรม ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการจัดการที่เน้นมนุษย์และชุมชนเป็นจุดหมาย กำลังดำเนินไปตามขั้นตอนของระบบราชการพร้อมๆ กับการลงพื้นที่ทำกิจกรรมกับชุมชนนั้น เมื่อเวลาผ่านไปประมาณ 1 ปีเศษ ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้และคณะกรรมการดำเนินการโครงการก็มีการวิเคราะห์ประเมินผลแล้วพบว่า การขับเคลื่อนเพื่อจัดตั้งมหาวิทยาลัยชุมชน มศว ตรอน (หรือโพธิวิชชาลัยในเวลาต่อมา) เป็นเรื่องที่ยากต่อการทำความเข้าใจ และคงจะต้องอาศัยระยะเวลา ซึ่งก็จะส่งผลทำให้แนวความคิดจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อชุมชน (หรือโพธิวิชชาลัย) เป็นเรื่องที่เป็นไปไม่ได้ เป็นเรื่องความฝัน เป็นนิมิต โดยเฉพาะอาจทำให้ผู้คนมีความคิดว่า ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการศึกษาเป็นสิ่งที่ไม่เกี่ยวข้องกัน หรือนำมาใช้กับการศึกษาไม่ได้

ด้วยเหตุนี้ ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้จึงตั้งหลักใหม่ หาพื้นที่ใหม่หรือขั้วภูมิใหม่ที่สามารถตอบสนองยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัยได้อย่างมีพลัง

โดยการกลับมาทบทวนบนหลักคิดเบื้องต้นว่า มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร มีพื้นที่ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานคร

ในขณะที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีพื้นที่ตั้งอยู่ที่จังหวัดนครนายก โดยจังหวัดนครนายกถือเป็นจังหวัด 1 ใน 8 จังหวัดของภาคตะวันออก อันประกอบด้วย จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จังหวัดสระแก้ว จังหวัดระยอง จังหวัดจันทบุรี จังหวัดตราด จังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา ดังนั้น ปฏิบัติการของฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้เพื่อตอบสนองยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม ที่เป็นยุทธศาสตร์ 1 ของการบริหารมหาวิทยาลัยจึงน่าจะเริ่มต้นที่พื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งของภาคตะวันออก แต่ไม่ใช่ที่ มศว องค์กรฯ ด้วยเหตุที่จุดหมายและโครงสร้างของ มศว องค์กรฯ ได้ถูกวางเอาไว้เป็นคนแบบกับแนวคิดแบบโพธิวิชชาลัย

อย่างไรก็ตาม พื้นที่ที่เป็นเพียงเป้าหมายทางกายภาพ แต่เป้าหมายหลักอยู่ที่คน อยู่ที่ผู้นำชุมชนหรือเครือข่ายในชุมชน ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้จำเป็นต้องเชื่อมต่อให้ได้

แต่การเชื่อมต่อระหว่างมหาวิทยาลัยกับเครือข่ายชุมชนหรือผู้นำชุมชน โดยไม่มีฐานความสัมพันธ์ที่เข้าใจกัน ไว้เนื้อเชื่อใจกันเป็นฐาน ก็เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก อีกทั้งเงื่อนไขที่จะเชื่อมโยงกันก็เป็นเรื่องละเอียดอ่อน เพราะในห้วงเวลาปี พ.ศ. 2548-2549 เป็นช่วงเวลาของความขัดแย้งทางการเมืองเริ่มแตกแยกและรุนแรง

การเริ่มต้นที่ดีที่สุดสำหรับฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ก็คือ ผ่านคนที่เป็นญาติและเคยเป็นลูกศิษย์เฉพาะ

ที่มีบทบาทในชุมชน เป็นที่เคารพนับถือของชุมชน ซึ่งในขณะนั้น มีบุคคลอยู่ 2 คน ที่ผู้เขียนติดตามบทบาทและความเคลื่อนไหวในพื้นที่ชุมชนมาโดยตลอด โดยบุคคลแรกคือ

1. คุณจำรูญ สวยดี ในอดีตเคยเป็นลูกศิษย์ ในสมัยที่ผู้เขียนเคยสอนอยู่ที่วิทยาลัยครูสวนสุนันทา แล้วมาศึกษาต่อที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร (ปัจจุบันคือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ) โดยปัจจุบัน (ในระยะเวลาที่มีการติดต่อประสานงาน) มีบทบาทเป็นประธานเครือข่ายประชาชนลุ่มน้ำตะวันออก ที่ส่งผลทำให้ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ได้ศึกษาเรียนรู้ขบวนการขับเคลื่อนลุ่มน้ำบางปะกง ตั้งแต่จังหวัดฉะเชิงเทรา จังหวัดนครนายก จังหวัดปราจีนบุรี จนถึงจังหวัดสระแก้ว ซึ่งเป็นจังหวัดป่าต้นน้ำ ที่เชื่อมโยงผืนป่าพื้นที่อุทยานแห่งชาติปางสีดา อุทยานแห่งชาติทับลาน อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่

โดยลุ่มน้ำบางปะกง ที่ต้นน้ำอยู่ที่จังหวัดสระแก้ว แต่ผืนป่าต้นน้ำถูกคุกคามทำลายพร้อมกับการขยายพื้นที่พืชเชิงเดี่ยวต่างชาติประเภททุเรียนปัดส เพื่อตอบสนองอุตสาหกรรมข้ามชาติ ที่มุ่งกำไรเป็นจุดหมาย และมุ่งผลกำไรโดยไม่มีขอบเขตจำกัด อีกทั้งพื้นที่ป่าต้นน้ำยังถูกคุกคามด้วยเกษตรผิดวิธี การทำลายหน้าดิน การใช้สารเคมี ที่ล้วนเบียดเบียนทำลายชีวิต ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม จนเป็นส่วนหนึ่งของวิกฤติปัญหาความยากจน ปัญหาค่าเช่าไม่ถึงการศึกษาก่อน ปัญหาภัยแล้งซ้ำซาก และเป็นส่วนหนึ่งของปัญหาโลกร้อน

สภาพปัญหาพื้นฐานดังกล่าว ได้ส่งผลต่อขบวนการขับเคลื่อนแบบภาคีเครือข่าย พร้อมทั้งส่งผลต่อการเกิดโพธิวิชาลัยและกระบวนการจัดการเรียนการสอนของโพธิวิชาลัยอย่างมีนัยสำคัญ

2. คุณสมิทธิ เย็นสบาย เป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีประสบการณ์จากการทำงานธุรกิจเอกชนและการนำเข้าสู่สารเคมี จนเกิดปัญหาวิกฤติปี 2540 ส่งผลทำให้ธุรกิจต้องปิดตัว

แต่วิถีชีวิตก็ทำให้มีโอกาสทำงานกับเกษตรกรที่จังหวัดปราจีนบุรีและจังหวัดสระแก้ว โดยเฉพาะที่จังหวัดสระแก้ว การมีบทบาทในกองทุนผู้สูงอายุดอกแก้ว การมีบทบาทเป็นการสร้างองค์ความรู้ประสานงานและพัฒนาเครือข่ายสระแก้วบ้านเรา การมีบทบาทขับเคลื่อนศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว การมีบทบาทจัดทำสื่อห้องเรียนธรรมชาติ สื่อเพื่อนตะวันออกร่วมกับทีมงาน การจัดตั้งแหล่งเรียนรู้บ้านดินจังหวัดสระแก้ว และการจัดตั้งศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติจังหวัดสระแก้ว ตลอดจนการได้รับการสนับสนุนจากกองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรกรรมยั่งยืน สำนักปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ให้ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติจังหวัดสระแก้ว เป็นศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ได้ส่งผลทำให้ศูนย์ดังกล่าวมีบทบาทในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปเชื่อมโยงกับกลุ่มเครือข่ายกสิกรรมธรรมชาติในพื้นที่อย่างกว้างขวาง

ซึ่งก็ส่งผลทำให้การเกิดขึ้นของโพธิวิชาลัย สามารถต่อเชื่อมกับเครือข่ายชุมชนรากหญ้า และภาคีเครือข่ายอื่นๆ ตามมา

จังหวะก้าวของการขับเคลื่อน

ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งรับผิดชอบโครงการศูนย์สันติศึกษา ได้ประสานเชื่อมโยงกับประชาชนเครือข่ายลุ่มน้ำตะวันออก (คุณจำรูญ สวยดี) ช่วงปลายปี 2548 เพื่อขอความร่วมมือให้เป็นผู้ประสานงานกับ

ผู้นำชุมชนจาก 8 จังหวัดภาคตะวันออก ซึ่งก็ส่งผลทำให้เกิดการสัมมนาวิชาการ ภายใต้หัวข้อการสัมมนาเรื่อง “วิกฤตการเมืองหลังเลือกตั้ง 2 เมษายน 2549” ซึ่งจัดโดยโครงการศูนย์สันติศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม เมื่อวันที่ 18 เมษายน 2549 ที่โรงเรียนศรีมหาโพธิ์ อำเภอศรีมหาโพธิ์ จังหวัดปราจีนบุรี

การสัมมนาครั้งนี้ มีผู้นำชุมชนจาก 8 จังหวัดภาคตะวันออก เข้าร่วมประชุม 39 คน ประกอบด้วย

- นางสาวขวัญฤดี ดวงรัตน์
- นางสาวดวงกมล แซ่มนิล
- นายจรรย์คม คมขำ
- นายหมัด ขำทองทับ
- นางสาวกุลธิชาส์ บุญจันทร์
- นางเบญจวรรณ ดั่งใจ
- นางสาวจิรชนาน์ เขาศรี
- นายศักดิ์ดา ทองประสิทธิ์
- นายอำนาจ เย็นสบาย
- นายพูน สอนนอก
- นางสาวธนัชพร วิสุทธิแพทย์
- นายสุพัฒน์ ธนะพิงศ์พงษ์
- นายสนธิ์ ชมดี
- นายเฉวียน กาญจนสุนทร
- นายไพโรจน์ แสงจันทร์
- นางสาววรรณภา ปิyoung
- นายมนัส อำเอี่ยมศรี
- นายสมิทธิ์ เย็นสบาย
- นายพวรรณ ใจขึ้น
- นายธรรม พันธุศิริสด
- นางรุ่งกานต์ บุญประสาน
- นางสาวบุบผาทิพย์ แซ่มนิล
- นายเขาวลิต ภูมิ
- นายประสิทธิ์ มั่นคง
- นายพงษ์ศักดิ์ กัณฑโพธิ์
- นางสาวสุกัญญา สาแสง
- นางสาวสมพร เกตุแก้ว
- นายจำรูญ สวยดี
- นายอนุ สว่างเรืองฤทธิ์
- นางวัชรินทร์ สอนนอก
- นายณัฐวัฒน์ วิเศษวรรณ
- นายไววิทย์ หวานเสนาะ
- นายอาคม ภูติภัทร์
- นายธนภพ เกียรติฉวีวรรณ
- ดร.เพิ่มศักดิ์ มกรกริรมย์
- นายสุทธิ อัจฉาศัย
- นางวันดี สอยศรี
- ด.ต.วัชรวิชัย จันทร์เขียว
- ด.ต.ปัญญารัตน์ กระทุ่มเขต

การสัมมนาทางวิชาการในครั้งนี้ ส่งผลทำให้คนที่ไม่รู้จัก มีโอกาสได้รู้จักกัน รู้จักกันทั้งความคิด จุดยืน ทรรศนะต่อการเมือง แนวคิดในการแก้ปัญหาหรือหาทางออกทั้งปัญหาเฉพาะหน้า และการปฏิรูปสังคม ความคิดที่หลากหลาย โดยท่ามกลางความหลากหลายและความแตกต่างของมุมมอง ผู้เข้าร่วมสัมมนาบางท่าน ได้มีการนำเสนอเรื่องปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง การสร้างองค์กรชุมชนให้เข้มแข็ง การปฏิรูปการศึกษาเพื่อการสร้างคนเพื่อการแก้ปัญหาในระยะยาวรวมอยู่ด้วย

หลังการสัมมนาจบสิ้นลง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ก็แสดงการมีส่วนร่วมกับขบวนการขับเคลื่อน ด้วยการเป็นเจ้าของภาพหรือเป็นแกนนำการจัดสัมมนาเรื่อง “การปฏิรูปการจัดการบ้านเมืองโดยประชาชนภาคตะวันออกเฉียงเหนือ” ในวันที่ 12 มิถุนายน 2549 ณ ศูนย์สมุนไพรมอบบ้านหมอก อำเภอวังจันทร์ จังหวัดระยอง การสัมมนาดังกล่าวครั้งนี้ มีแกนนำชุมชนเข้าร่วมสัมมนา 34 คน ดังรายชื่อต่อไปนี้

- นายสมเกียรติ ภูธรรมศิริ
- นายแพทย์นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ
- นายเจเวียง กาญจนสุนทร
- นายทศพล เปี่ยมสมบุญ
- นายเนคตล อานทอง
- นายอนุ สง่าเรืองฤทธิ์
- นางสาวบุปผาทิพย์ แซ่มนิล
- นางสาวพรรษา คชมาน
- นางสาวจันทนา เลี้ยงสลัก
- นายธีรพงษ์ วิชญ์แดนินัย
- นายดำรงศักดิ์ ชุมแสงพันธ์
- นายชาติชาย เหลืองเจริญ
- นายบรรจบ ตั้งมั่น
- นายสำเร็จ ดินาน
- นางสาวภา ยินดี
- นายนิโรธ สังข์สุวรรณ
- นายวิจิตร บัวตรี
- นายธีรวัจน์ นามดวง
- นายสุทธิธรรม เลขวิวัฒน์
- นางสาวอรทัย สุขดาวาร
- นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร
- นายสมิทธิ เย็นสบาย
- นายปฏิภาณ จุมผา
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย
- นายวิชัย นะสุวรรณโน
- นางสาวกฤษณา ฤทธิ์มังกร
- นายพัฒนา เจียบเอี่ยมเขาว์
- นายปรกฤต รินทรนุรักษ์
- นายจำรูญ สวดี
- นางขวัญฤดี ดวงรัตน์
- นางสาวดุจเดือน ชุมแสงพันธ์
- นางสาวขวัญใจ จันอินทร์
- นางสาวกรรณิการ์ ชุมแสงพันธ์
- นายกิตติศักดิ์ ชุมแสงพันธ์

จากนั้น ศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว ก็เป็นองค์กรประสานงาน จัดเวทีสัมมนาเรื่อง การเมืองภาคพลเมืองภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยเชิญแกนนำขับเคลื่อนชุมชนเข้าร่วมสัมมนา ณ มูลนิธิสิทธิมนุษยชนมาติมาบเอื้อง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี

นั่นคือระบบแรกเริ่มของการขับเคลื่อนและจังหวะก้าวของการลงพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งก็ส่งผลทำให้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้นำชุมชนที่หลากหลาย มีโอกาสสัมผัสกับปัญหาของชุมชนต่างๆ ที่ไม่อาจรู้ได้โดยการอยู่แต่ภายในรั้วของมหาวิทยาลัย

แต่ที่สำคัญก็คือ เวทีสัมมนาทั้ง 3 ครั้งและในอีกหลายๆ ครั้ง ได้ส่งผลทำให้โพธิวิษาลัยมีพันธมิตรหรือมีเครือข่ายที่เข้มแข็งในเวลาต่อมาอย่างคาดไม่ถึง

สู่พื้นที่จังหวัดสระแก้ว

แม้ว่าในเบื้องต้น ความคิดของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่จะจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อชุมชน หรือ โภชวิชาลัยที่จังหวัดใดจังหวัดหนึ่งของภาคตะวันออกจะยังไม่มี ความชัดเจน แต่การลงพื้นที่ การพบปะผู้นำ ชุมชน การมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ตลอดจนการได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับภาคีภาควิชาการในพื้นที่ หรือหน่วยงานการศึกษาสถานนอกโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย การได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับภาคี ภาคประชาสังคมและสื่อการได้มีโอกาสพบปะภาคีภาคธุรกิจเพื่อสังคม การได้มีโอกาสพบกับภาคีภาคราชการ และความมั่นคง ที่สำคัญการได้มีโอกาสสัมผัสกับพื้นที่ชุมชนและผู้นำชุมชน ได้ส่งผลทำให้การก่อเกิดของโภชวิชาลัย มีเงื่อนไขถึงพร้อมที่ทำให้จำเป็นต้องเกิดขึ้นที่จังหวัดสระแก้วในเวลาต่อมา

ทั้งนี้ ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ จะขอประมวลเหตุการณ์และการขับเคลื่อนในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1

เป็นระยะแห่งการลงพื้นที่ศึกษาของฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ โดยศูนย์ประสานงานและพัฒนาเครือข่ายสระแก้ว บ้านเรา (คุณสมิทธิ เอ็นสบาย) เป็นผู้ประสานงาน

ณ จุดนี้ จึงส่งผลทำให้ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ มีโอกาสรู้จักและมีโอกาสศึกษาเรียนรู้ เครือข่าย กองทุนผู้สูงอายุดอกแก้ว คณะกรรมการกองทุนผู้สูงอายุดอกแก้ว

โดยได้รับเชิญให้เข้าร่วมประชุมร่วมกับเครือข่ายกองทุนผู้สูงอายุดอกแก้ว ตามหนังสือเชิญลงวันที่ 29 เมษายน 2548 โดยการประชุมครั้งนี้ นอกจากจะทำให้ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้มีโอกาสที่พบปะพูดคุยกับคณะกรรมการกองทุนผู้สูงอายุดอกแก้วแล้ว ฝ่ายเครือข่ายฯ ก็มีโอกาสนพบปะพูดคุยกับผู้แทนสถาบันพัฒนาองค์กร ชุมชน (พอช.) และผู้แทนองค์กรต่างๆ อีกหลายองค์กร

ซึ่งการเข้าร่วมประชุมครั้งนี้ ทำให้ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ มศว ได้รับรู้ถึงการขับเคลื่อนของสื่อ ห้องเรียนธรรมชาติ ข้อมูลการตอบทเรียน 2 ปี ร้านค้าสวัสดิการผู้สูงอายุดอกแก้ว ตลอดจนบรรยากาศของ ผู้คนที่เชื่อมั่นในวิถีชุมชน ที่มีความร่วมมือสามัคคีสู่การพึ่งตนเองอย่างมีศักดิ์ศรี และพร้อมที่จะถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ในตัวตนให้กับเยาวชนคนรุ่นหลัง ดังที่คุณลุงบุญช่วย สุทธิธรรม ได้เขียนบันทึกเอาไว้ใน เอกสาร ตอนหนึ่งได้อย่างน่าสนใจ ความว่า

“ผู้สูงอายุได้รับการยกย่องจากสังคมว่า “เป็นคลังสมองและภูมิปัญญาของชุมชน” ปัจจุบันผู้สูงอายุ มีอัตราเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่สภาพสังคมได้เปลี่ยนไป ในลักษณะตรงกันข้ามทำให้ผู้สูงอายุ ถูกมองว่าเป็นภาระของลูกหลานและสังคม

ปัจจุบันได้มีรูปแบบการพัฒนาสวัสดิการผู้สูงอายุ ที่ดำเนินงานโดยองค์กรต่างๆ ทั้งภาครัฐและเอกชน เกิดขึ้นในหลายกรณี มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุเป็นหลักของการพัฒนา เปลี่ยน

จากสภาพจากผู้ได้รับความช่วยเหลือ มาเป็นผู้คิด ผู้ทำ และรับผลประโยชน์เอง ทำให้ผู้สูงอายุเป็นผู้ที่มีคุณค่า ศักดิ์ศรี และเป็นภูมิปัญญาของสังคมอย่างแท้จริง

ในนามของคณะกรรมการเครือข่ายกองทุนผู้สูงอายุดอกแก้ว เราเชื่อมั่นว่า องค์การกรรวมกลุ่มใดๆ ที่สามารถนำคนสามวัยของชุมชนมาร่วมกันพัฒนาท้องถิ่น จะสามารถก่อให้เกิดกิจกรรมเพื่อสนับสนุนความเข้มแข็งของชุมชนได้อย่างยั่งยืน“

พร้อมกันนั้น ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ก็มีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดกับบุคลากรของวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว ในที่ประชุมเชิงปฏิบัติการการพัฒนาอาจารย์พิเศษวิทยาลัยชุมชนสระแก้ว เมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2548 ณ ห้องประชุมบูรพา ชั้น 2 ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว

แต่สิ่งที่สำคัญและมีความหมายอย่างยิ่งก็คือ การที่ ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ มศว ได้ร่วมกับ ศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว ด้วยการมีส่วนร่วมในโครงการ “พัฒนาเครือข่ายศูนย์ข้อมูลจากภูมิปัญญาเพื่อการเรียนรู้จังหวัดสระแก้ว” พร้อมกับหน่วยงาน ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว หน่วยงาน สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) และคณะทำงาน ศูนย์ข้อมูลชุมชนบ้านป่อปลุกกรุง

โดยความร่วมมือดังกล่าว ส่งผลทำให้เกิดความร่วมมือในการถอดบทเรียน หรืองานวิจัยโดยชุมชนมีส่วนร่วม ภายใต้โครงการคือ

“โครงการศึกษากระบวนการสร้างฐานข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบบ้านป่อปลุกกรุง และกระบวนการขยายผลสู่ชุมชน 6 ชุมชน ที่อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ถึง พ.ศ. 2549 เพื่อเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรเบญจภาคี ในโครงการผลิตพลังงานทางเลือก ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง”

ซึ่งจากการทำศูนย์ข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วม ภายใต้โครงการศึกษากระบวนการสร้างฐานข้อมูลชุมชนผ่านผลงานชิ้นนี้ มีกระบวนการและภาคปฏิบัติที่ปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม 5 ประการ คือ

1. การประสานแนวคิดของคณะทำงานที่มุ่งเน้นการพัฒนาชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการ เครือข่าย ซึ่งประกอบจาก 3 ภาคส่วนหลักด้วยกันคือ

1.1 ภาคส่วนนักพัฒนาชุมชนและหน่วยงานด้านการพัฒนาชุมชน ซึ่งภายใต้ผลงานการศึกษาชิ้นนี้ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

1.2 ภาคส่วนสถาบันการศึกษาและหน่วยงานด้านการศึกษา ซึ่งภายใต้ผลงานการศึกษาชิ้นนี้ ได้แก่ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) จังหวัดสระแก้ว มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ รวมไปถึงวิทยาลัยการจัดการสังคม

1.3 ภาคส่วนชุมชนฐานราก ซึ่งภายใต้ผลงานการศึกษาคั้งนี้ ได้แก่ ชุมชนต้นแบบบ้านป่อปลุกกรุง และชุมชนพื้นที่ขยายผล 6 ชุมชน

2. การจัดเวทีเพื่อนำเสนอแนวคิด กระบวนการดำเนินงาน และการสร้างความเข้าใจ รวมถึงประโยชน์ที่ชุมชนจะได้รับจากการทำศูนย์ข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมนี้ โดยเวทีชุมชนและประชาคมจะมีบทบาทต่อการตัดสินใจที่ปรากฏเป็นรูปธรรม 3 ประการคือ

2.1 การตัดสินใจต่อการจะทำศูนย์ข้อมูลแบบชุมชนมีส่วนร่วมหรือไม่ โดยผู้นำเสนอนอกจากจะมีเครือข่ายคณะทำงานดังที่กล่าวถึงในข้อ 1.1-1.2 แล้ว ยังมีผู้นำชุมชนและคณะกรรมการบริหารชุมชนอีกทางหนึ่งด้วย

2.2 การตัดสินใจในเชิงการคัดเลือกคณะทำงานศูนย์ข้อมูลชุมชนด้วยตนเอง กล่าวคือ ผู้นำชุมชนและคนในชุมชน ในรายงานการศึกษาขั้นนี้ จากการลงพื้นที่เก็บข้อมูลการศึกษา ได้แสดงให้เห็นว่า ชุมชนแต่ละชุมชนทั้งชุมชนต้นแบบและชุมชนขยายผล มีส่วนร่วมและมีบทบาทต่อการตัดสินใจในการคัดเลือกหรือสรรหา หรือ สัมครเป็นอาสาสมัคร โดยกำหนดผ่านประชาคมของชุมชนและความสมัครใจของคนในชุมชนเอง คณะทำงานเครือข่ายในข้อ 1.1 และ 1.2 จะเป็นเพียงผู้คอยแนะนำในเชิงกระบวนการจัดทำและดำเนินงาน รวมถึงคอยสนับสนุนและแก้ปัญหาในบางประเด็นเท่านั้น ไม่ได้มีส่วนต่อการตัดสินใจในการคัดเลือกคณะทำงานของชุมชน

2.3 การตัดสินใจในเชิงของข้อมูล กล่าวคือ ชุมชนเป็นผู้ให้ข้อมูล มีสิทธิในการที่จะเลือกให้ข้อมูลหรือไม่เป็นการตัดสินใจของคนในชุมชน ข้อมูลมาจากการเก็บข้อมูลด้วยกระบวนการสัมภาษณ์ สอบถาม จัดเวทีชุมชน จัดประชุมและชุมชนมีบทบาทในการตัดสินใจต่อการตัดสินใจ ตัดทอน แก้ไข ตรวจสอบ ข้อมูลด้านต่างๆ อย่างเต็มบทบาท

3. การประสานร่วมกัน ระหว่างเครือข่ายคณะทำงานศูนย์ข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน ทั้งพื้นที่ต้นแบบและพื้นที่ขยายผล ซึ่งปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม 4 ประการคือ

3.1 ศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว และสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ร่วมกันทำงานกับชุมชน ในเรื่องการนำเสนอแนวคิด จัดอบรมกระบวนการการทำศูนย์ข้อมูล ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงขั้นของการจัดเก็บข้อมูลชุมชนด้วยโปรแกรมฐานข้อมูลระบบคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้เชิงปฏิบัติการจริงทั้งสองหน่วยงานยังร่วมกันประสานในเชิงให้การสนับสนุนงบประมาณ ดูแลกระบวนการดำเนินงานให้คำแนะนำตลอดจนช่วยประสานงานกับชุมชนและคณะทำงานจัดทำศูนย์ข้อมูลของแต่ละพื้นที่

3.2 ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน (กศน.) จังหวัดสระแก้ว (ภายใต้การนำของผู้อำนวยการศูนย์ฯ นายสุรพงษ์ จำจด) ได้มีบทบาทในการสนับสนุนและจัดอบรมเปิดโอกาสให้ครูในสังกัด ซึ่งเป็นคนในชุมชน ได้รับความรู้ที่จะสามารถนำไปเผยแพร่ จัดรูปคณะทำงาน หรือลงไปร่วมเป็นกรรมการในการปฏิบัติงานลงพื้นที่เก็บข้อมูลในชุมชน อีกทั้งยังเปิดโอกาสให้ครูและนักศึกษาในศูนย์การศึกษานอกโรงเรียน ได้มีบทบาทและมีส่วนร่วมในการเป็นคณะทำงานสำคัญของพื้นที่แต่ละพื้นที่ นอกจากนี้ยังสนับสนุนพื้นที่ในการจัดประชุมเครือข่ายจัดเวทีชุมชนต่างๆ อีกทางหนึ่งด้วย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีบทบาทในการสนับสนุนด้านงานวิชาการ รวบรวม เรียบเรียง ข้อมูลเพื่อนำไปสู่การวิจัยในเรื่องศูนย์ข้อมูลชุมชน สนับสนุนหรือจัดทำสื่อชุมชน งานวิจัยชุมชน และร่วมเป็น คณะกรรมการประสานงาน ติดตามผล ของการทำศูนย์ข้อมูลชุมชนทั้งพื้นที่ต้นแบบและพื้นที่ขยายผล

3.3 ชุมชนต้นแบบบ้านป่อปลุกวัง มีบทบาทในการริเริ่มและลงมือการปฏิบัติการทำศูนย์ข้อมูล ชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วม ทั้งนี้ ชุมชนต้นแบบบ้านป่อปลุกวัง ยังได้ศึกษาด้วยตนเองต่อการเรียนรู้การจัดทำ ศูนย์ข้อมูลชุมชนในพื้นที่อื่น และเมื่อทำในชุมชนของตนแล้ว ก็สนับสนุนและผลักดันให้เกิดการทำศูนย์ข้อมูล ชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมในพื้นที่ขยายผลอื่นๆ อีกทางหนึ่งด้วย

3.4 ชุมชนขยายผลทั้ง 6 พื้นที่ ที่ร่วมกันแลกเปลี่ยน ทำงานศูนย์ข้อมูลเชิงบูรณาการ และให้ ความร่วมมือกับคณะทำงานเครือข่ายการจัดทำศูนย์ข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมนี้ ทั้งในแง่การเข้าร่วมเวที ชุมชน เวทีประชาคม การประชุม และภาคปฏิบัติการการทำศูนย์ข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วม

4. การจัดทำศูนย์ข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วม ได้สร้างบทบาทและส่งผลต่อชุมชนต้นแบบและ ชุมชนขยายผล โดยเกิดบทเรียนปรากฏให้เห็นเป็นรูปธรรม 5 ประการคือ

4.1 ข้อมูลชุมชนถูกจัดเก็บด้วยโปรแกรมฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบซึ่งง่ายต่อการสืบค้น และการ ใช้ข้อมูลผู้นำชุมชน คนในชุมชน เยาวชนที่ได้รับการอบรม รวมถึงชาวบ้านในชุมชนสามารถมีสิทธิต่อการขอรับ การให้บริการข้อมูลชุมชนอย่างเท่าเทียม รวมถึงหน่วยงานของภาครัฐก็สามารถเชื่อมโยงและขอข้อมูลจากชุมชน ได้เช่นเดียวกัน

4.2 การจัดทำข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมนำไปสู่ การใช้ฐานข้อมูลในการเป็นฐานในการ แก้ปัญหาชุมชนในด้านต่างๆ และใช้ในการเป็นฐานต่อการของบประมาณหรือสนับสนุนการได้รับงบประมาณ จากทางภาครัฐ

4.3 การจัดทำข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วม นำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างนักพัฒนา ชุมชน ผู้นำชุมชน เครือข่ายคณะทำงาน เยาวชน และคนในชุมชนเอง

4.4 การเรียนรู้โปรแกรมฐานข้อมูล จะเห็นจากข้อมูลในการศึกษาได้ว่า ชุมชนแต่ละชุมชนได้เปิด โอกาสให้เยาวชนและคนในชุมชนเป็นอาสาสมัคร ที่สามารถจะเรียนรู้โปรแกรมการจัดเก็บฐานข้อมูล เรียนรู้ ระบบการใช้คอมพิวเตอร์เบื้องต้นและการถอดประกอบ โดยไม่เสียค่าใช้จ่ายใดๆ ผ่านการอบรมจากเครือข่ายฯ

4.5 การจัดทำศูนย์ข้อมูลชุมชน แบบชุมชนมีส่วนร่วมได้เปิดโอกาสให้เยาวชนได้รู้ประวัติศาสตร์ ของชุมชน และกระตุ้นผลักดันให้เยาวชนคนรุ่นใหม่รักชุมชนและมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของตนเอง อาจ นำไปสู่การลดหรือการเกิดความต้องการที่จะไปทำงานต่างถิ่นหรือย้ายแหล่งที่อยู่ไปอย่างถาวรในอนาคต

5. การจัดทำศูนย์ข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วม นำไปสู่การที่ชุมชนสามารถใช้ฐานข้อมูลที่จัด เก็บไว้ใช้เป็นแนวทางในการผลักดันชุมชนหรือภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วมโครงการ สร้าง/เชื่อมโยง เครือข่ายเพื่อ ทำโครงการแก้วิกฤติภาวะต่างๆ ที่เกิดขึ้นกับชุมชน สังคม ประเทศและระดับโลก ไม่ว่าจะเป็นวิกฤติเศรษฐกิจ

วิกฤติธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม วิกฤติโลกร้อน หรือวิกฤติการณ์ทางการเมือง ในสถานการณ์ต่างๆ ที่ชุมชนจะสามารถปรับตัวและเผชิญรับกับความเปลี่ยนแปลงอย่างเข้มแข็งและยั่งยืนได้ที่สำคัญในขณะนี้ เครือข่ายและชุมชนส่วนต่างๆ ในจังหวัดสระแก้ว ได้ใช้ฐานจากความร่วมมือที่เข้มแข็งในการสร้างภาคีทำงานร่วมกันภายใต้โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพลังงานทดแทนและป่าต้นน้ำจังหวัดสระแก้ว

ข้อเสนอแนะ

กล่าวได้ว่า กระบวนการสร้างฐานข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบบ้านป่อลูกวัง และกระบวนการขยายผลสู่ชุมชน 6 ชุมชน ได้ส่งผลทำให้ชุมชนเกิดการพัฒนาตนเองในแนวดิ่งและในแนวกว้างอย่างเป็นจริง ได้ส่งผลทำให้ชุมชนค้นพบศักยภาพของแต่ละคนในแต่ละด้าน ค้นพบความสำเร็จอันเกิดจากความอดทน ความมานะพยายาม ความร่วมมือ ที่นำไปสู่การสร้างชุมชนที่เข้มแข็งตั้งแต่รากฐานและแก่นแกน ได้ส่งผลทำให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการเชื่อมโยงช่วยเหลือเกื้อหนุนระหว่างชุมชน สามารถส่งผลในการสร้างพลังร่วมในการทำงานที่ใหญ่ ที่สำคัญกว่าการทำงานเพียงชุมชนใดชุมชนหนึ่งอย่างโดดเดี่ยว

ที่สำคัญก็คือ ความเข้มแข็งของชุมชนดังกล่าว ได้ถูกนำไปเชื่อมโยงกับการดำเนินชีวิตแบบวิถีพอเพียง หรือปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอย่างมีนัยยะสำคัญ หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ทั้งชุมชนต้นแบบและชุมชนขยายผล มีฐานการพัฒนาตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแบบปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งฐานคิดเช่นนี้ หากมีภาคีอื่นเข้ามาเชื่อมโยงในเชิงยุทธศาสตร์ระดับวาระแห่งชาติได้ก็จะสร้างพลังขับเคลื่อนที่มีพลวัตยิ่งขึ้น

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางกระบวนการทำงานสร้างฐานข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบบ้านป่อลูกวัง และกระบวนการขยายผลสู่ชุมชน 6 ชุมชน ก็ได้เกิดแรงขับเคลื่อนให้เกิดความร่วมมือ 5 องค์กร หรือเบญจภาคี ได้แก่ 1. สถาบันเศรษฐกิจพอเพียง 2. ศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว 3. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว 4. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ 5. บริษัท เค เอส แอล การเกษตร จำกัด เพื่อผลิตพลังงานทดแทน เพื่อฟื้นฟูป่าต้นน้ำ เพื่อผลิตบัณฑิตคืนถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของจังหวัดสระแก้ว

ซึ่งการขับเคลื่อนขององค์กรเบญจภาคี มีอาจเกิดขึ้นจริงได้ หากไม่มีชุมชนเข้มแข็งเป็นฐาน ชุมชนที่มีวิถีการดำเนินชีวิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเป็นฐาน ชุมชนที่ผ่านกระบวนการหล่อหลอมเรียนรู้สร้างฐานข้อมูลชุมชนร่วมกันเป็นฐาน นั่นก็หมายความว่า การตัดสินใจของชุมชนบ้านป่อลูกวังและชุมชนเครือข่ายที่อยู่ในพื้นที่วิกฤติป่าต้นน้ำ วิกฤติการบุกรุกพื้นที่ป่า จากการปลูกพืชเชิงเดี่ยวหรือปลูกยูคาลิปตัส อยู่ในพื้นที่การพังทลายของหน้าดิน ของการใช้สารเคมีจนเกิดสารเคมีตกค้างในดินและในน้ำจนชุมชนต้องเผชิญกับปัญหาโรคร้ายสุขภาพ และพื้นที่ท่ามาหากินอย่างเป็นทางการ โดยชุมชนยอมรับหลักการ 6 พอเพียง ทั้งพออยู่ พอกิน พอใช้ สบาย พอร่มเย็น พอพลังงานทดแทน และพอพัฒนาคนแล้ว พลังของชุมชนที่เกิดตามมา ก็จะมีผลดีไม่เพียงเฉพาะชุมชนเท่านั้น

แต่จะเกิดผลดีในระดับประเทศและวิกฤติโลกร้อนได้ด้วย

ชุมชนบ้านบ่อลูกรัง และชุมชน 6 ชุมชนขยายผล อาจเป็นเพียงพื้นที่แห่งความเปลี่ยนแปลงเล็ก ๆ เมื่อเทียบกับประเทศหรือโลกทั้งโลก

แต่โลกทั้งโลก และประเทศทั้งประเทศ ก็เคยมีการเปลี่ยนแปลงที่เริ่มต้นมาจากน้อยไปสู่มาทั้งหมดทั้งสิ้น

ระยะที่ 2

ระยะประสานงานภาคีเครือข่ายสู่การร่วมจัดตั้งสู่การร่วมจัดตั้งองค์กรเบญจภาคีในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

การที่ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ให้ความสำคัญกับพื้นที่จังหวัดสระแก้วก็ด้วยเหตุผลหลัก 3 ประการ

ประการแรก สืบเนื่องมาจากการมีโอกาสเข้าร่วมงานกับองค์กรต่างๆ ในพื้นที่ ได้แก่ศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว อันส่งผลทำให้มีโอกาสพบกับคณะทำงานจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่ทำงานในพื้นที่มาก่อนหน้า

ได้มีโอกาสร่วมงานกับคณะทำงาน ศูนย์การศึกษาชนนอกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว ภายใต้การบริหารงานที่เข้มแข็งของผู้อำนวยการศูนย์ (นายสุรพงษ์ จำจด) ซึ่งเป็นองค์กรทางการศึกษาที่มีเครือข่ายในพื้นที่ โดยในเวลาต่อมา ถือว่ามีบทบาทอย่างสูงในการเป็นแกนนำขับเคลื่อนแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชน ในปี 2549 ด้วยการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ครบ 58 ตำบล 9 อำเภอ ด้วยการจัดเวที 23 เวที มีผู้เข้าร่วมโครงการประมาณ 6,058 คน เพื่อเสาะหาผู้เข้าร่วมโครงการนำร่อง (ประเภทหัวใจสู้) หรือนำแนวคิดปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปดำเนินชีวิต ซึ่งบทบาทการขับเคลื่อนขององค์กร กศน. ร่วมกับศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว โดยอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร และคณะ เป็นวิทยากรให้ความรู้ ทั้งนี้มีบริษัทธุรกิจเพื่อสังคมเข้าสังเกตการณ์ เช่นเดียวกันกับฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ก็มีโอกาสเข้าร่วมสังเกตการณ์ในบางเวทีด้วย ซึ่งจากการเข้าร่วมสังเกตการณ์ ก็ยิ่งส่งผลทำให้ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ มีความกระฉับกระเฉงในชีวิตของผู้คนระดับรากหญ้าของพื้นที่จังหวัดสระแก้วยิ่งขึ้น

กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ ได้เห็นความเข้มแข็งทั้งแนวคิดและการลงมือกระทำขององค์กรขับเคลื่อนในชุมชน ซึ่งเมื่อใดที่ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ได้รับโอกาสให้นำเสนอแนวคิดการจัดการศึกษาแบบทางเลือก ก็ได้รับจากการตอบรับองค์กรในพื้นที่เสมอ

ประการที่สอง สืบเนื่องจากการเข้าร่วมกิจกรรมกับองค์กรชุมชน จึงได้พบว่า จังหวัดสระแก้วมีความรู้รอบระบบ หรือความรู้ที่อยู่ในตัวคน ประเภทภูมิปัญญาไม่น้อยไปกว่าจังหวัดอื่นๆ อีกทั้งเป็นพื้นที่ที่มีทุนทางวัฒนธรรม เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญเชิงภูมิรัฐศาสตร์ จึงเป็นพื้นที่ที่ท้าทายในการปฏิบัติการกิจทั้ง 4 ด้าน ของมหาวิทยาลัยในความหมายที่ต่างจากเดิม

ประการที่สาม แม้ในช่วงระยะเวลานั้น ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้จะยังไม่มีข้อมูลครบทุกมิติแต่ก็เริ่มมองเห็นความหวัง และมองเห็นความเป็นไปได้ของการเกิดโครงการจัดการศึกษาในระดับอุดมศึกษา ที่เป็นการจัดการศึกษาแบบทางเลือกว่ามีโอกาสที่จะเกิดขึ้นเป็นจริงได้

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการขับเคลื่อนในพื้นที่ของฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ก็

พบว่าในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ได้มีเครือข่ายอีก 2 เครือข่าย มีการลงพื้นที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่ไม่ต่างไปจากจุดมุ่งหมายของยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม และการดำเนินการของฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ด้วยเหตุนี้ ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ จึงได้มีโอกาสพบผู้ที่มีบทบาทระดับผู้บริหารสูงสุดและบุคคลสำคัญของบริษัทที่ทำธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม คือคุณจำรุณ ชินธรรมมิตร ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน) และคุณสำราญ ยิบยิธรรม กรรมการผู้จัดการบริษัท KSL การเกษตร จำกัด

บุคคลทั้ง 2 มีแนวคิดที่ต้องการพัฒนาธุรกิจผลิตน้ำตาลมายาวนานถึง 60 ปี ไปสู่การผลิตตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

และด้วยจุดยืนที่ต้องการให้ธุรกิจของบริษัท มีบทบาทช่วยเหลือสังคม ดูแลสิ่งแวดล้อม ตอบสนองปัญหาวิกฤติพลังงาน ซึ่งเป็นปัญหาที่ปัจเจกไม่ออกจากปัญหาความมั่นคงในมิติต่างๆ ของชาติ จึงทำให้บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน) มีแนวคิดใหม่ ในการทำเกษตรอินทรีย์ ด้วยการส่งเสริมการปลูกอ้อยอินทรีย์ ที่นำไปสู่การผลิตน้ำตาล การผลิตพลังงานทดแทนเอทานอล การผลิตพลังงานไฟฟ้า และการผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งเป็นการผลิตแบบครบวงจร ภายใต้การส่งเสริมและสนับสนุนการปลูกอ้อยอินทรีย์

ที่สำคัญการปลูกอ้อยอินทรีย์ถือเป็นการปลูกพืชที่เชื่อมโยงกับการประกอบสัมมาชีพของเกษตรกร โดยเกษตรกรจะต้องยอมปรับเงื่อนไขการจัดการพื้นที่ของตน ทั้งการไม่ใช้สารเคมี ทั้งการแบ่งพื้นที่ปลูกอ้อยเพียง 70% ของพื้นที่ อีกประมาณ 30% จะต้องปลูกป่า 3 อย่าง เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง เพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า เพื่อร่วมดูแลโลกและสิ่งแวดล้อม และเพื่อให้เป็นพื้นที่ป่า 3 อย่าง เพื่อประโยชน์ 4 อย่าง อำนวยประโยชน์ต่อกรมมีชีวิตของครอบครัวอย่างยั่งยืนในระยะยาว

ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ แท้ที่จริงก็คือ แนวคิดที่นำมาจากแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว อันเป็นแนวคิดในการจัดการดิน น้ำ ป่า และชีวิตผู้คน สู่ความสมดุล สู่ธรรมะ อันเป็นระบบการจัดการสู่สันติ มิใช่ระบบการจัดการตามเศรษฐกิจกระแสหลักที่นำไปสู่การเบียดเบียน แย่งชิง เอาัดเอาเปรียบ และนำไปสู่สงครามในรูปแบบต่างๆ

นั่นคือการได้สัมผัสกับบุคคลสำคัญของบริษัทธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ซึ่งผ่านเครือข่ายการเรียนรู้ ก็มีโอกาสรอบในเวลาต่อมาว่าการที่บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน) มีแนวคิดที่ก้าวหน้ากว่าอีกหลายบริษัท หรือเป็นบริษัทส่วนน้อยของสังคมไทยมีแนวความคิดเช่นนี้ก็เพราะ

ด้านหนึ่งนอกจากจะเป็นเพราะปัจจัยภายนอก นั่นก็คือจากอาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร (หรือหลายคนเรียกว่า อาจารย์ยักษ์) ผู้ซึ่งมีบทบาทในการให้คำปรึกษา ในการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงขึ้นก้าวหน้าไปสู่การปฏิบัติ ซึ่งเป็นการพิสูจน์ว่า เศรษฐกิจพอเพียงสามารถนำไปใช้ได้ในทุกระดับ มิใช่เฉพาะคนกลุ่มหนึ่งกลุ่มใดหรืออาชีพหนึ่งอาชีพใดอย่างตายตัว

อีกทั้ง อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร ยังมีบทบาทอย่างสำคัญในการถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจสู่ภาคีภาคประชาชนอย่างเอกราชแผน ขยายบทบาททกสิกรรมธรรมชาติไปสู่จังหวัดต่างๆ ภูมิภาคต่างๆ อย่างกว้างขวาง

ขณะเดียวกัน ก็มีบทบาทอย่างสำคัญที่ทำให้เกิดการประสานภาคีต่างๆ หรือเครือข่ายต่างๆ ในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ทั้งภาคีภาควิชาการ ภาคีภาคประชาชน ภาคีภาคราชการและความมั่นคง จนเกิดเป็นองค์กรความร่วมมือหรือองค์กรเบญจภาคีในเวลาต่อมา

และเพื่อรับทราบประวัติ ภูมิหลังและแนวคิดส่วนหนึ่งของ อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธร ฝ่ายเครือข่าย จึงขอนำข้อมูลจากหนังสือ “ปราชญ์ชาวบ้านเพื่อการพัฒนาการเกษตร ปี พ.ศ. 2551” ซึ่งจัดพิมพ์โดย กองนโยบายเทคโนโลยีเพื่อการเกษตรและเกษตรยั่งยืน สำนักงานปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ดังนี้

ในด้านการก่อตั้งและความเป็นมาของศูนย์

ศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ตั้งอยู่บนพื้นที่ประมาณ 40 ไร่ เกิดขึ้นจากแนวคิด “เศรษฐกิจพอเพียง” ตามพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว โดยนายวิวัฒน์ได้จัดตั้ง “ชมรมกสิกรรมธรรมชาติไท” เพื่อดำเนินการรณรงค์เผยแพร่ให้ความรู้เรื่องการทำกสิกรรมธรรมชาติและลงมือปฏิบัติตามแนวพระราชดำริดังกล่าว เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถทำการเกษตรและอยู่อย่างพอเพียงได้จริง จนมีแนวร่วมจากหลายฝ่ายจึงได้จดทะเบียนขึ้นเป็น “มูลนิธิกสิกรรมธรรมชาติ” เมื่อวันที่ 17 กันยายน 2544 เพื่อเป็นการสร้างและเผยแพร่โครงการต่างๆ ที่ชมรมได้ดำเนินการขยายให้กว้างไกลยิ่งขึ้น สืบเนื่องจากการดำเนินการดังกล่าวจึงนำมาสู่การจัดตั้ง “ศูนย์ฝึกอบรมกสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง” ขึ้น เพื่อดำเนินการให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ “คืนชีวิตให้แผ่นดิน” โดยน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวปฏิบัติแสดงให้เห็นเกษตรกรและบุคคลทั่วไปได้เห็นจริงและเข้าใจตามแนวพระราชดำริพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ในการดำรงชีวิตแบบพอเพียง

ในด้านประสบการณ์

นายวิวัฒน์ อดีตเคยรับราชการอยู่ที่สำนักงานคณะกรรมการพิเศษเพื่อประสานงานโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ หรือ กปร. และได้ติดตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เพื่อจดบันทึกพระราชดำริในพื้นที่ การทำแผนติดตามประเมินผล และประมวลเรื่องรายงานผลถวายพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จากนั้นได้ลาออกจากราชการโดยน้อมนำแนวคิด เรื่อง ทฤษฎีใหม่และเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้กับการทำการเกษตรและการดำรงชีวิตโดยจัดตั้งเป็น “ชมรมกสิกรรมธรรมชาติไท” ดำเนินการรณรงค์เผยแพร่ให้ความรู้ เรื่องการทำกสิกรรมธรรมชาติและลงมือปฏิบัติตามแนวพระราชดำริดังกล่าว โดยเริ่มทำการเกษตรในพื้นที่ดินที่เสื่อมโทรม มีการบำรุงดินโดยใช้ปุ๋ยชีวภาพ ทำนา ปลูกพืชผัก สมุนไพร ไม้ผล ไม้ใช้สอย และเลี้ยงปลา จากนั้นได้ตั้งศูนย์กสิกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ที่อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี เป็นต้นแบบขยายแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงด้วยแนวคิดการทำเกษตรกรรมต้องบำรุงดินก่อนเพื่อให้ดินเลี้ยงพืช เพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าสามารถทำการเกษตรและอยู่อย่างพอเพียงได้จริง

ส่วนในด้านความชำนาญพิเศษ

ด้านกิจกรรมธรรมชาติ การค้นคว้าวิจัยพัฒนาเทคโนโลยีชีวภาพเพื่อการกลีกรวม การเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ การปลูสัตว์ การพลังงาน การแพทย์ เกษษกรรม การจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้ภูมิปัญญาตะวันออก

อย่างไรก็ตาม ในขณะที่ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เข้าไปมีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนกระบวนการสร้างฐานข้อมูลชุมชน ร่วมกับศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว (โดยมีอาจารย์สุรพล จำจด เป็นแกนนำ) ร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนและร่วมกับมหาวิทยาลัยการจัดการทางสังคมอยู่นั้น

ศูนย์กิจกรรมธรรมชาติมาบเอื้อง ที่นำโดย อาจารย์ยิววัฒน์ ศัลยกำธร ในฐานะภาคีภาคประชาสังคม และสื่อ ซึ่งเชื่อมโยงกับภาคีภาคธุรกิจเพื่อสังคมอยู่แล้วจังหวัดสระแก้วเพื่อความร่วมมือกันจัดตั้ง “คณะทำงานโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพลังงานทดแทนและป่าต้นน้ำจังหวัดสระแก้ว”

การจัดตั้งคณะกรรมการชุดดังกล่าว ประกาศจัดตั้งโดยผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว (นายสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล) ลงนามประกาศแต่งตั้งวันที่ 8 กุมภาพันธ์ 2550

การลงนามในประกาศดังกล่าว ส่งผลให้ภาคีภาคราชการหรือจังหวัดสระแก้ว เข้ามารับรู้และเข้าร่วมมือกับภาคีเครือข่ายที่เริ่มเกาะเกี่ยวกันอย่างเป็นทางการ อันนำไปสู่ “การประชุมเชิงปฏิบัติการสรุปผลการดำเนินงานและจัดตั้งศูนย์ต้นแบบโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพลังงานทดแทนและป่าต้นน้ำระดับตำบล” เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2550 โดยองค์กรเบญจภาคี ณ ห้องประชุมปางสีดา ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว

และที่สำคัญตามมาก็คือ ความร่วมมือขององค์กรเบญจภาคีที่จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการครั้งสำคัญ เรื่อง “โครงการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยองค์กรเบญจภาคี เพื่อการผลิตพลังงานทดแทน การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ และการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน” เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2550 ณ ห้องประชุมปางสีดา ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว

การจัดการสัมมนาครั้งนี้ ถือเป็นการขับเคลื่อนที่ครบองค์ประกอบขององค์กรเบญจภาคีที่สมบูรณ์แบบที่สุดเท่าที่มีการขับเคลื่อนในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว

อีกทั้งในช่วงปลาย ๆ พบว่า รองนายกรัฐมนตรี นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ยังได้ปรากฏภาพพิเศษ เรื่อง “จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การสร้างพลังร่วมอย่างมียุทธศาสตร์ เพื่อแก้ปัญหาวิกฤติชุมชน” อีกด้วย

และเพื่อเป็นการบันทึกการสัมมนาครั้งสำคัญครั้งนี้เอาไว้เป็นหลักฐาน จึงขอตีพิมพ์กำหนดการสัมมนาทางวิชาการครั้งนี้เอาไว้ดังนี้

กำหนดการสัมมนาวิชาการ

โครงการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติโดยองค์กรเบญจภาคี เพื่อการผลิตพลังงานทดแทน การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ และการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ณ หอประชุมปางสีดา ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว

วันศุกร์ที่ 30 มีนาคม 2550

- 08.00 น. • ผู้เข้าร่วมสัมมนาลงทะเบียน
- 09.00 น. • ฯพณฯ อำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี เดินทางมาถึงห้องสัมมนาวิชาการ
- นายสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว กล่าวต้อนรับ ฯพณฯ อำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี
- ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กล่าวรายงาน
- 09.30 - 10.30 น. • ฯพณฯ อำพล เสนาณรงค์ องคมนตรี กล่าวเปิดงาน และปาฐกถาพิเศษ เรื่อง "พลังงานทดแทนตามแนวพระราชดำริ กับอนาคตประเทศไทย"
- 10.30 - 10.45 น. • รับประทานอาหารว่าง
- 10.45 - 11.00 น. • ชมวีดิทัศน์ เรื่อง "จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่พลังงานทดแทน การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ และการผลิตบัณฑิตคืนถิ่น"
- 11.00 - 12.00 น. • ปาฐกถาเรื่อง การแก้ปัญหาวิกฤติชุมชน สังคม โลก และสิ่งแวดล้อม โดยการนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ ด้วยขบวนการเบญจภาคี โดย นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร ประธานสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง และประธานมูลนิธิกิจกรรมธรรมชาติ
- 12.00 - 12.45 น. • รับประทานอาหารกลางวัน
- 12.45 - 13.45 น. • เสนอรายงานโครงการผลิตบัณฑิตคืนถิ่น และบัณฑิตมิติใหม่ (รายงานท่านละ 15 นาที)
- รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ เสนอรายงานโครงการเพชรในตม: บัณฑิตครูไทยในอนาคต (รับทุนการศึกษาจาก กอปรน.)
 - ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติมา สังข์เกษม คณบดีคณะสังคมศาสตร์ เสนอรายงานโครงการผลิตบัณฑิตคืนถิ่น หลักสูตรพัฒนาชุมชน (รับทุนการศึกษาจากมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)
 - รองศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร มากตุ่น คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ เสนอรายงานโครงการครูวิทยาศาสตร์คืนถิ่น (รับทุนการศึกษาจากมูลนิธิสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี)

- รองศาสตราจารย์สุภา ปานเจริญ รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร เสนอรายงานโครงการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นการศึกษาขั้นพื้นฐานหลักสูตร 5 ปี (ครุมิติใหม่) (ทุนการศึกษาจากเงินงบประมาณแผ่นดิน)
- ดำเนินการอภิปรายโดย ดร.สมปรารถนา วงศ์บุญหนัก
- 13.45 - 14.00 น. • ชมวีดิทัศน์ เรื่อง “การปฏิวัติการศึกษา จากชุมชนรากฐาน”
- 14.00 - 14.15 น. • รับประทานอาหารว่าง
- 14.15 - 15.15 น. • การอภิปรายในหัวข้อ แนวทางการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในบริบทของจังหวัดสระแก้ว และโครงการจัดตั้ง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปุททะเลย์มหาวิทยาลัย จังหวัดสระแก้ว
- นายสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว
- ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์ และประธานยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม
- นายละอองดาว สีลาน้ำเพียง ผู้ใหญ่บ้านบ่อลูกวัง ตำบลคลองหินปูน อำเภอวังน้ำเย็น
- นายประสิทธิ์ แสงรุ่งเรือง นายกสมาคมนักข่าวหนังสือพิมพ์ภูมิภาคแห่งประเทศไทย
- ดำเนินการอภิปรายโดย นายสุรพงษ์ จำจด ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว
- 15.15 - 16.00 น. • ฯพณฯ รองนายกรัฐมนตรี นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม ปัจฉิมปาฐกถาพิเศษ จากปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สู่การสร้างพลังรวมอย่างมียุทธศาสตร์เพื่อปัญหาวิกฤติชุมชน
- 16.00 น. • พิธีลงนามความร่วมมือองค์กรเบญจภาคี ประกอบด้วย (1) ภาคประชาชน (2) ภาครัฐ (3) ภาคสถาบันวิชาการ (4) ภาคประชาสังคม และสื่อ (5) ภาคธุรกิจเอกชน และ
- พิธีลงนามการทำสัญญาซื้อขายผลผลิตทางการเกษตรล่วงหน้า (Contract Farming) ระหว่างบริษัท เค เอส แอล การเกษตร จำกัด กับ คณะกรรมการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพลังงานทดแทน และป่าต้นน้ำบ้านบ่อลูกวัง
- 16.30 น. • ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา กล่าวสรุปผลการสัมมนา
- นายสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว กล่าวปิดสัมมนา

- หมายเหตุ 1. เวลา 16.30 น. คณะกรรมการดำเนินโครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพลังงานทดแทน และป่าต้นน้ำ จังหวัดสระแก้ว แลกของขวัญ
2. กำหนดการอาจมีการเปลี่ยนแปลงตามความเหมาะสม

สำหรับบันทึกความร่วมมือที่ลงนามร่วมกัน (ปฏิญญาสระแก้ว) ระหว่างภาคีเครือข่ายทั้ง 5 โดยมีผู้แทนภาคีเครือข่ายร่วมลงนาม พร้อมกำหนดบทบาท หน้าที่ และภารกิจ เอาไว้ดังนี้

ปฏิญญาสระแก้ว

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือโครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพลังงานทดแทนและป่าต้นน้ำจังหวัดสระแก้ว ระหว่าง องค์การเบญจภาคี ประกอบด้วย ภาคราชการ ภาควิชาการ ภาคเอกชน ภาคประชาชน ภาคประชาสังคมและสื่อ

บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้จัดทำขึ้น ณ หอประชุมปางสีดา ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว ตำบลท่าเกษม อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ในวันที่ 30 มีนาคม 2550 ระหว่าง

1. จังหวัดสระแก้ว	ในฐานะภาคี ภาคราชการ
โดย นายสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล	ตำแหน่ง ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว
2. สถาบันเศรษฐกิจพอเพียง	ในฐานะภาคี ภาคประชาสังคมและสื่อ
โดย นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร	ตำแหน่ง ประธานสถาบันฯ
3. ศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว	ในฐานะภาคี ภาคประชาสังคม และสื่อ
โดย นายสมิทธิ เอ็นสบาย	ตำแหน่ง ประธานศูนย์ฯ
4. สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)	ในฐานะภาคี ภาคประชาสังคม และสื่อ
โดย นายสิน สื่อสวน	ตำแหน่ง ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันฯ
5. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	ในฐานะภาคี ภาควิชาการ
โดย ศาสตราจารย์ ดร.วิรุณ ตั้งเจริญ	ตำแหน่ง อธิการบดี
6. ศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว	ในฐานะภาคี ภาควิชาการ
โดย นายสุรพงษ์ จำจด	ตำแหน่ง ผู้อำนวยการ
7. บริษัทน้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน)	ในฐานะภาคี ภาคธุรกิจ
โดย นายจำรูญ ชินธรรมมิตร	ตำแหน่ง ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร

ระยะเวลาดำเนินงาน จำนวน 3 ปี

ตั้งแต่ 30 มีนาคม 2550 ถึง 30 กันยายน 2552

**เป้าหมายการสร้างความมั่นคงใหม่ด้วยเศรษฐกิจพอเพียง
ปีที่ 1**

1. จัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพลังงานทดแทนและป่าต้นน้ำจังหวัดสระแก้วบนพื้นที่ 81 ไร่ และพัฒนาพื้นที่ต้นแบบร่วมกับชุมชน

2. จัดหาและสนับสนุนพื้นที่ปฏิบัติการต้นแบบ ในการปลูกพืชพลังงานด้วยวิธีเกษตรอินทรีย์และปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง พืช 5 ชั้นในสัดส่วน 70 : 30 จำนวนพื้นที่ 10,000 ไร่
3. จัดทำฐานข้อมูลชุมชน พื้นที่ต้นแบบและฐานข้อมูลสมาชิกโครงการฯ

ปีที่ 2

1. ขยายพื้นที่และสมาชิกในการปลูกพืชพลังงานและปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง พืช 5 ชั้นในสัดส่วน 70:30 จำนวนพื้นที่ 100,000 ไร่
2. จัดทำฐานข้อมูลชุมชน ในพื้นที่ต้นแบบและฐานข้อมูลสมาชิกในโครงการฯ
3. จัดทำงานวิจัยด้านสิ่งแวดล้อมประเด็นการอยู่ร่วมกันของ คน ดิน น้ำ และ ป่า อย่างยั่งยืน
4. จัดตั้งสหกรณ์เกษตรอินทรีย์และพืชพลังงาน
5. สนับสนุนการจัดตั้งโรงงานผลิตเอทานอลแบบครบวงจร (ประกอบด้วยโรงงานเอทานอล โรงงานไฟฟ้า โรงงานปุ๋ยอินทรีย์และโรงงานน้ำตาล) และก่อตั้งวิทยาลัยร่วมกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒและภาคีเครือข่าย

ปีที่ 3

1. ขยายพื้นที่และสมาชิกในการปลูกพืชพลังงานและปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง พืช 5 ชั้นในสัดส่วน 70:30 จำนวนพื้นที่ 200,000 ไร่
2. จัดทำฐานข้อมูลชุมชน ในพื้นที่ต้นแบบและฐานข้อมูลในสมาชิกโครงการฯ
3. จัดตั้งกลุ่มวิสาหกิจชุมชนแปรรูปผลผลิตจากป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง พืช 5 ชั้น
4. โพรวิชาลัย เปิดการเรียนการสอนเต็มรูปแบบ

ตกลงทำความร่วมมือกัน ในนาม “องค์กรเบญจภาคี” ในการดำเนินงาน โครงการเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อพลังงานทดแทนและป่าต้นน้ำจังหวัดสระแก้ว ซึ่งต่อไปนี้เรียกว่า “โครงการ” เพื่อวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และจัดการความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ทั้งในระดับครอบครัว และชุมชน

2. จัดตั้งกลุ่มเกษตรกร และพัฒนาเครือข่ายวิสาหกิจชุมชน โดยความร่วมมือขององค์กรเบญจภาคี เพื่อแก้ไขปัญหาความเป็นอยู่ของประชาชน

3. กำหนดเป็นนโยบายของจังหวัดสระแก้ว เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิด การฟื้นฟู อนุรักษ์ ดิน น้ำ ป่า ด้วยการส่งเสริมการปลูกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง พืช 5 ชั้น ตามแนวพระราชดำริ และส่งเสริมการปลูกพืชพลังงานด้วยวิธีเกษตรอินทรีย์ เพื่อแก้ไขปัญหาวิกฤตภัยแล้งของจังหวัดสระแก้ว

4. ลดพื้นที่การปลูกพืชเศรษฐกิจต่างถิ่น และสนับสนุนให้ปลูกพืชพลังงานทดแทน เพื่อการพึ่งพาตนเอง ลดการนำเข้าพลังงานน้ำมันจากต่างชาติ

และเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการฯ จึงได้กำหนดบทบาทหน้าที่ขององค์กรเบญจภาคี โดยมี

สาระสำคัญ ดังนี้

1. ภาติภาคราชการ มีภารกิจหน้าที่

- 1.1 สนับสนุนนโยบายเศรษฐกิจพอเพียงให้สู่การปฏิบัติ
- 1.2 สนับสนุนงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือ และบุคลากร
- 1.3 สนับสนุนการจัดหาแหล่งน้ำและพันธุ์ไม้ ปลุกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง พืช 5 ชั้น

2. ภาติภาควิชาการ มีภารกิจหน้าที่

- 2.1 จัดกระบวนการเรียนรู้
- 2.2 จัดทำข้อมูลเชิงวิชาการและระบบฐานข้อมูล
- 2.3 ติดตามสนับสนุนและสรุปบทเรียนการดำเนินงาน
- 2.4 สนับสนุนให้เกิดโพธิวิซชาลัยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

3. ภาติภาคประชาสัมพันธ์ มีภารกิจหน้าที่

- 3.1 จัดตั้งแกนนำเกษตรกรตามแนวทางกลีกรมธรรมชาติ
- 3.2 เผยแพร่องค์ความรู้ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
- 3.3 ประสานงานและพัฒนาเครือข่ายศูนย์เศรษฐกิจพอเพียง
- 3.4 จัดทำสื่อเพื่อการเรียนรู้สู่สาธารณะ

4. ภาติภาคธุรกิจเอกชน มีภารกิจหน้าที่

- 4.1 สนับสนุนให้เกิดกลุ่มวิสาหกิจชุมชน
- 4.2 สนับสนุนด้านการตลาดและรับซื้อสินค้าอ้อยอินทรีย์
- 4.3 พัฒนาเทคโนโลยีการผลิตด้านเกษตรอินทรีย์
- 4.4 สนับสนุนและพัฒนาระบบโลจิสติก

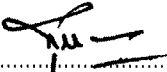
5. ภาติภาคประชาชน มีภารกิจหน้าที่

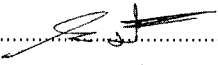
- 5.1 จัดตั้งศูนย์เศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบ
- 5.2 ประสานงานและจัดตั้งคณะทำงานในพื้นที่
- 5.3 เป็นผู้ผลิตแบบบกลีกรมธรรมชาติและปลุกป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง พืช 5 ชั้น

ผลที่คาดว่าจะได้รับ

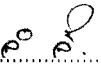
1. ประชาชนชาวจังหวัดสระแก้วมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
2. เกิดแหล่งการเรียนรู้ด้านเศรษฐกิจพอเพียงสำหรับประชาชนในระดับจังหวัดและระดับพื้นที่
3. มีกลุ่มสหกรณ์พืชพลังงานและการแปรรูปผลผลิตในรูปของวิสาหกิจชุมชน
4. สภาพแวดล้อมของจังหวัดสระแก้ว เช่น คน ดิน น้ำ ป่า ได้รับการฟื้นฟูอย่างยั่งยืน

ในระหว่างการทำโครงการฯ หากมีปัจจัยเงื่อนไขต่างๆ ที่ทำให้ไม่สามารถดำเนินการตามแผนโครงการได้ องค์กรเบญจภาคี อาจมีการทบทวนเพื่อให้เกิดการปฏิบัติที่สอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์ได้
บันทึกข้อตกลงความร่วมมือฉบับนี้ จัดทำขึ้นเป็น 6 ฉบับมีข้อความตรงกัน ทั้ง 6 ฝ่าย ต่างยึดถือไว้ฝ่ายละหนึ่งฉบับ โดยได้อ่านและเข้าใจข้อความโดยตลอดแล้วจึงลงนามไว้เป็นสำคัญ

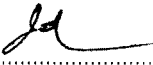
ลงชื่อ..........ภาคีภาคราชการ
(นายสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล)
ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว

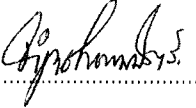
ลงชื่อ..........ภาคีประชาสังคมและสื่อ
(นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร)
ประธานสถาบันเศรษฐกิจพอเพียง

ลงชื่อ..........ภาคีภาคประชาสังคมและสื่อ
(นายสมิทธี เย็นสบาย)
ประธานศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว

ลงชื่อ..........ภาคีภาคประชาสังคมและสื่อ
(นายสิน สีสวน)
ผู้ช่วยผู้อำนวยการสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน)

ลงชื่อ..........ภาคีภาควิชาการ
(ศาสตราจารย์ ดร. วิรุณ ตั้งเจริญ)
อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ลงชื่อ..........ภาคีภาควิชาการ
(นายสุรพงษ์ จำจด)
ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว

ลงชื่อ..........ภาคีภาคธุรกิจเอกชน
(นายจำรูญ ชินธรรมมิตร)
ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน)

อนึ่ง จากการสัมมนาครั้งนี้ แนวคิดในการจัดตั้งมหาวิทยาลัยเพื่อชุมชน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง แม้จะมีความเห็นในระดับหลักการไปในทิศทางเดียวกัน แต่ก็ยังไม่มีข้อยุติในเรื่อง ชื่อ ขององค์กรทางการศึกษาที่จะเกิดขึ้น วิทยากรเข้าร่วมสัมมนา จึงมีทั้งที่เรียกว่ามหาวิทยาลัยเพื่อชุมชน มีทั้งที่เรียกว่า ปุทธเลิศมหาวิทาลัย ในขณะที่มหาวิทยาลัยก็ยังไม่ระบุชื่อที่ชัดเจน เพียงแต่เรียกว่า “มหาวิทยาลัยแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ดังปรากฏในประกาศมหาวิทยาลัย ซึ่งประกาศเมื่อวันที่ 24 พฤษภาคม 2550 เรื่องการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการผลิตบัณฑิตเพื่อชุมชนเอาไว้ดังนี้

ประกาศมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

เรื่อง คณะกรรมการดำเนินงานโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการผลิตบัณฑิตเพื่อชุมชน

เพื่อให้บันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการเศรษฐกิจพอเพียงพลังงานทดแทนและป่าต้นน้ำ จังหวัดสระแก้ว ขององค์กรเบญจภาคี โดยภาคีภาควิชาการถือเป็นภาคีหนึ่งในห้าภาคีที่มีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒเป็นผู้รับผิดชอบภารกิจโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการผลิตบัณฑิตเพื่อชุมชนให้บรรลุจุดหมาย

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 19 และมาตรา 22 แห่งพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พ.ศ. 2541 จึงประกาศรายนามคณะกรรมการดำเนินการโครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัยตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและการผลิตบัณฑิตเพื่อชุมชน ดังต่อไปนี้

คณะกรรมการที่ปรึกษา

พระมหาดรณรงค์ سماจโร	(เจ้าอาวาสวัดป่าอู่ไผ่ ร่องเจ้าคณะตำบลคลองหินปูน)
นายแพทย์ประเวศ วะสี	
นายวิรุณ ตั้งเจริญ	(อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
นายสุรพล พงษ์ทัตสิริกุล	(ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว)
นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร	(ประธานสถาบันเศรษฐกิจพอเพียงและประธานมูลนิธิสิริกรรมธรรมชาติ)
พันเอกสุรียา ปาวีรีย	(ผู้บังคับการกรมทหารราบที่ 12 รักษาพระองค์)

นายเจริญวิทย์ เสน่หา (เจ้าหน้าที่วิเคราะห์นโยบายและแผน 7 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์)
 นายจำรุณ ชินธรรมมิตร (ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน))
 นายแพทย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ (รองอธิการบดีฝ่ายวางแผนและพัฒนา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

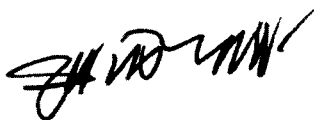
คณะกรรมการดำเนินงาน

นายอำนาจ เย็นสบาย เป็นประธาน
 (ประธานยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม)
 นายศานิตย์ นาคสุขศรี เป็นรองประธาน
 (รองผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว)
 นายสุรพงษ์ จำจด เป็นกรรมการ
 (ผู้อำนวยการศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว)
 นายศักดิ์ชัย บรรณสาร เป็นกรรมการ
 (ผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 1)
 นายธีระ วงษ์เจริญ เป็นกรรมการ
 (ผู้อำนวยการศูนย์บริการพันธุ์พืชและปัจจัยการผลิต)
 นายสำราญ ยิบยินธรรม เป็นกรรมการ
 (กรรมการผู้จัดการ บริษัท เค เอส แอล การเกษตร จำกัด)
 พันโทชาญณรงค์ อินทร์นอก เป็นกรรมการ
 (ผู้บังคับหน่วยส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ สำนักงานพัฒนาภาค 1 หน่วยบัญชาการทหารพัฒนา)
 นายจำรุณ สวยดี เป็นกรรมการ
 (ประธานคณะอนุกรรมการลุ่มน้ำบางปะกง ปราจีนบุรี และโตนเลสาป)
 นายละอองดาว สีลาน้ำเที่ยง เป็นกรรมการ
 (หัวหน้าศูนย์ข้อมูลชุมชนบ้านป่อลูกรัง)
 นายนิวัติ บำรุงจิต เป็นกรรมการ
 (ผู้อำนวยการโรงเรียนบ้านท่าผักชี)
 นายสมิทธิ เย็นสบาย เป็นกรรมการ
 (ประธานศูนย์พัฒนาข้อมูลและสื่อทางเลือกจังหวัดสระแก้ว)
 นายพรชัย ต้นสายเพชร เป็นกรรมการ
 (ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจังหวัดสระแก้ว)
 นายสมศักดิ์ เครือวัลย์ เป็นกรรมการ
 (ประธานศูนย์กสิกรรมธรรมชาติสองสลึง)

- นางสาวอรนุช ไวนุสิทธิ์ เป็นกรรมการ
(คลังจังหวัดสระแก้ว)
- นายสุวิทย์ ศรีวิจารณ์ เป็นกรรมการ
(ผู้ตรวจราชการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต 2)
- นางสุภา ปานเจริญ เป็นกรรมการ
(รองอธิการบดีฝ่ายบริหาร มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นายกวี วรกวิน เป็นกรรมการ
(รองอธิการบดีฝ่ายกิจการพิเศษ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นางสุมาลี เหลืองสกุล เป็นกรรมการ
(รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาศักยภาพนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นายสุรภูมิ บัดโธสง เป็นกรรมการ
(รองอธิการบดีฝ่ายพัฒนาระบบและบุคคล มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นายอารีย์ หาญสืบสาย เป็นกรรมการ
(คณบดีคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นางเฉลียวศรี พิบูลชล เป็นกรรมการ
(คณบดีคณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นางกิตติมา สังข์เกษม เป็นกรรมการ
(คณบดีคณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นายสมชาย ชูชาติ เป็นกรรมการ
(คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นายวิเชียร มากตุ่น เป็นกรรมการ
(คณบดีคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นายชาญวิทย์ เทียมบุญประเสริฐ เป็นกรรมการ
(ผู้อำนวยการสำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นางนงนารถ ชัยรัตน์ เป็นกรรมการ
(ผู้อำนวยการสำนักหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นางสาวสมปรารถนา วงศ์บุญหนัก เป็นกรรมการ
(ที่ปรึกษาโครงการครุศึกษาศาสตร์คืนถิ่น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)
- นายอรุณ เก้าเอี้ยน เป็นกรรมการ
- นายสมศักดิ์ เหมะรักษ์ เป็นกรรมการ

นายมรกต อารียะ	เป็นกรรมการ
นายสิทธิเดช ไรหิตะสุข	เป็นกรรมการและเลขานุการ
นางสาวลัดดาวัลย์ เลิศเลอวงศ์	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวกฤษณา สังคริโมกษ์	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ
นางสาวณิชาธิศา พรประเสริฐรัตน์	เป็นกรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

ประกาศ ณ วันที่ 24 พฤษภาคม พ.ศ. 2550

(ศาสตราจารย์วิรุณ ตั้งเจริญ)

อธิการบดีมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

ระยะที่ 3

ระยะของการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยและการขออนุมัติหลักสูตร

ระยะนี้ถือเป็นระยะของการดำเนินการตามกระบวนการของระบบการจัดตั้งหน่วยงานที่มีสถานะระดับคณะของมหาวิทยาลัย จึงต้องมีการเขียนโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยและดำเนินการร่างหลักสูตรเสนอผ่านหน่วยงานเพื่อการพิจารณาตามขั้นตอนโดยขั้นตอนสุดท้ายก็คือ การนำเสนอโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย และการนำเสนอร่างหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการภูมิสังคมเข้าสู่สภามหาวิทยาลัย

โดยฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ได้นำเสนอโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยสู่ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ (1) เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2550 และครั้งที่ (2) โดยมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยดังต่อไปนี้

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
จากที่ประชุมกรรมการสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 6/2550
ต่อโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย (1)
วันที่ 3 สิงหาคม 2550
ณ ห้องประชุมสภามหาวิทยาลัย อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง
สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี

หมายเหตุ การประชุมสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ครั้งที่ 6/2550 มหาวิทยาลัยได้เสนอโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย เป็นวาระเพื่อพิจารณา ต่อที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย โดยฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย) เป็นผู้นำเสนอโครงการ พร้อมทั้งขออนุญาตที่ประชุม ขอให้ตัวแทนภาคีภาคราชการ ซึ่งเป็นผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว (นายสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล) ผู้แทนภาคีภาคประชาชนเป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านคลองหินปูน (นายละอองดาว สีลาน้ำเที่ยง) ผู้แทนภาคีภาคประชาสังคมและสื่อ คือเลขาธิการมูลนิธิเศรษฐกิจพอเพียง (นายวิวัฒน์ ศัลยกำธร) ผู้แทนภาคีภาคธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (นายจำรูญ ชินธรรมมิตร : ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร บริษัทน้ำตาลขอนแก่น จำกัด มหาชน) ส่วนผู้แทนภาคีภาควิชาการคือ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ร่วมกับศูนย์การศึกษาออกโรงเรียนจังหวัดสระแก้ว (นายสุรพงษ์ จำจด)

นายกสภามหาวิทยาลัย (ศาสตราจารย์เกษม สุวรรณกุล)

วาระต่อไป จะมีผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว และคณะเข้าร่วมประชุม ก็เรียนคุณหมอ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ นายแพทย์เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ กรรมการและเลขานุการ) ว่า วันนี้เราว่ากันที่หลักการ แล้วเราถึงจะเดินทางไปที่ site โพธิวิชชาลัย ท่านจะได้ไม่ต้องลำบากเดินทางมาถึงที่นี่ แต่ว่าเมื่อท่านเดินทางมาแล้วก็ไม่เป็นไร เชิญอาจารย์อำนาจชี้แจง

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

เรียนท่านนายกสภาฯ และกรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกท่าน เกี่ยวกับเรื่องโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว ซึ่งชื่อโพธิวิชชาลัย นี้ที่ประชุมสามารถปรับเปลี่ยนได้ หากเห็นว่าไม่เหมาะสม

ขอเรียนที่ประชุมก่อนที่คณะภาคีที่มีความร่วมมือกันจะเข้ามาร่วมให้ข้อมูล ผมก็ขอเสนอในเบื้องต้น ดังนี้ ผมรับผิดชอบเป็นประธานยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม ซึ่งเป็นหนึ่งในเก้ายุทธศาสตร์ของการบริหารงานของผู้บริหารชุดนี้ และยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม โดยนัยแล้วมันจะเกี่ยวข้องกับภารกิจทั้งสี่ด้านของมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะในเรื่องของการบริการวิชาการแก่สังคม ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ไม่ได้มองว่า การบริการวิชาการให้กับสังคมอยู่แต่ในเมืองอย่างเดียว แต่หมายถึงชุมชนที่มีความแตกต่างและหลากหลายในหลายพื้นที่ของประเทศ

ในช่วงเวลาประมาณปี 2548 หรือประมาณสองปีเศษที่ผ่านมา ผมได้รับเชิญผู้นำในพื้นที่ชุมชนจากจังหวัดสระแก้วค่อนข้างบ่อยครั้ง การเชิญไปนั้น ทำให้ผมมีโอกาสดำเนินงานร่วมกับผู้นำชุมชนและภาคีต่างๆมากมาย ทั้งภาคีภาคราชการ ภาควิชาการ ภาคประชาสังคมและสื่อ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ได้ร่วมปรึกษาหารือกันในเรื่องต่างๆ โดยเฉพาะปัญหาวิกฤตของประเทศ การพัฒนาประเทศไปตามโลกกระแสหลัก โดยเฉพาะที่จังหวัดสระแก้วนั้น ขอเรียนว่าเรามีข้อมูลตรงกันว่าที่จังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัดที่ได้รับผลกระทบจากการพัฒนาที่เบียดเบียนมากที่สุดจังหวัดหนึ่งของประเทศ จนเกิดปัญหาความยากจน ปัญหาภัยแล้ง ปัญหาพื้นที่ป่าต้นน้ำถูกรุกราน โดยเฉพาะทรัพยากรเชิงเดี่ยวประเภทยูคาลิปตัสที่ขยายพื้นที่โดยไม่มีขอบเขตจำกัด หลายกรณีที่เป็นปัญหาในพื้นที่จังหวัดสระแก้ว เราต่างคนต่างมีความคิดว่า หากภาคีใดมีพลังทางด้านใด แล้วสามารถรวมพลังสร้างพลังร่วมให้เกิดขึ้น ก็จะเป็นเรื่องดี

แต่ถ้าเป็นการดำเนินการโดยภาคีหรือส่วนใดส่วนหนึ่งโดยเฉพาะ คงไม่สามารถที่จะแสดงบทบาทในการที่จะทำหน้าที่การบริการวิชาการชุมชนหรือช่วยเหลือชุมชนอย่างมีพลังได้ ก็เลยมีความเห็นตรงกันว่า เราควรจะจับมือกันหรือร่วมมือกันสร้างเป็นภาคีร่วมกัน ในการที่จะใช้บทบาทแต่ละภาคส่วน ทำตามหน้าที่ของตนอย่างประสานกัน ภายใต้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้บรรลุจุดหมาย ให้เป็นจังหวัดตัวอย่าง จึงเป็นที่มาของความร่วมมือที่จะจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ สระแก้ว ขึ้น โดยไม่ได้มีนัยว่าเพื่อทำวิทยาเขตอย่างไรในอดีต แต่พยายามที่จะนำเสนอกระบวนการจัดการความรู้ในฐานคิดใหม่ ให้ชุมชนในพื้นที่ได้ประโยชน์อย่างแท้จริง โดยประโยชน์นั้นมันจะเกิดขึ้นได้ ก็ต้องเกิดจากความร่วมมือของหลายฝ่าย จึงจะมีพลังในการที่จะแก้ปัญหาที่จังหวัดสระแก้ว เรื่องนี้จึงเป็นที่มาของวันนี้ ต้องขอภัยท่านนายกฯ ที่ได้เชิญภาคีอื่นๆ ที่มีความเกี่ยวข้องเข้ามาในที่ประชุมแห่งนี้ เพื่อการมีส่วนร่วม เพื่อร่วมรับฟังความคิดเห็น รวมทั้งเพื่อว่าท่านกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิต้องการซักถามข้อมูล ก็ขอให้ภาคีที่มีความร่วมมือกันเป็นผู้ตอบเพราะลำพังมหาวิทยาลัยแห่งเดียวนั้น ไม่สามารถที่จะตอบคำถามทุกปัญหาได้หมด เนื่องจากเป็นความร่วมมือซึ่งกันและกันก็ขอเรียนให้ท่านนายกฯ และกรรมการสภามหาวิทยาลัยทุกท่านได้ทราบ

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์)

คิดว่าสภามหาวิทยาลัย คงไม่จำเป็นที่จะมีบุคคลภายนอกเข้ามาในขณะนี้ คำถามคือ กำลังจะขอตั้งอะไร คือถ้าจะดำเนินโครงการในสิ่งที่เป็นนามธรรม ในเครือข่ายความร่วมมือ มันน่าสนับสนุนแน่นอนร้อยเปอร์เซ็นต์ แต่ต้องพูดให้ชัด รายละเอียดมันไม่มี พอจัดตั้งไป ผมเห็นสิ่งที่เป็นรูปธรรมทันที มีอาคารใช้ไหม สถาบัน หรือวิทยาลัย หรืออะไร เพราะภาษาไทยที่แปล แปลว่าวิทยาลัย เพราะถ้าจริง ๆ แล้วตรงนี้ เป็นการจะทดลองหรือดำเนินการขออนุมัติสภาฯ ดำเนินการการจัดการศึกษารูปแบบใหม่ บูรณาการความคิดที่มีชุมชนชาวบ้านมาช่วยกันทำชัดเจน ผมสนับสนุน แต่ขณะนี้ฟังไม่ชัด แล้วถ้าเป็นเช่นนั้น ต้องไม่ใช่คำว่าจัดตั้ง ผมกำลังขออนุญาตถามสั้น ๆ ว่า จะตั้งอะไรในนี้

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

การจัดตั้งหรือการสร้างหน่วยงานขึ้นมาใหม่นั้น ก็มีทั้งการจัดตั้งคณะ สถาบัน สำนักศูนย์ องค์กร ที่มีอยู่ภายใต้ พ.ร.บ. มหาวิทยาลัย หรือชื่ออื่นใดก็ได้ที่ไม่ขัด พ.ร.บ. มหาวิทยาลัย ขึ้นอยู่กับกฎหมายที่รองรับอยู่ สิ่งที่น่าเสียดายวันนี้ เป็นการนำเสนอในชั้นหลักการ เพื่อเข้ามารับฟังความคิดเห็นจากท่านผู้ทรงคุณวุฒิ สิ่งใดที่ยังไม่เรียบร้อย ไม่สมบูรณ์ เจตนาคือต้องการเข้ามารับฟังความคิดเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านในที่นี้ กราบเรียนว่าอาจจะมีความผิดพลาด หรือไม่เป็นระบบที่เคยเป็น ตรงที่ว่ามีบุคคลภายนอกเข้ามามีส่วนร่วมในที่ประชุมสภาฯนี้ แต่ขอเรียนอย่างนี้ว่า สิ่งที่มาวิทยาลัยคิดจะทำตรงนี้ หากมหาวิทยาลัยคิดฝ่ายเดียว ภาคีเดียวนั้นเป็นเรื่องยากจริงๆ

สำหรับผม ที่ลงพื้นที่ในฐานะประธานยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม ผมได้สัมผัสพลังความร่วมมือ ความรู้ความสามารถ ความคิด สิ่งที่ดีๆ ในชุมชน ยกตัวอย่าง เช่น ภาคีหนึ่งคือภาคีภาคเอกชน ภาคีภาคธุรกิจเอกชน เป็นภาคีที่มีจุดยืน ต้องการที่จะทำอุตสาหกรรมที่เป็นมิตรกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วยการผลิตพลังงานทดแทน ด้วยการผลิตเอทานอลผสมกับเบนซิน 10 % เป็นแก๊สโซฮอล์ ซึ่งเป็นสินค้ายุทธปัจจัยที่ต้องการที่จะร่วมมือกับชาวบ้าน ถ้าท่านปลูกอ้อยหรือหญ้าหวานแล้วท่านสร้างป่าด้วย แล้วใช้ปุ๋ยอินทรีย์ด้วย เราจะรับซื้อสินค้าจากท่าน หรือผลิตเรื่องปุ๋ยอินทรีย์อันนี้เป็นตัวอย่างหนึ่งซึ่งเขาดำเนินการตรงนี้อยู่

ปัญหาก็คือว่า มหาวิทยาลัยไปผลิตสิ่งนั้นไม่ได้ มหาวิทยาลัยจะทำอย่างไรจึงจะสร้างคนในมิติใหม่ ไม่ใช่ปลูกอ้อย แต่ปลูกคน ขณะเดียวกันภาคีอื่นๆ ซึ่งผมลงไปในพื้นที่นั้น ได้พบกับความเข้มแข็งที่จะทำให้คนในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วม มีโอกาสเข้าถึงการศึกษา มากกว่าการศึกษาในระบบที่เป็นอยู่ สิ่งที่ผมได้พูดคุยและได้พบปะผู้นำชุมชนนั้น ขอเรียนว่า เป็นเจตนาที่ดี และความตั้งใจของโพธิษชาลย์ก็คือว่า ถ้าหากภาคีที่ร่วมมือกัน ซึ่งจริงๆแล้ว เขาไม่ต้องการนำเสนอหรือ defend เพื่อปกป้องตนเอง แต่เขาอยากมารับฟังข้อคิดเห็นจากกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในสภาแห่งนี้ซึ่งคุยกันมาล่วงหน้าแล้วว่า พร้อมทั้งจะรับฟัง เพราะฉะนั้นที่ผมเรียนเชิญมา

ผมใช้เวลา 2 ปีกว่า ได้ไปอยู่กับชุมชนเงียบๆ ไม่ได้ทำอะไรที่ผิดปรัชญาปณิธานและภารกิจของมหาวิทยาลัยที่ควรจะเป็น นี่คือนี่ที่ผมขอเรียนว่าอยากให้ที่ประชุมแห่งนี้ให้โอกาสแก่เขา เพราะภาคีเครือข่ายที่เชิญมา อยู่ในพื้นที่จริงได้เข้ามารับฟัง ไม่ต้องให้เขาพูดเลยก็ได้ มารับฟังสิ่งที่ท่านกรรมการสภาฯ ต้องการเสนออีกพอ

นายกสภามหาวิทยาลัย

คนที่ จะเข้ามาในสภามหาวิทยาลัยในวันนี้ ก็รู้สึกว่าเป็นผู้ใหญ่ในการปกครองแถวนี้ เช่น ผู้ว่าราชการจังหวัด ซึ่งก็เกรงใจท่าน ท่านอุตสาหมาถึงที่นี่ ถ้าเรามีอะไรที่จะซักถามท่าน ก็คงโอเค ถ้าเราไม่มีคำถามหรือไม่มีอะไร ก็อาจจะไม่ได้ทำอะไรที่มหาวิทยาลัยตั้งใจไว้ เพราะฉะนั้น ถ้าหากถามผมตั้งแต่แรก ผมก็อยากจะบอกว่าอย่าเพิ่งเชิญท่านมาเลย เราพูดกันในหลักการให้เรียบร้อยก่อน เราพาพรรคพวกไปเจอท่านในพื้นที่จะดีกว่า เผอิญผมเพิ่งทราบว่าท่านมารอกันอยู่ข้างนอกแล้ว

อธิการบดี (ศาสตราจารย์วิรุณ ตั้งเจริญ)

ต้องขอภัยเรื่องนี้ด้วย ผมคิดว่าผมเข้าใจข้อสังเกตของท่านกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิ ของท่านอาจารย์เทียนฉาย ก็คือว่า ทางผู้นำเสนออาจจะยังไม่ได้ชี้ประเด็น คิดว่าเรื่องนี้เป็นกรณำเข้ามาหารือในชั้นหลักการ เพื่อจะไปปรับทำเป็นตัวโครงการที่ชัดเจน เพื่อนำเสนออีกครั้งหนึ่ง แต่โดยประเด็นหรือโดยเป้าหมายก็คือ หน่วยงานโพธิวิद्याลัย ก็คือเทียบเท่าคณะ สถาบัน สำนัก เพียงแต่ว่า คำว่า โพธิวิद्याลัยนั้น เนื่องด้วยเรื่องนี้เข้าไปเกี่ยวข้องกับทั้งผู้ดำเนินการและหลายภาคส่วนของพื้นที่ ไปเกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจพอเพียง ก็ได้ไปเอาคำของ โพธิวิद्याลัย ในพระราชบัญญัติพระมหากษัตริย์ มาปรับเป็น โพธิวิद्याลัย เพื่อจะเห็นความแตกต่างระหว่างคำว่า วิद्याลัย ซึ่งเป็นตัววัตถุ เป็นสถานที่ แต่วิद्याลัยนั้น เป็นตัวความรู้ เป็นตัวจริยธรรม เป็นตัวคุณธรรม และโดยแท้จริง ในภาคี 5 ภาคีที่ร่วมมือกันนั้น เราในฐานะที่เป็นฝ่ายของภาควิชาการ ก็เป็นผู้ที่จะผลิตบัณฑิตคืนถิ่นซึ่งมหาวิทยาลัยมีบทเรียนที่จังหวัดน่านลงไปสอนพื้นที่ ให้เหมาะสมกับพื้นที่ เท่าที่ติดตามเรื่องนี้ เช่น การผลิตบัณฑิตที่เหมาะสมกับสระแก้ว ที่มีปัญหาเรื่องของความมั่นคงที่สำคัญระหว่างไทยกับเขมร ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ผลักดันให้เกิดโครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขา จังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี มาตั้งแต่ พ.ศ. 2521-2522 จนกระทั่งตอนหลัง พื้นที่ปลูกยูคาลิปตัสขยายพื้นที่ปลูกอย่างมาก

มศว นอกจากผลิตครูโครงการบัณฑิตคืนถิ่นไปแล้ว ก็จะผลิตบัณฑิตที่จะไปดูแลเรื่องสุขภาพของชุมชน ผลิตบัณฑิตเข้าไปดูแลในเรื่องของสังคม การจัดการป่าต้นน้ำ หรือในเรื่องของเกษตรอินทรีย์ เกษตรทฤษฎีใหม่ หรือ เรื่องของอาหารต่างๆ ด้วยเช่นกัน ก็เป็นความคิดที่หายากๆ ในเบื้องต้น แต่โดยสรุปแล้ว ดูจะเป็นกรณำเสนอเพื่อขอตั้งโพธิวิद्याลัยในระดับการขอหลักการ เพื่อดำเนินการขั้นต่อไป

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (ศาสตราจารย์ยงยุทธ ยุทธวงศ์)

ผมคิดว่าวันนี้เท่าที่อ่านเอกสารดูแล้ว เหมือนกับเป็นแนวคิดเบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาทางด้านเศรษฐกิจพอเพียงเท่านั้นเอง คิดว่าไม่น่าจะไปไกลถึงโพธิวิद्याลัย ซึ่งละเอียดมาก ถ้าอย่างนั้นนั่นน่าจะเป็นเอกสารที่มีความละเอียดมากกว่านี้ เท่าที่อ่านดูแล้ว ก็มีประเด็นว่า มหาวิทยาลัยอาจจะสามารถทำอะไรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ซึ่งใช้เศรษฐกิจพอเพียงเป็นรากฐานได้ซึ่งผมว่าอันนี้ก็แนวคิดที่ดี

อันที่สอง ก็คือ มีผู้บริจาคที่ดิน 81 ไร่ ที่สระแก้ว แล้วก็สนใจเรื่องการทำแอลกอฮอล์ เอาน้ำตาลมาทำแอลกอฮอล์ ซึ่งก็คล้ายๆ เป็นไปได้ว่า จะเป็นเศรษฐกิจพอเพียงแต่อย่างยังไม่แน่ อาจดูอย่างนี้แล้วยังไม่เห็น แล้วก็มหาวิทยาลัยอาจจะเข้ามาร่วมทำงานตรงนี้ได้ แต่ก็ยังมองไม่เห็นอีกว่าจะทำอะไร เพราะว่ามหาวิทยาลัยไม่ได้เก่งทางด้านการวิศวกรรมกระบวนการเช่นนี้สักเท่าไร ฉะนั้นผมจึงคิดว่าเป็นแนวคิดเบื้องต้น แต่ว่าเราอยากได้แนวคิดที่มันชัดเจนกว่านี้ ส่วนถ้าเมื่อมีผู้ที่จะบริจาคที่ดินเดินทางมาแล้ว จะเข้ามาในสภามหาวิทยาลัย เราก็ทำความรู้จักด้วยก็ไม่เสียหายอะไร

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (ศาสตราจารย์พิเศษ เอกวิทย์ ณ ถลาง)

เรื่องนี้คิดว่าเป็นความตั้งใจของมหาวิทยาลัย แต่รู้สึกว่าจะกระโดดเร็วไปนิดหนึ่งที่เชิญประชาชนบุคคลภายนอกที่เป็นเบญจภาคีเข้ามา ทั้งๆ ที่เรายังไม่ได้ตั้งฐานคิดให้เรียบร้อย ที่ถูกแล้วน่าจะมีการคุยเรื่องนี้ให้ได้ฐานคิดและยุทธศาสตร์ที่ชัดเจนในส่วนของมหาวิทยาลัยเสียก่อน แล้วการที่ทางประชาชน เอกชน ในพื้นที่จะเข้ามาร่วมทีหลัง ก็เป็นเรื่องดี

แต่ในความเห็นของผมในขั้นนี้ ผมคิดว่าเราต้องทำให้ชัดเจนเสียก่อน แล้วถึงจะพูดจากับเขาได้อย่างชัดเจน ถ้าพูดจากลวมๆ หรือว่ายังไม่ค่อยแน่นอน มันจะไม่เกิดผลดีเท่าไรนัก และตรงนี้เท่าที่อ่านดู มีความรู้สึกยังแปร่งๆ ที่จะต้องปรับให้ชัดเจนก็คือว่า คำที่เอามาใช้นี้เป็นคำที่มาจากพระราชนิพนธ์พระมหากษัตริย์ เจตนารมณ์นั้นไปไกลกว่ามหาวิทยาลัยโดยทั่วไปทั้งหมดของประเทศไทย ท่านจงใจใช้คำว่า วิชา อันนี้เป็นสุดยอด และเป็นการปฏิรูปการศึกษาาระดับอุดมศึกษา เรื่องของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นอีกเรื่องหนึ่ง ไม่เกี่ยวกับ แต่ทำให้เกี่ยวได้ในภาคปฏิบัติ แต่มหาวิทยาลัยต้อง revolutionize หรือปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ทั้งหมด โดยมุ่งไปที่ทำให้คนเกิดปัญญาโดยแท้จริง ไม่ใช่เกิดวิชา ที่เป็นตำราฝรั่ง และเป็นวิชาที่ออกขึ้นในแผ่นดินไทยด้วย เรายังไม่เคยคุยกันเรื่องนี้มาก่อน จึงคิดว่ามหาวิทยาลัยน่าจะจะต้องตั้งกลุ่ม และเชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่เห็นว่ามีความรู้ความเข้าใจเรื่องนี้ดี เช่น คุณหมอประเวศ วะสี เป็นต้น มาคุยกัน คุยจนกระทั่ง concept นี้ชัดเจน แล้วจึงลงนาม โดยเชิญผู้ที่จะมาร่วมมือกันทำให้ได้ มาฟังซึ่งกันและกัน น่าจะเป็น two ways มากกว่าที่จะให้ท่านมาฟังจากเราเท่านั้น

แต่ถ้าจะพูดกันในวันนี้ก็ได้แต่ปฏิสันถารกันว่า จะให้เกิดความแจ่มชัดและเห็นยุทธศาสตร์ที่เป็นไปได้จริง ผมคิดว่ามันกระโดดไปนิดหนึ่ง ซึ่งก็น่าเห็นใจ แต่คิดว่าน่าจะปรับให้ชัดเจนกว่านี้ ก็น่าจะดีกว่านี้ แต่ไหนๆ ท่านมากันแล้ว ก็อย่าหวังว่าเราจะเต็มที ที่จะบอกท่านว่าอย่างโน้นอย่างนี้ กลายเป็นว่าเราตั้งตัวเป็นผู้รู้มากเกินไปอีกแล้ว คิดว่าต้องอยู่อย่างเสมอกันดีกว่า เป็นการแลกเปลี่ยนกันในเบื้องต้น แต่ว่ามหาวิทยาลัยเองต้องตั้งหลักที่จะคุยเรื่องนี้ให้ชัดเจนเสียก่อน และบางยุทธศาสตร์ที่จะลงสู่ภาคปฏิบัติที่เป็นรูปธรรมก็น่าจะเกิดผล

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี)

ขอเรียนความเห็นว่าจะทำอย่างไรกับเรื่องเฉพาะหน้า เพราะท่านมารออยู่ข้างนอกแล้ว การที่จะทำอะไร มันมีหลักการคิดที่ภาษาอังกฤษ เขาเรียกเป็นตัวย่อว่า P P P และ O O หมายถึงการจัดองค์กร หรือ organization ต้องเอาไว้สุดท้าย P สามตัวที่เรียงกันมา นำหน้ามาก่อน P ตัวแรกคือ purpose อันนี้มีวัตถุประสงค์จะทำอะไร P ตัวที่สอง principle แล้วหลักการมันทำยังไงที่จะให้ตรงตาม purpose นั้น P ตัวที่สาม คือ participation ร่วมกันทำ อย่าเพิ่งทำตัว O ถ้าเอา O นำหน้า จะยุ่งมาก เหมือนปฏิรูปการศึกษา อันนั้นตัวอย่างเหมือนกันที่ เอา O นำหน้า แล้วผ่านไปเกือบ 10 ปีแล้ว ไม่ไปไหน เพราะเอา O นำหน้า คนก็จะวิ่งกัน มันจะปฏิรูปองค์กร ทำอะไร ต้องเอา 3 อันนี้นำมาก่อน แล้วพอทำร่วมกันไป ชัดเจนขึ้น มันจะปรากฏชัดเลย ว่าถ้าจะจัด O มันจะทำอย่างไร

จะนั่นตอนนั้นขั้นตอนนั้นผมเสนอว่า อย่าเพิ่งไปเรียกโครงการจัดตั้งโพธิวิद्याลัย ถ้าจะเป็น ก็เป็น

โครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจพอเพียง และถ้าจะเชิญท่านที่มาคุยกันว่าเรามีความมุ่งมั่นอะไร แล้วหลักการมันเป็นยังไง แล้วก็ร่วมมือกันทำแล้วก็ไปลองร่วมมือกันก่อน เรื่ององค์กรเอาไว้ทีหลัง อาจจะเชิญผู้แทน ใครที่เป็นผู้แทนหลักมาพร้อมกัน แล้วพูดให้ชัดเจนว่า purpose คืออะไร หลักการเป็นอะไรอยากจะร่วมมือกัน อยากทำอย่างนี้ อยากเห็น มศว มีส่วนร่วมอะไรตรงนั้น แล้วก็หยุดแค่นั้นก่อน

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

ก่อนจะให้ความเห็นอะไรได้ ผมต้องรู้ว่าจะทำอะไรเสียก่อน แล้วเมื่อก็กังมกมาก ไม่รู้จะทำอะไร ตัวสำคัญที่สุด คือถ้าดูในบทบาทของมหาวิทยาลัย เรื่อง service เป็นหน้าที่ ไข แต่ว่าพอถึงเรื่องของการปฏิรูปอย่างที่ใช้คำในนี้ ผมเห็นประเด็นอยู่อันหนึ่งซึ่งน่าสนใจมาก ถ้าบังเอิญคิดตรงกัน คือ การทดลองวิชาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ จะเรียกว่า model ของ มศว อะไรก็ตามที เป็น model ที่บอกว่า การพัฒนาจะต้องอาศัยความร่วมมืออย่างนี้ แล้วแต่ฐานจากตรงนี้ลงไป จะมีก็ภาคีก็ตาม แล้วก็ทำการทดลอง experiment เก็บข้อมูลด้วย วิเคราะห์จากข้อมูลที่เก็บด้วย อย่างนี้คือหน้าที่ของมหาวิทยาลัย แต่ถ้าเมื่อใด ที่ทำแต่บริการลงไปให้ชุมชนเกิด organize สร้างสหกรณ์ ผมว่าไกลกว่าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยไปพอสมควร ถ้าอันนี้เป็นลักษณะนั้น แล้วชัดเจน

เรา debate ก่อนว่า approach อย่างนี้ มศว จะเล่นไหม หนึ่ง เป็น สหศาสตร์ สหสาขาลงไป มีหลายสาขาลงไป มีบัณฑิตที่พร้อมจะคืนถิ่นลงไป เอาความรู้ลงไปสร้างความคิด ฝ่ายหนึ่งอยากทดลองสหกรณ์ ฝ่ายหนึ่งอยากทดลองชุมชนเศรษฐกิจพอเพียง ฝ่ายหนึ่งอาจจะทดลองพลังงานทดแทน แต่มีรูปแบบ แล้วเก็บข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ แล้วสร้างความรู้ใหม่ อย่างนี้ชัดเจน ในความล้มเหลวที่พิสูจน์ได้จากการวิจัย ว่าวิเคราะห์อย่างนี้แล้ว มันไปถึงทางตัน มันไปไม่ได้ ทดลองรูปแบบใหม่ แต่ถ้าหากเป็นการผลิจริงอย่างนี้ ถ้าเกิดมีปัญหานั้น มันกลายเป็น commitment ของมหาวิทยาลัยเข้าไปอีก

เพราะฉะนั้น บทตรงนี้ที่ผมอยากตีให้แตก ถ้าเข้าใจตรงกันเช่นนี้แล้ว การแลกเปลี่ยนความคิดกับใคร ก็ไม่แปลก การจะให้ความเห็นกับใคร ก็คงจะให้ได้ แล้วมันคงไม่เขย แต่ถ้าให้ความเห็น โดยเราไม่รู้ที่กำลังทำอะไร ผมลำบากใจมาก

นายกสภามหาวิทยาลัย

คือผมเห็นปัญหาปัจจุบัน ซึ่งมันมีการพูดกันมาร้อยกว่าปีแล้ว ว่าการศึกษาของเรานักเรียนเรียนแต่ทฤษฎี เรียนแต่เรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องกับเขา เขาไม่รู้จักเมืองไทยที่แท้จริง ตรงนั้นเป็นปัญหาหลัก ถ้าเป็นอย่างนั้นก็หมายความว่าเรานักเรียนเราไปเรียนรู้ความเป็นไปของภูมิภาค ที่เราอยากจะไปศึกษา ผมอ่านโครงการทั้งหมด ใครมาอยู่ที่นี้ ใครจะเป็นนักเรียน ถ้าหากเป็นวิทยาลัย หรือเป็นอะไร มันก็ต้องมีนักเรียนนะ นักเรียนมาจากไหน แน่นนอนคนเหล่านั้น ไม่ใช่เป็นนักเรียนหรอก เพราะว่าการสอนหนังสือของเรา เราจะต้องให้ปริญญาให้ประกาศนียบัตร หรือให้อย่างไรก็แล้วแต่ คนเหล่านั้นเขาก็ไม่ใช่ นักเรียน ตรงนี้ผมก็ยังไม่ออกว่าเราจะเอานักเรียนจากของเราไป หรือจะเอาที่นั่นเป็นโรงเรียน อ่านในนี้แล้ว ก็ยังไม่ชัดซึ่งวันนี้ก็คงจะดีขึ้น

กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ (คุณโสภณ สุภาพงษ์)

ผมเสนอว่า อันแรก คิดว่าจิตนาการของผู้ที่ดูแลเรื่องนี้ ถูกต้อง และมันเป็นทิศทางที่ดีด้วยที่เรารับรู้ ว่า ความรู้ส่วนใหญ่ ไม่ได้อยู่ในห้องเรียน การศึกษาควรจะเป็นอย่างนั้น ความรู้ส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในห้องเรียน เราต้องเปลี่ยนทิศทางเรื่องการเรียนว่า ความรู้มันอยู่กับสิ่งที่เกิดขึ้นจริง อันนั้นคิดว่าทิศทางที่คิดถูกต้อง

ประเด็นที่สอง ก็ถามว่าแล้วส่วนที่เราจะไปเกี่ยว เกี่ยวอย่างไร คิดว่าเรื่องนี้เราคงไปเปลี่ยนความรู้ที่อยู่ในตัวบุคคล ในภูมิปัญญา ให้มันเป็นระบบ กระบวนการนี่คือมันเหมือนกับการเปลี่ยน tacit ให้เป็น explicit นั่นเอง หน้าที่ขณะนี้ เราควรจะเกี่ยวข้องส่วนนั้น มันมีตัวอย่างอันหนึ่ง อย่างที่ไอกินาว่า เมื่อก่อนทั้งเกาะต้องอยู่ด้วยเงินที่ขายเมียบกับลูกสาวให้ทหารอเมริกา เมื่อ 10 ปีที่แล้ว หลังจากนั้นก็มีมหาวิทยาลัยที่ไปร่วม แล้วก็ทำการวิจัย แล้วก็ปรับปรุง ผมเห็นเขาทำโจทย์วิจัยอยู่ประมาณ 9 ครั้ง ในช่วง 10 ปี วันนี้ ไอกินาว่า เป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่ดีที่สุดของญี่ปุ่น สินค้าที่ไอกินาว่า อยู่ในยุโรป ส่งไปขายที่เดนมาร์ก ส่งไปขายแถวสวีเดน มีชื่อเสียง เปลี่ยนหมด แล้วเขาก็ไ้ฐานทัพอเมริกากลับ นั่นก็คือกระบวนการของมหาวิทยาลัยที่ทำที่นั่น

อันที่สาม ก็กลับมา แล้วเราจะเปลี่ยน เราเริ่มต้นอย่างไร ชื่อโพธิยาลัย โพธิวิซาลัย ผมคิดว่าอาจจะทำให้เป็นเป้าซึ่งนำทาง เพราะว่าวิซาลัยมันเลยไปถึงบุพเพนิวาสานุสติญาณเลยนะ ชข สองตัว มันไปจุดอุปปาตญาณตอนใกล้ตรัสรู้เลย เพราะฉะนั้นมันเน้นที่คุณธรรม ไม่ได้เน้นตัววิชาดีแล้วที่ตั้งความหมาย แต่ชื่อจะทำให้ภาคีที่เป็นราชการจำนวนมาก มองเป็นนิทรรศการ เราก็อาจจะต้องระมัดระวัง เพราะว่ามันเอาชื่อมาก่อนการกระทำจริง แต่ถ้านั้นมีคุณธรรมจริงแล้วเริ่มอย่างนี้ ก็อาจจะไม่มีปัญหา เพราะฉะนั้นในชื่อ...ก็ดีนะครับ ท่านบอกว่ายังปรับได้

ในประเด็นที่สี่ ที่ท่าน อาจารย์ประเวศ วะสีพูด ผมก็พบมาตลอดชีวิต การเริ่มต้นด้วย organization ต้องระวัง organization มันจะถูกใช้เพื่อที่จะจัดการให้ threat กับ weakness หมดไป vision มันใช้สำหรับใช้โอกาสจะ strength และ opportunity เพราะฉะนั้นเมื่อไร เราใส่ organization ก็คือทำให้ threat กับ weakness ที่เรามองเห็น หมดไป เพราะฉะนั้น organization เอาขึ้นมาก่อน ต้องระมัดระวัง

ในประเด็นที่ห้า คิดว่าก็กลับมาวันเวลานี้ คิดว่าก็ควรจะรับฟังท่านผู้ใหญ่ที่มา ท่านกรุณามาแต่ควร จะฟังว่าท่านกำลังอยากจะทำอะไร และท่านคาดหวังอะไรกับมหาวิทยาลัย ผมว่า จบตรงนั้นก่อน แล้วเรามาประมวลทีหลัง ผมอยากจะทำให้กำลังใจว่าทิศทางดี มันก็เหมือนผมเมื่อสมัยก่อนอาจารย์ประเวศ วะสีพาไปห้อง ถิ่น ลงไปครั้งแรกมันปิดi อยากจะทำอะไรให้ชาวบ้าน บางทีมันก็กระโดดข้ามความจริงบางอย่างไป

นายกสภามหาวิทยาลัย

เพราะฉะนั้น วันนี้หลายท่านก็มาแล้ว ผมก็จะขอเชิญท่านให้ความเห็นเกี่ยวกับเรื่องนี้ มากกว่าที่ว่า เราจะ discuss กัน อาจารย์อำนาจช่วยแนะนำท่านผู้มีเกียรติ

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

เรียนภาคีเครือข่ายทุกท่านที่ให้เกิดริเริ่มเข้ามาร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสภามหาวิทยาลัยแห่งนี้ ผมขออนุญาตท่านนายกสภามหาวิทยาลัย

ท่านแรก ท่านสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว

ท่านที่สอง คุณวิวัฒน์ ศัลยกำธร จากภาคีภาคประชาสังคมและสื่อ และเลขาธิการมูลนิธิเศรษฐกิจพอเพียง

ท่านต่อมา เป็นภาคีภาคประชาชน ผู้ใหญ่ละออองดาว สีล่าน้ำเที่ยง ท่านเป็นผู้ใหญ่บ้านที่บ้านบ่อลูกรัง อีกท่านหนึ่งคือคุณจำรูญ ชินธรรมมิตร จากภาคีภาคธุรกิจเพื่อสังคม

ขอภัยทุกท่านที่ไม่ครบถ้วน บางท่านมาจากฝ่ายความมั่นคงไม่ได้เข้ามา ทุกท่านที่อยู่บนเวทีนี้ ผมขอกราบเรียนว่า เราได้มีการประชุมอย่างไม่เป็นทางการ เรามีการสัมมนาระดับพื้นที่ ตำบล จังหวัด แลกเปลี่ยนความคิดเห็นมาก่อนหน้าหลายครั้ง ขอเรียนว่าที่ประชุมอยากทราบว่า แต่ละภาคนั้นคิดที่จะทำอะไร ตั้งใจที่จะทำอะไรกับโครงการที่เรากำลังทำอยู่

นายกสภามหาวิทยาลัย

ผมต้องขอภัย คือสำหรับสภามหาวิทยาลัยนี้ก็รู้สึกว่าเป็นเรื่องใหม่ เพราะว่าเป็นเรื่องที่เพิ่งเข้าที่ประชุมเป็นจริงเป็นจังในวันนี้ ต้องขอภัยที่ท่านรออยู่นาน เพราะเราเองก็ยังไม่ค่อยจะรู้เกี่ยวกับเรื่องโครงการนี้เต็มทีนัก ก็ได้มีการพูดจากันพอสมควร ว่ามันคืออะไร เป็นอย่างไร เราก็รู้ต้นสายปลายเหตุว่า ท่านอาจารย์อำนาจได้ติดต่อประสานงานมาอยู่ก่อนแล้ว จนกระทั่งเกิดเป็นภาคีต่างๆ จนกระทั่งเกิดเป็นโพธิวิชาลัย ท่านอาจารย์ก็คิดว่าจะจัดตั้งโครงการนี้ขึ้นมา เพื่อที่จะทำงานเกี่ยวกับเรื่องนี้ เพราะฉะนั้น วันนี้ผมก็อยากจะขอความกรุณาท่านในฐานะที่ท่านได้รู้เรื่องนี้มาก่อนว่า ท่านเห็นว่าโครงการนี้เป็นอย่างไร ท่านจะทำอะไรบ้างทางฝ่ายเราควรจะมีบทบาทมากขนาดไหน ท่านเองจะมีส่วนในเรื่องนี้อย่างไร ท่านอาจารย์อำนาจจะเชิญท่านใดพูดก่อนก็เชิญ

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

ขอเรียนเชิญท่านผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้วครับ

ผู้ว่าราชการจังหวัดสระแก้ว (นายสุรพล พงษ์ทัตศิริกุล)

กราบเรียนท่านนายกสภาฯ ท่านกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผมในนามจังหวัดสระแก้ว ขอกราบเรียนว่า เมื่อทางจังหวัดได้รับการติดต่อจากท่านอาจารย์อำนาจ เย็นสบาย และต่อมาได้มีการพบปะพูดคุยกับท่านอธิการบดี ก็มีความเชื่อมั่นว่า โครงการของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จะเป็นโครงการที่มีลักษณะคล้ายๆ ว่า เอาแนวความคิดทางตะวันออกกับตะวันตกมาประยุกต์เข้าหากัน แต่สิ่งที่สำคัญก็คือว่า จังหวัดมีนโยบายที่จะพัฒนาการศึกษา เพราะถือว่าการศึกษานั้นเป็นพื้นฐาน แล้วเราก็เชื่อว่าการศึกษาระบบแบบ

ตะวันตก น่าจะมีโอกาสได้มีพบกับระบบแบบตะวันตกบ้าง เพราะว่าภูมิปัญญาของชาวบ้านในพื้นที่ ก็ยังมีอยู่ ถ้าเอาสองอันนี้มาประยุกต์กันก็น่าจะเกิดประโยชน์ นอกจากนี้จังหวัดไม่ใช่ว่าหมายถึงตัวของกระผมเอง ผู้ว่าราชการจังหวัดในอดีตก็ดี ข้าราชการหรือพี่น้องประชาชนเขามีการนำเอาหลักการ หรือนำเอาปรัชญาหรือภูมิปัญญาของชาวบ้านมาใช้ มาทำ ค่อนข้างนานมาแล้ว ไม่ว่าจะเป็นเรื่องเกษตรอินทรีย์ ซึ่งได้มีมา ผมเข้าใจว่าคงจะประมาณสัก 7-8 ปีแล้ว ในเรื่องของหลักสูตรก็พอเพียง เพราะฉะนั้นถ้าจะมีสถาบันการศึกษาเป็นศูนย์กลางของการรวบรวมภูมิปัญญาชาวบ้าน เป็นศูนย์กลางของการที่จะจัดอะไรที่มันเป็นระบบ เป็นหมวดหมู่แล้วจะเกิดประโยชน์ นอกจากจะเกิดประโยชน์ในพื้นที่แล้ว ในแง่ของการพัฒนา สิ่งต่างๆ เหล่านี้เมื่อไปอยู่ในพื้นที่ก็จะสร้างสรรค์ความเจริญ แล้วก็จะเป็นความเจริญที่ค่อนข้างยั่งยืน ดีกว่าที่จะสร้างเมืองให้เป็นเมืองแบบธุรกิจที่อีกทีก็ครึกโครม แต่ถ้าเป็นเมืองที่พัฒนาจากการศึกษาเข้าไป กระผมคิดว่าน่าจะเป็นการพัฒนาที่ค่อนข้างยั่งยืน

เพราะฉะนั้นจังหวัดจึงลงนามร่วมเป็นพันธมิตร เป็นภาคี ซึ่งในส่วนนี้ทางจังหวัดก็ได้ประสานงานกับพื้นที่ เพราะเข้าใจว่าการที่จะตั้งสถาบันอย่างนี้ขึ้นมา แล้วก็ไปอยู่ท่ามกลางที่ต่างๆ ซึ่งมีหน่วยงานทั้งภาคราชการ ภาคเอกชน ค่อนข้างมาก เราค่อนข้างลำบากใจ จังหวัดจึงตั้งคณะทำงานนี้ขึ้นมา แต่ว่ากระผมต้องขออนุญาตกราบเรียนว่า ในการทำงานของจังหวัดก็พยายามที่จะอาศัยความร่วมมือ คือบูรณาการกัน ทั้งนี้คงจะเป็นวัฒนธรรมทางการบริหาร ที่ว่าเมืองชายแดนนั้น หน่วยงานต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือภาคเอกชน จะมีการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นองค์กรภาคเอกชนก็ดี องค์กรภาคธุรกิจก็ดี หรือภาครัฐก็ดี เขาจะมีความร่วมมือกันค่อนข้างมาก ในเรื่องของการที่จะดูแลบ้านเมืองร่วมกัน เพราะฉะนั้นถ้ามีสถาบันการศึกษาไปอยู่ที่นั่น กระผมคิดว่าในแง่ของความร่วมมือก็จะสะดวก จะดี สามารถที่จะร่วมมือกับทางมหาวิทยาลัยได้ ขอกราบเรียนเบื้องต้นไว้แค่นี้

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

ขอเรียนเชิญคุณวิวัฒน์ ศัลยกำธร ในฐานะที่ลงพื้นที่แล้วก็ทำงานชุมชนมาอย่างยาวนาน

คุณวิวัฒน์ ศัลยกำธร

กราบเรียนท่านประธานและท่านกรรมการทุกท่าน งานเรื่องการให้การศึกษาประชาชนในบ้านเรา ตัวผมเองทำงานร่วมกับ มศว มานาน ในฐานะที่เป็นศูนย์ฝึกเรื่องเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ที่มาบฉัอง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ที่บ้านมาบฉัองได้มีโอกาสเป็นศูนย์ฝึกนักเรียนทุนบัณฑิตคืนถิ่น กับนักเรียนทุนของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ซึ่งรับเด็กที่ขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษาที่อยู่ชายแดน ตั้งแต่แม่ฮ่องสอน เชียงใหม่ น่าน แล้วก็ทำงานร่วมกับ มศว มานานทีเดียว อันนั้นก็เป็งานที่เราร่วมมือกันมา ผมเองเคยรับราชการอยู่กับพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ดูแลสำนักงาน ก.พ.ร. ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคใต้ แล้วก็เชื่อมั่นว่าปรัชญาของพระองค์ท่านใช้ในการดำเนินชีวิตตัวเองได้ แล้วก็ชุมชนได้ แล้วก็เชื่อมั่นแม้กระทั่งว่าในระดับชาติจะทำได้ดีมาก เมื่อ 25 ปีที่แล้ว ความเชื่อนี้ไม่แพร่หลาย แต่ผมก็เชื่อว่าวิธีที่จะทำให้แพร่หลายคือต้องเอาตัวเองพิสูจน์ ก็เลยลาออก

จากราชการไป 11 ปีกว่า เกือบ 12 ปี แล้วก็ไปพิสูจน์ด้วยการปฏิบัติ จนมันเกิดเป็นศูนย์เป็นเครือข่าย ศูนย์ฝึกอบรม ปลดหนี้ให้ชาวบ้านได้จริง ปลดหนี้ให้เกษตรกรได้จริง ปลดหนี้ให้นักธุรกิจได้จริง แล้วก็มีเครือข่ายร่วมมือกันอยู่ทั้งภาคใต้หลายแห่งทุกภาค ตอนนี้มีเครือข่ายทั่วประเทศอยู่ 47 แห่ง

ที่สระแก้วเป็นแห่งหนึ่งที่เราร่วมมือทำเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ทำเรื่องเกษตรอินทรีย์ ทำเรื่องชุมชนพึ่งตนเอง ทำกันมานานพอสมควร แล้วก็ มศว ก็เข้าไปร่วมด้วย จนเมื่อปีที่แล้ว จะครบปีอีกไม่กี่วัน ท่านผู้ว่าท่านนี้ ท่านก็บอกให้ประกาศความร่วมมือ ประกาศโครงการ ผมขออนุญาตหาหรือท่านผู้ว่า ว่า งานนี้จะสำเร็จก็ต่อเมื่อทุกคนมาทำงานด้วยใจ กรุณาอย่าใช้คำสั่ง กราบเรียนท่านผู้ว่า ว่า เราจะใช้ประกาศ ได้ไหมครับ ท่านก็กรุณา ท่านเห็นด้วยว่างานนี้คนจะมาทำงานกันด้วยใจที่จะทำเพื่อแผ่นดิน เพื่อถวายพระองค์ท่าน ก็ประกาศความร่วมมือของ 5 ภาค มีภาคีภาครัฐ มีท่านผู้ว่า เป็นหัวหน้าคณะ ภาครัฐทั้งหมดที่มีอยู่ในจังหวัดสระแก้ว ภาคีภาคที่ 2 จะเป็นภาคีภาควิชาการ หรือภาคการศึกษา ก็จะมี มศว ประสานมิตร กับ กศน. การศึกษานอกโรงเรียน 2 องค์กรหลักเป็นแกนนำ ภาคที่ 3 ก็จะเป็นภาคชาวบ้านหรือภาคประชาชน ก็จะมีผู้แทนภาคประชาชนเป็นนายก อบต. เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้านบ้าง เป็นภาคประชาชน ภาคที่ 4 เป็นภาคที่ทำงานคู่กับประชาชน เพื่อเอาผลผลิตจากประชาชนไปแปรรูป ก็คือภาคธุรกิจเอกชน ถ้าไม่มีภาคนี้ชาวบ้านก็ไม่รู้จะไปขายของที่ไหน และภาคสุดท้ายคือภาคสื่อ สื่อมวลชนและเราเรียกว่าภาคประชาสังคม ก็จะมีมูลนิธิ ผมลงไป 2 ฐานะ 1 ในฐานะเป็นประธานมูลนิธิสิทธิธรรมธรรมาชาติ

เราทำเรื่องนี้กับเกษตรกรมานานแล้ว แล้วก็ยังมีอีกมูลนิธิหนึ่ง เราเพิ่งจดทะเบียนตั้งขึ้นได้ปีเศษๆ คือมูลนิธิเศรษฐกิจพอเพียง พอตั้งขึ้น 2 องค์กรก็เข้าไปร่วมเป็น 5 ภาค ท่านผู้ว่าก็กรุณาประกาศเรื่องนี้มาปีหนึ่ง แต่ว่าเราทำงานกันมาก่อนที่จะเป็นทางการที่ท่านผู้ว่า จะประกาศ ก็เห็นว่างานทั้งหมดนี้ที่จะทำให้เกิดสัมมาอาชีวะเต็มพื้นที่ 1 จังหวัดเป็นต้นแบบได้ ไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากเริ่มด้วยการให้การศึกษา

เราได้แนวคิดเรื่องนี้จากหนังสือพระมหากษัตริย์ ของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ท่านบอกจะต้องตั้งสถาบันฝึกอบรมแบบเบ็ดเสร็จ ชื่อว่า ปู่ทะเลย์มหาวิทยาลัย หรือพราหมณ์บอกว่า โพธิยาลัยมหาวิทยาลัย ก็ได้แนวคิดนี้ว่า การจะฟื้นฟูแผ่นดินให้กลับมารุ่งเรืองคั่งอุดมสมบูรณ์ใหม่ ไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากต้องฝึกอบรมแบบเบ็ดเสร็จทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาวบ้าน ระดับหลักสูตรสั้นๆ จนถึงปริญญาเอก ไม่มีทางเลือกอื่น ผมก็เชื่อเช่นนั้น แล้วก็ประชุมหารือกันมาโดยตลอด ทั้ง 5 ภาค ทั้งภาคชาวบ้าน ประชาชนชาวบ้าน ตอนนี้จะทรงวงเกษตรฯ ไปใช้ศูนย์ประชาชนบ้านที่สระแก้ว ศูนย์ประชาชนบ้านก็จะร่วมมือกับเรา ฉะนั้นจะเป็นความร่วมมือครั้งใหญ่ทีเดียวสำหรับพื้นที่จังหวัดชายแดน

ถามว่าทำไมต้องเลือกจังหวัดชายแดนที่นี่ ข้อแรก ผมสนิทสนมกับหัวหน้าชลประทานจังหวัดที่นี่ตั้งแต่สมัยที่ยังเป็นผู้อำนวยการ ดูแลโครงการพระราชดำริ ภาคกลาง ท่านหัวหน้าชลประทานจังหวัดบอกว่า พื้นที่ที่แห้งที่สุด เกิดภัยแล้งครบทุกหมู่บ้าน อันที่ 2 ทางการศึกษาเรามีคนไม่รู้หนังสือมากที่สุด อันที่ 3 คนจนของเราติดอันดับ ท่านผู้ว่า บอกว่าติดอันดับที่ 64-65 ของประเทศ ถ้าผมจำผิดท่านผู้ว่า กรุณายืนยัน หรือจน

ที่สุดในภาคกลาง ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก เราจนที่สุด แล้วนอกจากนั้นยังมีพืชเชิงเดี่ยวต่างถิ่นซึ่งก่อภัยพิบัติกับธรรมชาติรุนแรง คือ ไขมันร่วงมาแล้วก่อความเสียหาย สัตว์จะอยู่ไม่ได้ คือยุคคาลิปต์สมมากที่สุด ในขณะที่ตัวเลขที่ปรากฏในกระทรวงเกษตรฯ ไม่มีเลยแม้แต่ต้นเดียว

เพราะฉะนั้นความไม่รู้เหล่านี้ ข้อมูลที่ผิดพลาดอย่างรุนแรงไม่มีใครสนใจ เราก็คิดว่าเรื่องนี้ เมื่อท่านผู้ว่าฯ ให้ความสำคัญ ทุกส่วนให้ความสำคัญเรื่องนี้ เราก็น่าจะลองทำสัมมาอาชีวะเต็มพื้นที่สัก 1 จังหวัด มีพื้นที่อยู่ 4 ล้าน 5 แสนไร่โดยประมาณ เราเอาเรื่องนี้มาหาหรือในที่ประชุมแห่งนี้ครั้งหนึ่ง อาจารย์หมอประเวศท่านกรุณาให้คำแนะนำที่ดีมาก เราก็อเริ่มเอาความเห็น ข้อเสนอแนะ คำแนะนำ ที่หมอประเวศท่านได้ให้แนวทางไว้ว่า มันควรจะทำสัมมาอาชีวะเต็มพื้นที่สักจังหวัดหนึ่ง แล้วพิสูจน์ให้ดูก่อน เราก็อเริ่มเคลื่อนไหวทางความคิดลงไป ทั้งสื่อในท้องถิ่น ชาวบ้าน เราจัดอบรมชาวบ้านครบ ไม่ใช่อบรม เป็นการจัดเวทีพบปะคุยกัน ทุกตำบล 58 ตำบล จัดกันครบหมดแล้ว เพราะมีความเห็นตรงกันว่า จำเป็นต้องมีมหาวิทยาลัยสัก 1 แห่ง ที่เป็นมหาวิทยาลัยที่ไม่เหมือนมหาวิทยาลัยที่มีอยู่ในบ้านเรา ต้องเป็นมหาวิทยาลัยแบบใหม่ล้วนๆ มหาวิทยาลัยแบบใหม่นี้ ก็ต้องเป็นองค์ความรู้ที่ชาวบ้านสามารถเอื้อมถึง หยิบถึง ใช้ประโยชน์จากมันได้ แล้วก็เป็มหาวิทยาลัยที่ไม่ได้ยึดแบบแผนของโลกตะวันตกแต่เพียงอย่างเดียว เป็นมหาวิทยาลัยที่ให้ความสำคัญกับองค์ความรู้ที่ก่อความเป็นไทยมานานแสนนาน

ในขณะที่เดียวกัน สิ่งที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับรางวัลจากมหาวิทยาลัยต่างๆ ทั่วโลก ถึง 20 รางวัล น่าจะหยิบยกขึ้นมาพัฒนา วิจัย เอากันอย่างจริงจัง จังๆ ยกตัวอย่าง พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้รับรางวัลจาก UN ว่าเป็นนักพัฒนาคนที่เก่งที่สุดของโลก เราก็อจะหยิบเรื่องนี้มาทำวิจัยต่อว่า จะพัฒนาคนอย่างไรให้ดีที่สุด ทำอย่างไร เหมือนอย่างที่พระองค์ท่านได้รางวัล

อีกสักตัวอย่างหนึ่ง ทั่วโลกให้รางวัลท่านว่าเป็นนักประดิษฐ์ เป็นผู้ที่มีลิขสิทธิ์คนแรกของโลก ในการที่จะทำเหมให้รวมตัวกันเป็นฝนได้ แต่ว่าไม่มีมหาวิทยาลัยไหนเลยที่หยิบเอาเรื่องนี้มาทำวิจัยต่อช่วยพระองค์ท่าน เราก็อคิดว่าถ้ามหาวิทยาลัยนี้รับ แล้วช่วยพระองค์ท่าน ทำงานศึกษาวิจัยร่วมกับชาวบ้าน แล้วก่อประโยชน์จากชาวบ้านโดยตรง ก็จะเป็นการพัฒนาพื้นที่จังหวัดชายแดนห่างไกล และมีปัญหาเต็มไปหมด แล้วก็เอาความยากที่สุดของจังหวัดนี้ มาเป็นกรณีศึกษา ถ้า 1 มหาวิทยาลัยนี้ลงไปทำ การพัฒนา 1 จังหวัดซึ่งมีปัญหามากมายเหลือเกิน พื้นที่ขึ้นมาได้ ให้เป็นต้นแบบ ให้เป็นจังหวัดที่พัฒนาขึ้นมาได้ภายใต้ปรัชญาพระองค์ท่าน ก็จะเป็นสิ่งยิ่งใหญ่ เป็นสิ่งดีงามที่ได้เกิดมาชาติหนึ่ง เราก็อคุยกันว่าเราน่าจะลองทำอะไร ยิ่งเราได้รับความช่วยเหลือจากท่านผู้ว่าฯ เต็มที่ ได้รับความอนุเคราะห์คำแนะนำจากคุณหมอประเวศ วะสี ที่ท่านกรุณาปาฐกถาพิเศษ วันนั้นที่ห้องนี้ พวกเราก็อเคลื่อนไหวกัน

เราก็อคิดว่างานชิ้นนี้จะสำเร็จ โดยเฉพาะจะเป็นความใหม่ของลักษณะรูปแบบขององค์กรความร่วมมือจะมีหลายรูปแบบภาคี ที่นี่จะเป็นเบญจภาคี หรือปัญจวัคคีครั้งแรกที่มีความร่วมมือกันทำการพัฒนาจังหวัดที่ลำบากที่สุด อยู่ชายแดน มีปัญหามากมาย ก็น่าจะเป็นรูปแบบองค์กรความร่วมมือแบบใหม่ด้วย แล้วก็จะเป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกที่ชาวบ้านลุกฮือขึ้น ร่วมกันสร้างขึ้นมา ขอกราบเรียนเบื้องต้นท่านนี้ครับ

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

ลำดับต่อไปขอเชิญคุณจำรูญ ชินธรรมมิตร ซึ่งเป็นภาคีหนึ่งที่สำคัญและจะมีบทบาทพร้อมที่จะเป็นฐานการเรียนรู้ด้านธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมของนิสิตบัณฑิตศึกษาค้นถิ่น ของชาวบ้าน ของชุมชนด้วย

คุณจำรูญ ชินธรรมมิตร

กราบเรียนท่านนายกสภามหาวิทยาลัย ท่านกรรมการสภามหาวิทยาลัย กระผมเป็นประธานบริหารของบริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน) บริษัทผมอยู่ในธุรกิจน้ำตาลมาเป็นเวลา 60 ปี เนื่องจากว่าเกิดภาวะวิกฤตเรื่องการขาดแคลนพลังงานเกิดขึ้น ทางรัฐบาลได้อนุญาตให้โรงงานน้ำตาลผลิตเอทานอลได้ เราได้ความคิดใหม่ขึ้นมาในการผลิตอ้อย แล้วก็นำมาทำน้ำตาล ทำเอทานอล ทำแหล่งผลิตไฟฟ้า แล้วก็ทำปุ๋ยอินทรีย์ให้กับชาวไร่ ซึ่งเป็นความคิดใหม่ที่โรงงานน้ำตาลที่เกิดขึ้นใหม่นี้ โดยได้นำ concept อันนี้มาจากทางรัฐบาลของบราซิล ซึ่งเขาใช้ไปแล้วประมาณ 20 ปี ทางบริษัทก็ได้ไปเสาะหาพื้นที่เพื่อจะได้ปลูกอ้อย แล้วก็นำมา สร้างโรงงานใหม่เพื่อให้ได้ concept ใหม่ ซึ่งเป็นทั้งโรงงานที่ประหยัด แล้วก็ยังเป็นประโยชน์กับประเทศ ลดการนำเข้าพลังงาน และสามารถผลิตไฟฟ้าให้กับประเทศได้ด้วย

ปีหนึ่งที่ผ่านมา ก็ได้ไปพบกับท่านอาจารย์วิวัฒน์ ได้พูดคุยถึงเรื่องเศรษฐกิจพอเพียง ในพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ก็คิดว่าถ้าชาวไร่ได้มาร่วมโครงการกับเรา คือปกติเราก็ทำในระบบเดิม แต่ถ้าใช้ระบบใหม่ตามข้อเสนอของอาจารย์วิวัฒน์ ก็เป็นระบบเศรษฐกิจพอเพียง ชาวไร่สามารถพึ่งพาตนเองได้จากป่า 3 อย่าง ประโยชน์ 4 อย่าง ก็จะเป็นประโยชน์ และเราก็คิดว่า โครงการที่เราจะทำนั้น ก็เป็นโครงการเศรษฐกิจพอเพียงขั้นก้าวหน้าอย่างหนึ่ง เพราะว่าเป็นสิ่งที่ทำใช้ในประเทศทั้งหมด สามารถพึ่งพาตนเองได้มากขึ้น คือไม่ได้ต้องพึ่งพาพลังงานจากต่างประเทศตามแบบที่เป็นอยู่ ซึ่งทำให้เงินตราของเราออกไปนอกประเทศ ก็คงเข้ากับ concept ที่อาจารย์วิวัฒน์ หรือพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวดำรัสเอาไว้ จึงได้มาร่วมกับทางเบญจภาคี เพื่อจะให้พัฒนาความเป็นอยู่ของชาวสระแก้ว เนื่องจากจังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่แล้ง แล้วก็แล้งฝนซึ่งปีนี้ฝนเพิ่งจะตก ปีก่อนๆ นี้ไม่มีฝนเลย แล้วก็ก็มีพืชต่างถิ่นมาปลูก รุกเข้ามาในพื้นที่เยอะแยะเราก็คิดว่าเราควรจะเป็นส่วนหนึ่ง ส่วนเรื่องความรู้ทางด้านการอบรมการให้ศึกษา ทางเราเป็นฝ่ายสนับสนุน เรามีความรู้เรื่องเฉพาะทางของเราเท่านั้นเอง จึงขอยกหน้าที่การศึกษาการสร้างโพธิวิद्याลัยนี้ให้กับทางมหาวิทยาลัยทำ

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

ขออนุญาตท่านสุดท้าย ผู้ใหญ่ละอองดาว ผมได้ลงไปบ้านบ่อลูกรังบ่อยครั้งมาก ท่านเป็นผู้นำชุมชน แล้วก็ป็นชุมชนต้นแบบ แล้วก็ขยายผลด้วย ขอเรียนเชิญ

ผู้ใหญ่อะอองดาว สีลาน้ำเตียง

กราบเรียนท่านนายกสภาฯ และท่านคณะกรรมการสภามหาวิทยาลัย กระผมละอองดาว สีลาน้ำเตียง กระผมก็เป็นหนึ่งในเบญจภาคี และสิ่งที่น่าภาคภูมิใจในส่วนของภาคประชาชน ผมคิดว่าเป็นโอกาสแรกที่เกิด

ปัญจวัคคีย์ขึ้นมา และสิ่งที่ทางท่านผู้ว่าฯ และเบญจภาคีได้ร่วมกันทำงาน ในส่วนการช่วยเหลือภาคประชาชน ซึ่งหลายส่วนหลายอย่างก็มุ่งเป้าหมายที่ประชาชนได้เกิดเบญจภาคีตรงนี้ขึ้นมา และสิ่งที่เราทำมาแล้วก็เกิดสิ่งที่ดีในภาคของชนบท เพราะในส่วนของภาคชนบทเอง จากสภาพปัญหาของจังหวัดสระแก้ว อย่างที่หลายท่านได้นำเรียนไป โอกาสของเด็กชนบทที่จะย่างก้าวเข้ามาสู่มหาวิทยาลัยในเมืองนั้น มีน้อยไม่ถึง 5% ด้วยซ้ำ และเมื่อเติบโตขึ้นมาแล้วก็ก้าวเข้าสู่เมืองเพื่อที่จะหางานทำ แต่การรวมตัวกันขึ้นครั้งนี้ เพื่อสร้างศาสตร์หนึ่งของพระองค์ท่านให้เกิด เพราะว่าจากภูมิปัญญาและผู้รู้ของชนบทนั้น สามารถที่จะนำพาลูกหลานให้มีสัมมาอาชีพที่ดำรงอยู่ได้ แต่การให้คุณค่าเหล่านั้นมันน้อย ซึ่งนับว่าเป็นความฝันของเด็กชนบทที่ทางมหาวิทยาลัยเหมือนไปสร้างฝันให้ชาวชนบทให้มีโอกาสที่จะมีมหาวิทยาลัยเกิดขึ้น โดยการเรียนรู้ในเรื่องของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพราะจะเป็นสิ่งที่ผลักดันให้ลูกหลานเราได้ซึมซับในเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งก็จะนำมาสู่การแก้ไขปัญหาของชาติบ้านเมืองเรา และก็จะไม่เกิดสมองไหลของชนบทเข้าสู่เมือง แต่จะเป็นการนำสมองไปคืนสู่ชนบท ชนบทเข้มแข็ง ผมคิดว่าประเทศไทยของเรา ก็เข้มแข็งด้วย

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

ขอสรุปว่าเป็นเสมือนจุดยืนของตัวแทนภาคีที่ได้สะท้อนความคิดออกมาตรงนี้ ก็ขอจบเพียงแค่นี้ หากท่านผู้ทรงคุณวุฒิมีอะไรที่เป็นข้อคิดเห็นเพื่อที่เราจะได้นำกลับไปบูรณาการไปเพิ่มเติม หรือดำเนินการในขั้นต่อไป ก็ขอกราบเรียนเชิญ

ศาสตราจารย์พิเศษ เอกวิทย์ ณ ถลาง

ผมคิดว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก และเป็นจุดเปลี่ยนด้วย ทีมมหาวิทยาลัยจะได้ลงสนาม ลงพื้นที่ พบผู้หลักผู้ใหญ่ที่มีความรู้ มีคุณธรรม ช่วยกันมา มาช่วยกันทำการศึกษาให้เกิดผลดีแก่ลูกหลาน โดยไปเสียจากความรู้ออกจากโลกตะวันตก ที่แออัดยัดเยียดอยู่ในเมือง และเกิดมหาวิทยาลัยในเมืองเต็มไปหมด เพราะฉะนั้นความร่วมมือร่วมใจครั้งนี้ คิดว่าเป็นก้าวใหม่ที่จะนำไปสู่ระบบการศึกษาที่อยู่กับความเป็นจริงของบ้านเมือง เป็นสิ่งที่น่าอนุโมทนาอย่างยิ่ง

แต่อย่างไรก็ตาม คิดว่าสิ่งที่เราต้องคิดให้หนักในขั้นการวางแผนเบื้องต้นก็คือว่า ต้องแน่ใจว่าลูกหลานของเรา เขาเอาด้วย คนหนุ่มคนสาว หรือแม้แต่เด็กที่กำลังจะโต มาอยู่กับเราความร่วมมือ ลงมือทำจริง เรียนรู้จริงจากเราแล้ว เขาเห็นคุณค่า แล้วก็ชีวิตของเขาได้ฐานความคิด ฐานความสำนึกและพฤติกรรมที่เหมาะสม ที่จะสร้างตัวต่อไปในวันข้างหน้า แทนที่จะเป็นลูกจ้างของราชการหรือของภาคเอกชน แล้วก็เงินเดือนอย่างที่พวกเราเป็นอยู่ คิดว่าเป็นเรื่องสำคัญมาก ตรงนี้ผมต้องการความมั่นใจว่าเรามีผู้เรียนคือลูกหลานของเรา เห็นคุณค่าและมาร่วมกันคิด ร่วมกันทำกับผู้ใหญ่ที่มีภูมิปัญญาได้อย่างแท้จริง ถ้าเราทำสำเร็จ มันก็จะเป็นการปฏิรูปการศึกษาอีกมิติหนึ่งที่มีความหมายจริงจังกับชีวิต

อย่างไรก็ดี คิดว่าประเด็นที่สอง มหาวิทยาลัยต้องตั้งหลักใหม่เหมือนกัน แทนที่จะเป็นการสอนวิชา

ความรู้ที่ชื่อวิชานั้น วิชานี้ หลายร้อยวิชา เต็มไปหมด เราอาจจะต้องตั้งหลักของการเรียนรู้ โดยถือหลักว่ามีไข ครูเป็นผู้รู้ และผู้เรียนเป็นผู้ไม่รู้ ไม่ใช่ แต่อาจจะต้องถือหลักว่า เราจับมือกันเรียนรู้จากชีวิตจริง บนพื้นดินแห่งนี้ เพื่อให้เกิดความรู้ที่แท้จริง และมีประโยชน์ และมีคุณค่ายั่งยืน สำคัญอันนี้ของขามหาวิทยาลัย คงต้องเปลี่ยน แต่คิดว่าเรื่องนี้ไม่่ง่ายนัก จึงขอพูดซ้ำจากที่พูดในตอนต้นว่า ขามหาวิทยาลัย ต้องคิดเรื่องนี้เป็น การบ้านของเขาเอง เพื่อจะได้ตอบสนองและเติมเต็มให้สมกับความคาดหวังของทั้ง 5 ภาคี ที่มาร่วมมือ ถ้า ขามหาวิทยาลัย และตัวผู้ที่จะมารับประโยชน์คือลูกหลานของเรา มาลงสนามกันจริงๆ แล้ว คิดว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้ที่สำคัญมากทีเดียว

อย่างไรก็ตาม การตั้งชื่อ คิดว่ามาทีหลังได้ การตั้งชื่อ ถ้าเป็นชื่อที่เกี่ยวข้องกับพระราชนิพนธ์ของ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแล้ว อาจจะต้องขอพระราชทานอนุญาตขึ้นไป ให้เป็นศักดิ์เป็นศรี ให้ถูกกิจจะลักษณะ แต่ก่อนจะถึงขั้นนั้น ในเรื่องของการเตรียมการ ที่ท่านอาจารย์หมอประเวศ แนะนำเมื่อก็ เรื่อง 3 P ก่อนจะมา ถึงตัว O เป็นเรื่องซึ่งเราจะต้องทำการบ้านกันต่อเนื่องต่อไป และก็เรียนท่านผู้มีเกียรติที่สละเวลามาร่วมคุย กัน ทำความรู้จักกันวันนี้ ให้เข้าใจตรงกันแล้ว ก็คงจะเดินทางไปได้ แต่มหาวิทยาลัยเองต้องการเวลาที่จะ เตรียมรายละเอียดเรื่องนี้มากพอสมควร เพื่อจะได้เข้าสู่ช่วงเวลาที่เราไปพ้นจากวิทยาเขต หรือ campus และ ทำจริงให้เกิดประโยชน์แก่ลูกหลานเราต่อไป

ผมอ่านดูในนี้ ในโครงการแล้ว รู้สึกกลุ่มเป้าหมายที่เราต้องการสัมผัส จะค่อยๆ ขยายผลจากจังหวัด สระแก้ว แล้วขยายไปสู่จังหวัดใกล้เคียง แล้วก็เปิดรับทั่วไปก็ดี แต่คิดว่ายังเป็นยุทธศาสตร์ที่กว้าง แต่ที่จริงอาจ จะต้องดูให้มากกว่านั้นว่า จะมีลูกหลานจากหมู่บ้านไหน ตำบลไหน พื้นฐานเป็นอย่างไร เอาอะไรติดตัวมา เพราะผมไม่เชื่อเขามาตัวเปล่า เขาจะต้องมีความรู้ภูมิปัญญาบางอย่าง ที่รู้ตัวหรือไม่รู้ตัว แต่ได้รับมาจากบรรพบุรุษ ไม่ใช่หน่อย มาลงขันกันที่นี่ คิดว่าเราต้องทำ planning อันนี้ค่อนข้างละเอียด แล้วดูว่าเมื่อตอนเริ่มต้น กับ เมื่อตอนเขาจบออกไป มีความแตกต่างอย่างไร และเขามีความเชื่อมั่นในวิถีชีวิตที่เขาจะเดินไปข้างหน้าอย่างไร อย่างเพียงพอก็จะเป็นการดี

ที่กล่าวเช่นนั้น เพราะว่าผมทราบอยู่เนืองๆ ว่า วิทยาลัยเกษตรกรรมของกระทรวงศึกษาธิการ เคย รุ่งเรือง แต่ตอนนี้หากคนเรียนไม่ค่อยได้ และความรู้ที่ได้เป็นภาคทฤษฎีมากอยู่ ที่มีอิทธิพลจากโลกตะวันตก แต่ของเราต้องไม่ทำอย่างนั้น เราลงสนามจริงๆ เอาบทเรียนจริงๆ เอาดินจริงๆ เอาพืชจริงๆ เอาสัตว์จริงๆ มา ลงสนามในพื้นที่ที่เหมาะสมกับธรรมชาติที่ตรงนั้นจริงๆ แล้ว น่าจะเห็นผลดีกว่า แต่เราแน่ใจอะไรไม่ได้ จนกว่าเรา จะได้ตัวคน ทั้งครู หรือชาวบ้าน และผู้เรียน คือตัวลูกหลานที่มาร่วมกันคิดร่วมกันทำอย่างจริงจัง ให้เกิดผล แล้ว เราจึงจะเห็นหน้าเห็นหลังได้ ซึ่งต้องการเวลา แต่ก่อนจะเป็นอย่างนั้นได้ คิดว่าในส่วนขอมหาวิทยาลัยเอง ต้องกล้ารับความจริง ต้องทำแตกต่างจากระบบการเรียนการสอน และลักษณะวิชาที่เราทำอยู่เป็นปกติใน มหาวิทยาลัย ถ้าเรากล้าพอที่จะทำแตกต่างตรงนี้ คิดว่าเป็นจุดเริ่มต้นที่อาจจะนำไปสู่ความสำเร็จ และตรงตาม ความคาดหวังของทั้ง 5 ภาคีได้

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

ผมทำงานกับชุมชนมาเกือบ 30 ปี ผมมีความมั่นใจว่าใน 20 - 30 ปีที่ผ่านมา ประชาชนหลายหมื่นคน ได้ทำการวิจัยที่ใหญ่ที่สุดของประเทศ แต่สภาวิจัยฯ อาจจะไม่เรียกว่าเป็นการวิจัย นั่นคือวิจัยว่า วิถีชีวิตอย่างไรจึงจะก่อเกิดความสมดุล สมดุลทั้งตัวเอง สิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ จิตใจ วัฒนธรรม อันนี้ประชาชนที่กล่าวมาได้ค้นพบแล้ว

แล้วก็มีทฤษฎีของพระเจ้าอยู่หัว ซึ่งท่านก็ได้เอามาจากการไปทำงานกับประชาชนนั่นเอง เพราะฉะนั้น มันจึงมาถึงจุดเปลี่ยน เพราะว่าขณะนี้นงานในพื้นที่ได้เกิดมากขึ้นเรื่อย มีการขยายตัว เป็นการปฏิบัติทดลอง และเห็นผลชัดเจนว่า เมื่อทำอย่างนี้แล้วจะหลุดหนี้หมด เงินออมเพิ่มขึ้น คือ หายจน อันนี้เกิดขึ้นจริงๆ สิ่งแวดล้อมดีขึ้น สุขภาพดีขึ้น สังคมดีขึ้น ความรุนแรงลดลง ไปดูสิ่งที่ผู้ใหญ่วิบูลย์ทำ เดิมฆ่ากันตายทุกคืน ต่อมาไม่มีเลย เพราะว่าเกิดความพอเพียง ผมว่าอันนี้เป็นเรื่องสำคัญที่จะให้คำตอบกับโลกด้วย เดียวนี้โลกมีความรุนแรงเยอะ

หมออภิสัทธ์ทำที่ขอนแก่น ขยายตัวไปมากขึ้นเรื่อยๆ ก็ปรากฏว่า หายจน ต้นไม้เพิ่มขึ้น สุขภาพดีขึ้น ความรุนแรงลดลง

ขณะนี้เรามีมหาวิทยาลัยมากพอที่จะคิด อาจารย์วิจิตร ศรีสอ้าน ทราบ หนึ่งในมหาวิทยาลัยต่อหนึ่งจังหวัด คิดตรงนี้ได้เลย แล้วแต่ละมหาวิทยาลัยไปร่วมกับพื้นที่ จะเรียกว่าการวิจัยเพื่อแก้ความยากจนก็ได้ การวิจัยเพื่อแก้ความยากจนที่จังหวัดสระแก้ว สมมุติอย่างนั้น ถ้ามหาวิทยาลัยยังไม่เคยทำ อาจจะถูกแล้ว แต่ถ้าถ้าเรารู้มันไม่ได้ยาก ผมจะพูดเรื่อย ไปทำสักสามอย่าง หายจนแน่นอนจริงๆ เขาหายอยู่แล้ว เขาทำเอง โดยไม่มีมหาวิทยาลัยก็หาย แต่เขาจะดีขึ้น ถ้ามหาวิทยาลัยไปร่วม และตัวมหาวิทยาลัยเองก็จะได้เรียนรู้ด้วย คือ ไปร่วมคิดร่วมทำกับชาวบ้าน ขณะนี้ชาวบ้านเขาทำวิจัยเอง วิจัยเรื่องของชุมชน แล้วเอาผลการวิจัยมาทำแผนแม่บทชุมชน แล้วขับเคลื่อน ตัวนี้หายจน แต่ถ้ามหาวิทยาลัยเข้าไปร่วมตรงนั้น ร่วมกับขบวนการชาวบ้าน ผลที่ตามมาก็คือ

หนึ่ง มหาวิทยาลัยได้เรียนรู้ว่าเขาทำอะไร

สอง มหาวิทยาลัยมีความรู้ มีเทคโนโลยีบางอย่างที่ชาวบ้านไม่มี ก็จะช่วยให้กระบวนการตรงนั้นดีขึ้น พอตรงนั้นมันเกิดขึ้น แล้วก็หายจน

สาม วิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีที่เหมาะสม มหาวิทยาลัยมีเทคโนโลยีเยอะ แต่อาจจะยังไม่เหมาะสม เพราะไม่รู้จักพื้นที่ ไม่รู้จักชาวบ้าน ตรงนี้ก็ทำอะไรได้เยอะมากที่สกลนคร มีสถาบันวิจัยของสถาบันราชภัฏตั้งอยู่ที่สกลนคร ชาวบ้านทำไวน์มะเม่า ลูกมะเม่าก็เอาวิทยาศาสตร์เข้าไปช่วย จะแต่งสี แต่งรส แต่ง pH อย่างไรทำได้ทั้งสิ้น เอาขบวนการทางวิทยาศาสตร์เข้าไป อันนี้ก็จะเป็นทำให้เกิด Value added ในสิ่งที่ประชาชนทำ อันนี้คือใช้เทคโนโลยีเข้าไปว่า คุณทักษิณน่าจะสนับสนุน สกว. ให้ไปสนับสนุนมหาวิทยาลัยทั้งหมด ไปทำวิจัย ทำ Human mapping ในพื้นที่ว่า ในพื้นที่มีใครทำอะไรเก่งบ้าง อันนี้จะเป็นฐานข้อมูลไปพัฒนา ทำ 3 เรื่องนี้ก็จะหายจนแน่นอน หายจนอย่างถาวร

ที่นี้คิดว่าสภามหาวิทยาลัย คือเดิมคิดว่าจะชวนกันไปลงพื้นที่ก่อน ลงพื้นที่แล้วไปดูก่อน แล้วค่อยมาประชุมสภาฯ ถ้าประชุมสภาฯ ก่อน มันจะเข้าใจยาก ที่เคยเรียนไว้วันนั้น ท่านอธิการบดีด้วย ว่าเราไปดูงานในพื้นที่เสียก่อน อย่าง อาจารย์สิปปนนท์ ตอนท่านเป็นประธานสภาฯพัฒนาฯ ชวนกันไปลงพื้นที่ถึงบุรีรัมย์ ไปลงทีเดียวท่านเข้าใจ ผมคิดว่าลงไปดูเสียก่อน แล้วค่อยประชุม ว่าจะทำอย่างไร ฉะนั้นวันนี้ผมคิดว่า ท่านผู้ว่าฯ ก็อุตสาหกรรมมา ท่านจำรูญ ชินธรรมมิตร อาจารย์วิวัฒน์ ศัลยกำธรนี่ประสบการณ์เยอะมาก ลงมือทำเองเลย พลังเยอะมาก ผมคิดว่าทำได้หลายจังหวัดทีเดียว แต่วันนี้ภาคีเครือข่าย เขาก็เซ็นหนังสือ ร่วมมือกันไปแล้ว ก็น่าจะชวนสภาฯ ลงไปดูงานสักที ดูให้เห็นของจริง แล้วก็ไปประชุมกันในพื้นที่เลย ที่จังหวัดสระแก้ว

คุณโสภณ สุภาพงษ์

ฟังท่านผู้ว่าฯ กับภาคีแล้วก็รู้สึกชื่นใจ ตอนนี้ในเรื่องนี้มหาวิทยาลัยจะเกี่ยวข้องอย่างไร ผมเพียงแต่มีความคิดขึ้นมาตอนช่วงนี้เท่านั้นเองสั้นๆ ว่า เราเกี่ยวกับอะไร นอกเหนือจากที่ อาจารย์ประเวศ แนะนำแล้ว สิ่งที่จังหวัดได้รวมกันเป็นภาคีเครือข่าย เป็นอะไรที่ดีทีเดียว แต่ก็ต้องมีกระแสที่จะสามารถนำพาไป carrier หรือตัวที่จะพาไปได้อย่างต่อเนื่องชัดเจนมากกว่ามันเป็น แผน 10 ในแผน 10 ขณะนี้ได้พูดถึงประกอบอยู่ 6 องค์ประกอบแผน 10 มีแค่ 6 องค์ประกอบ

องค์ประกอบแรกคือ คนมีสุขภาพที่ดี ทั้งกายและใจ

สอง มีครอบครัวอบอุ่น

สาม มีชุมชนเข้มแข็ง

สี่ มีเศรษฐกิจที่เป็นธรรมและเข้มแข็ง

ห้า มีสิ่งแวดล้อมและนิเวศที่สมดุล แล้วก็ไปสู่

หก สังคมประชาธิปไตยและธรรมาภิบาล สำคัญมาก สังคมประชาธิปไตย

ท่านอดีตนายกฯ ชวน หลีกภัย และท่านอภิสิทธิ์ เวชชาชีวะ คงเข้าใจดีว่า เสรีประชาธิปไตยกับสังคมประชาธิปไตยต่างกัน ขณะนี้ที่จังหวัดสระแก้วทำ ก็อยู่ในลักษณะของสังคมประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นแผน 10 จะเป็นตัว carrier ที่สำคัญ ที่ท่านกำลังทำ แผน 10 ก็เป็นแผนประชาชน สิ่งที่มีมันจะเกิดขึ้น มันก็ต้องมีนโยบายจากอำนาจทางการเมืองด้วย ก็พอตีพรรคประชาธิปัตย์ นี่แหละครับ เพิ่งประกาศว่าจะฟื้นฟูประชาธิปไตย จะพัฒนาคนและการศึกษา จะฟื้นฟูเศรษฐกิจและจะสร้างความสงบและสันติสุข ผมต้องแนะนำพอสมควร เพราะกำลังไล่จับผิดคุณอภิสิทธิ์อยู่ ก็ปรากฏว่ายังไม่มีผิด มันสอดคล้องกับแผน 10 แล้วจะพบว่ากระบวนการท่านอาจจะฟื้นฟูประชาธิปไตยก่อน แต่เราก็เอาเรื่องคนกับการศึกษาก่อน นี่เป็นกระบวนการ ผมคิดว่าไปได้ เพราะฉะนั้นสิ่งที่ท่านกำลังทำ มันไปได้กับสิ่งที่กำลังเป็น จะเป็น และกำลังจะแก้

ถ้ามาดูความสำคัญอีกอันที่ผมมองเห็นก็คือ น่าตกใจ จุดคามรามเทพ น่าตกใจมาก คือตอนพระพุทธเจ้าตรัสรู้ บอกว่า อย่าว่าแต่เทวดาหลายองค์เลย องค์เดียวก็ไม่มี มีสิ่งที่ต้องพึ่งตัวเอง วันนี้ท่านชวน

ท่านก็ต้องไปยิ้มจุดตาม เพราะว่าเขาบังคับท่าน ขนาดบีบท่านก็ไปสอนเขาว่า ให้ฟังความอดทน ฟังความขยัน เราถึงจะรวย แต่ก็รู้ว่าเขาได้ยันท่านขวนมากน้อยแค่ไหน แต่ผมคิดว่าอันนี้จะเหมาะสมกับสภาพสังคมมาก เพราะว่าไปเข้าใจหรือมีการพูดโดยประชาชนคงไม่เป็นไร แต่ถ้าพูดโดยพระ ขณะนี้หลายองค์พูดว่าจุดตามก็เป็นเปลือกของพุทธศาสนา อันนี้ไปกันใหญ่ เพราะจุดตามนี้ก็เป็นเทวดาชาวบ้าน ที่เข้าไปสู่เทวดาระดับสวรรค์ คือ พระวิษณุ หรือฮินดู จุดตามเป็นเปลือกของพราหมณ์ ปลูกเสกพระเป็นเปลือกของพุทธ อันนี้จริง

ผมคิดว่าถ้าพื้นความสิ้นหวังของประชาชน แล้วก็ฟังสิ่งมหัศจรรย์ กำลังเป็นปัญหา ไม่ใช่เรื่องเล็กๆ การทำโครงการสัมมาอาชีพ อันนี้เป็นพุทธ เป็นเศรษฐกิจพอเพียง แต่ความหวาดกลัว ความรู้สึกไม่มั่นคงจนต้องไปพึ่งเทวดา ฟังจอมปลวก ฟังอะไรต่างๆ ซึ่งไม่มีแม้กระทั่งคำสอน จะพาไปสู่พราหมณ์ พาไปสู่เทวดาบนสวรรค์ แล้วก็ไม่ฟังการเรียนรู้ ซึ่งคุณความเรื่องการศึกษามาก

ฉะนั้นถ้ามองถึงส่วนประกอบเหล่านี้ ถ้าตัวที่เป็นพาหะ ตัวที่จะเป็นกำลังของท่าน แล้วก็สภาวะของสังคม สิ่งที่ท่านกำลังทำอยู่ ผมถึงเรียนว่าชื่นใจ แต่จะไปไหน ไม่ไปไหนก็ต้องบอกคนในจังหวัดว่าจะเลือกพรรคไหน ขอโทษนะครับ ผมพูดให้แจ่มใสเท่านั้นเองว่าเรายังมีความหวัง

เพราะฉะนั้นผมคิดว่า ท่าทีของมหาวิทยาลัยที่จะสามารถเปลี่ยน tacit knowledge อันนี้ ให้เป็น explicit นี่คือน้ำที่หลัก แล้วก็มันไม่ใช่เปลี่ยนแล้วไปจบ มันมีการหมุนเวียนปฏิบัติ ปฏิเวธ แล้วก็สร้างปรีชา ซึ่งฝรั่งเขาไปเรียกว่าองค์กรเรียนรู้ ซึ่งมันมีมาตั้ง 2,600 ปี พระเจ้าอยู่หัวก็ทรงย้ำให้ทราบ

หน้าที่เราอยู่ในวงจรมีอยู่ตรงไหน ผมคิดว่าอันนี้ที่เป็นหน้าที่ของ อาจารย์อำนาจต้องทำให้เจอ แต่ถ้าไปคลุกด้วย บางทีก็อาจจะพบปัญหาใหญ่เกินกว่าความสามารถของมหาวิทยาลัย ก็ต้องอาศัยภาคี มหาวิทยาลัยก็เป็นส่วนหนึ่งในวงจรกิจนี้ ผมคิดว่า อันนี้คงจะต้องคิดให้ตกผลึกว่าเราจะเป็นส่วนไหน แล้วเป็น Catalyst ที่สำคัญที่ทำให้กระบวนการนี้ยั่งยืนต่อเนื่อง เพราะว่าเราหาท่านผู้ว่าฯ ดีๆ อย่างนี้ยาก เดียวอีกสองสามวันท่านก็ย้าย ยิ่งท่านดีเร็วท่านก็เลื่อนตำแหน่งเร็ว เราก็ไม่รู้จะไปหาใครอีก ผมคิดว่าสิ่งพวกนี้ต้องคิด เพราะมันเป็นความจริง ว่าจะทำให้สิ่งที่กำลังทำมันยั่งยืนและหมุนเวียน จนมันแข็งแรงขึ้นเรื่อยๆ ได้อย่างไร ก็ขอบคุนท่านผู้แทนภาคี

อธิการบดี

เรื่องนี้ผมได้ลงพื้นที่ แล้วก็ยังไม่เจอจังหวัดไหนที่เหมือนจังหวัดสระแก้ว ลงไปหลายครั้ง แล้วก็มอบหมายให้ อาจารย์อำนาจ ประสานงานในเรื่องนี้ เรื่องกำลังสืบเนื่องกัน ขณะนี้ กระทรวงมหาดไทยกำลังประสานงานมา ขอให้ มศว เป็นมหาวิทยาลัยภาคกลาง ภาคเหนือ คือ มข. ภาคใต้ คือ มอ. ภาคอีสาน คือ มข. ซึ่งทางมหาวิทยาลัยจะนำเรื่องเข้าสู่สภามหาวิทยาลัยต่อไป ให้เป็นศูนย์พัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นนักเรียนทุนทั้งหมด มศว จะต้องทำหน้าที่นี้ รุ่นหนึ่ง ปีหนึ่ง ไม่น้อยกว่า 600 - 1200 คน เราก็ได้คุยถึงการเชื่อมโยงกับโครงการของที่จังหวัดสระแก้วด้วยเช่นกัน ในแนวความคิดต่างๆ ด้วย อยากราบเรียนเรื่องการลงพื้นที่ เรื่องที่คุณหมอประเวศได้กรุณาเสนอแนะว่า น่าจะมีการจัดประชุมสภามหาวิทยาลัยที่

สระแก้วด้วยนั้น มหาวิทยาลัยก็กำลังคิดการเรื่องนี้ พอตีเพ็งมีข่าวล่าสุด ผมเพิ่งทราบเมื่อวานนี้ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ที่จะเสด็จพระราชดำเนินลงพื้นที่จัดตั้งโพธิวิद्याลัย ที่ทางภาคเอกชน KSL มอบที่ดินให้กับมหาวิทยาลัย มอบงบประมาณการก่อสร้าง 20 ล้านบาทในเมืองต้น มอบทุนการศึกษาเบื้องต้น 3 ล้านบาท ซึ่งมหาวิทยาลัยก็ขอบคุณ และเรื่องนี้จะนำรายละเอียดเรียนต่อสภามหาวิทยาลัย เพื่อหารือ และกราบเรียนเชิญอีกครั้งหนึ่ง นั่นเป็นงานที่หนักและใหญ่สำหรับมหาวิทยาลัยอย่างมาก แต่พวกเราคิดว่าเรามีพลังและความร่วมมือที่เข้มแข็งในเรื่องเหล่านี้

กราบเรียนว่าเมื่อเราไปพบขานาอย่างลุงทองเหมาะ แจ่มแจ้ง ที่สุพรรณบุรี ไปพบครูชูป ยอดแก้ว ที่สงขลา ไปพบพระสุรินทร์ที่ตราด หรือมาพบคุณวิวัฒน์ ศัลยกำธร ผมเองไม่รู้ว่เมื่อผมจบปริญญาเอกจากต่างประเทศนั้น ผมฉลาดมากกว่าหรือฉลาดน้อยกว่าท่านเหล่านี้ มันทำให้รู้สึกว่เราเป็นมหาวิทยาลัย เราติดหล่มอยู่กับโลกตะวันตก ติดหล่มอยู่กับปลั๊กอะไรไม่รู้มานานพอสมควร มหาวิทยาลัยรู้ดี กราบด้วยความเคารพ ท่านอาจารย์เอกวิทย์ ณ กลาง ว่ มหาวิทยาลัยต้องปรับหรือตัวเองอย่างขนานหนักในเรื่องเหล่านี้ นั่นคืองานที่ใหญ่อยิ่งกว่าการที่เราจะไปลงพื้นที่ที่สระแก้วด้วยซ้ำไป

5 ภาคี่ผมได้ไปสัมผัส ผมพบท่านผู้ว่ฯ และข้าราชการหลายท่าน ผมกราบเรียนว่ไม่ใช่เฉพาะท่านผู้ว่ฯ สุรพล พงษ์ทัตศิริกุล รองผู้ว่ฯ ศานิต นาคสุขศรี ที่สระแก้ว ที่เอาจริงเรื่องนี้ ไปถามข้าราชการทุกส่วน ผมคิดว่ท่านเหล่านี้พูดเป็นภาษาเดียวกัน นั่นคือความประทับใจของผม ผมเชื่อว่าถึงแม้ท่านผู้ว่ฯ จะย้ายไปวันนีวันพรุ่งนี้ เจตนาภรณ์หรืออุดมการณ์ของท่านที่สระแก้วจะไม่เปลี่ยน ผมไม่เคยพบภาคเอกชน KSL ที่มาตรงนี้ มีธุรกิจขนาดใหญ่ ได้ออกแบบการจัดการที่ดินเพื่อสิ่งแวดล่อม โดยใช้ที่ดิน 30% สำหรับปลูกป่า ควบคู่ไปกับการปลูกอ้อยอินทรีย์อีก 70% เพื่อช่วยเพิ่มพื้นที่ป่าต้นน้ำโดยคิดถึงสิ่งแวดล่อม ทำเรื่องของเกษตรอินทรีย์ เรื่องของพลังงานทดแทน ปลูกป่าต้นน้ำร่วมกัน สิ่งที่เราไปทำผมคิดว่าคงเป็นเรื่องของการวิจัย ไปช่วยบูรณาการความรู้ ไปเรียนรู้ร่วมกัน ผลิตบัณฑิตคืนถิ่น บัณฑิตที่มีวิชาศึกษาทั่วไป มี Core Course ต่างๆ อีกรูปแบบหนึ่ง ที่ไม่เหมือนกับระบบที่เป็นอยู่ในปัจจุบันนี้

เรื่องนี้ผมเชื่อว่ามหาวิทยาลัยจะได้รับความกรุณาจากสภามหาวิทยาลัยอย่างแน่นอน แต่สภามหาวิทยาลัยเองต้องการความชัดเจน ต้องการความมั่นใจ เพราะเรื่องนี้หลายประเด็น ผมกราบเรียนสภา ว่เรื่องนี้เราจะทำอย่างละเอียดรอบคอบ แล้วก็หารือทุกท่านทุกภาคส่วนให้ดีที่สุด เมื่อท่านรองนายกฯ ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม ได้เดินทางไปในวันร่วมลงนามวันนั้น ท่านได้รับโครงการนี้เป็นเสมือนโครงการของรัฐบาลด้วย ซึ่งพวกเราก็รู้สึกยินดีอย่างมาก

ขณะนี้ผมคิดว่า การทำงานเช่นนี้คงไม่ได้มีเพียงแต่ มศว เท่านั้น แต่คงจะต้องขอความกรุณา ทั้งภาครัฐบาล ทางท่านรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ รัฐมนตรีกระทรวงอื่นๆ แล้วจะทำได้ดีที่สุด แต่สิ่งที่ต้องทำประการแรกก็คือ ชักฟอกตัวเราเอง ชาว มศว เสียก่อน ขอกราบเรียนเช่นนั้น แล้วต้องกราบขอบพระคุณทั้ง 5 ภาคี่ ที่ได้กรุณามาวันนี พวกเราประทับใจอย่างมาก ที่ไปไม่ใช่เพียงแค่อาจารย์อำนาจ

เท่านั้น คนบดีเกือบทุกคน รองอธิการบดีเกือบทุกคน ผู้อำนวยการได้ไปลงพื้นที่มาเกือบ 3 ปีแล้ว ผมเองขอตั้งใจทำงานนี้ให้ละเอียดและสุ่มรอบคอบที่สุด

นายกสภามหาวิทยาลัย

วันนี้เป็นวันที่สภามหาวิทยาลัยรับทราบเรื่องนี้ แล้วก็เท่าที่ผมฟังดูก็ให้การสนับสนุนอย่างดียิ่ง แต่ว่าเมื่อสนับสนุนแล้ว เราคงมีงานทำอีกเยอะเลย ที่จะทำให้สำเร็จ ต้องขอขอบคุณทุกท่านที่มา อีกอย่างท่านนายกฯ ขวน หลีกภัย กระซิบบอกผมว่า จังหวัดสระแก้ว ตั้งขึ้นตอนท่านเป็นนายกรัฐมนตรี

**ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ
จากที่ประชุมกรรมการสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 9/2551
ต่อโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย (2)
วันที่ 5 กันยายน 2551**

ณ ห้องประชุมสภามหาวิทยาลัย อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง ฯ

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

เรียนนายกสภามหาวิทยาลัยและกรรมการสภามหาวิทยาลัย เรื่องโครงการจัดตั้งโครงการต้นแบบวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย เป็นผลมาจากการดำเนินการตามปรัชญา ปณิธาน และยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย โครงการนี้ เริ่มต้นตั้งแต่ปี 2548 แต่เป็นการเริ่มต้นอย่างไม่เป็นทางการ จนกระทั่งวันที่ 3 สิงหาคม 2550 ได้นำเรื่องนี้เข้าสู่สภามหาวิทยาลัย เพื่อขอหลักการในการดำเนินการ และที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยได้อนุมัติให้ดำเนินการในหลักการ

ช่วงเวลาจากวันที่ 3 สิงหาคม 2550 ถึงวันที่ 5 กันยายน 2551 เป็นเวลาประมาณ 1 ปี 1 เดือน โครงการจัดตั้งโพธิวิชชาลัย ได้มีการดำเนินการไปแล้วหลายเรื่อง แต่เรื่องสำคัญที่นำเสนอต่อสภามหาวิทยาลัยในวันนี้ คือเรื่องโครงการจัดตั้งองค์กร กับเรื่องของการพิจารณายกร่างหลักสูตร ซึ่งจะเป็นสองเรื่องคู่ขนานกันไป ผมขอเสนอวิถีทัศน์ต่อที่ประชุม...(โดยมีสาระคำบรรยายดังนี้)

จังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัด 1 ใน 8 จังหวัดของภูมิภาคตะวันออก ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีโครงการให้เป็นจังหวัดที่ตั้งของโครงการต้นแบบ โพธิวิชชาลัย

แต่ท่ามกลางการดำเนินงาน ก็ได้ก่อให้เกิดคำถาม และข้อสงสัยต่อโครงการต้นแบบดังกล่าว จากประชาคมภายใน มศว และทั้งจากสังคมภายนอกมหาวิทยาลัย

โดยเฉพาะคำถามและข้อสงสัยบางประการก็คือ ทำไมจึงเลือกพื้นที่ตั้งโครงการที่จังหวัดสระแก้ว และวิถีคิดของโครงการต้นแบบโพธิวิชชาลัยคืออะไร

คำตอบก็คือ

เพราะจังหวัดสระแก้ว เป็นจังหวัดชายแดนภาคตะวันออก ที่มีอาณาเขตติดต่อกับราชอาณาจักรกัมพูชา ซึ่งมีเรื่องราวความเกี่ยวข้องทางประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน รวมทั้งมีประวัติศาสตร์ของความขัดแย้งเผชิญหน้า ประวัติศาสตร์ของข้อพิพาทปัญหาชายแดน ที่ยังยืดเยื้อมาจนถึงปัจจุบัน

ประการต่อมา เพราะบริเวณแนวตะเข็บชายแดนจังหวัดสระแก้ว เคยเป็นพื้นที่ที่มีปัญหาความมั่นคง เคยเป็นพื้นที่ที่คนไทยด้วยกันเคยต่อสู้กันเองในยุคสงครามลัทธิอุดมการณ์

ประการสำคัญ เพราะเป็นจังหวัดที่เป็นที่ตั้งโครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขา ตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวหลายโครงการ โดยทุกโครงการล้วนมีความเกี่ยวข้องกับปัญหาชีวิตความเป็นอยู่ที่ยากแค้นขัดสนของราษฎร

นอกจากนั้น จังหวัดสระแก้ว ยังถือเป็นจังหวัดป่าต้นน้ำของแม่น้ำบางปะกง แต่ป่าต้นน้ำผืนนี้ กลับถูกบุกรุกทำลายอย่างรุนแรง พร้อมไปกับการขยายพื้นที่เพาะปลูกพืชเชิงเดี่ยวประเภทยูคาลิปตัสมากที่สุดของประเทศ เพื่อสนองการลงทุนของอุตสาหกรรมข้ามชาติที่มุ่งหวังกำไรเป็นตัวตั้ง

ประการสุดท้าย เพราะเป็นจังหวัดที่มีการพัฒนาแบบเบียดเบียนและทำลายอย่างเป็นรูปธรรม จนเกิดวิกฤตภัยแล้ง ผืนดินถูกทำลายด้วยเกษตรผิดวิธีและเกษตรเคมี อีกทั้งยังเป็นจังหวัดที่ราษฎรประสบปัญหาความยากจน ขาดโอกาสเข้าถึงการศึกษา เกิดปัญหาสุขภาพะ แย่งชิงผลประโยชน์ จนทุกภาคส่วน หรือแม้แต่คนในภาคส่วนเดียวกัน ก็ไม่มีความไว้วางใจต่อกัน

ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ซึ่งรับผิดชอบยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม ได้ลงพื้นที่จังหวัดสระแก้วตั้งแต่ช่วงปลายปี 2548 โดยได้พบกับผู้นำชุมชน ผู้นำองค์กรภาคประชาสังคมและสื่อ มีการเสวนาแลกเปลี่ยนความคิดอย่างไม่เป็นทางการ ก่อนเป็นทางการอย่างต่อเนื่อง จนมีความเห็นร่วมไปในทิศทางเดียวกันว่า จังหวัดสระแก้วเป็นจังหวัดที่ถึงพร้อมด้วยนานาปัญหา ที่ไม่สามารถแก้ปัญหาได้โดยอาศัยวิถีทางการเมืองตามแบบที่เป็นอยู่แต่เพียงด้านเดียว แต่จะต้องมีการดำเนินการสร้างองค์กรพลังร่วม เป็นภาคีเครือข่ายต้นแบบในพื้นที่ให้เกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ภายใต้อุดมการณ์เดียวกัน เพื่อเป็นแกนแกนของการขับเคลื่อนในระดับพื้นที่และระดับจังหวัด

จากปลายปี พ.ศ. 2548 แนวความคิดดังกล่าว ได้นำไปสู่กระบวนการประสานองค์กรเครือข่าย ที่มีปุมหลัง วัฒนธรรม ภารกิจ ที่มีความแตกต่าง และที่ไม่มีความไว้วางใจให้กัน จนกาลเวลาได้พิสูจน์ความตั้งใจดีต่อกัน ทำให้ก้าวข้ามปัญหาขั้นต้น สู่การประกาศความร่วมมืออย่างเป็นทางการในนามขององค์กรเบญจภาคีขึ้นที่ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2550 ท่ามกลางตัวแทนภาคีต่างๆ เข้าร่วมประชุมประมาณ 1,000 คน

ทั้งนี้ ภาคีภาคีวิชาการ หรือมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มีภาระหน้าที่ที่สำคัญประการหนึ่งก็คือการสร้างโครงการต้นแบบวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย เพื่อภารกิจวิจัยสร้างองค์ความรู้ ผลิตภัณฑ์คิดค้น บริการวิชาการแก่ชุมชนอย่างเข้าใจชุมชน และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมแบบเคารพอัตลักษณ์และความหลากหลายของชุมชน

โครงการต้นแบบวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ในเบื้องต้นได้รับการสนับสนุนจากบริษัทธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม บริษัท น้ำตาลขอนแก่น จำกัด (มหาชน) ที่มีศรัทธาต่อจุดหมายของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย จึงบริจาคที่ดินให้ 81 ไร่ บริจาคเงินทุนก่อสร้างอาคารทรงงาน อาคารอเนกประสงค์ จัดภูมิทัศน์และสร้างฐานเรียนรู้ฟุ้งตนเอง 20 ล้านบาท และบริจาคทุนการศึกษาให้กับโครงการบัณฑิตคืนถิ่น 3 ล้านบาท

โดยกระบวนการก่อสร้าง พลักร่วมของชุมชนที่ผ่านการอบรมหลักสูตร การพัฒนาภูมิธรรมธรรมาชาติสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการก่อสร้างอาคารและการจัดภูมิทัศน์อย่างแข็งขันทุ่มเท โดยใช้เวลาประมาณ 100 วัน ภาวะที่ได้รับมอบหมายก็เสร็จทันเวลาการเสด็จพระราชดำเนินของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เมื่อ 28 มกราคม 2551

ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ได้สังเคราะห์ข้อมูลจากที่ประชุมสัมมนาวิชาการ โดยการสนับสนุนของมหาวิทยาลัยจำนวน 4 ครั้ง พร้อมสร้างกระบวนการรับฟังความคิดเห็นจากที่ประชุมชุมชนเกษตรอาสา ที่เข้าอบรมหลักสูตรระยะสั้น โดยความร่วมมือระหว่างฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้กับแกนนำเครือข่ายในพื้นที่ รวมการอบรมระยะสั้น 13 ครั้ง ครั้งละ 5 วัน 4 คืน จาก 9 อำเภอ มีผู้เข้าร่วมอบรม 650 คน ภายใต้การสนับสนุนจากกระทรวงเกษตรและสหกรณ์โครงการศูนย์ปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งกระบวนการดังกล่าว ได้กลายเป็นฐานข้อมูลที่สำคัญอีกด้านหนึ่งในการยกย่องหลักสูตรและการจัดทำโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยในเวลาต่อมา

ท่ามกลางการดำเนินงาน กระบวนการเตรียมห้องเรียนนอกพื้นที่โครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย เพื่อเป็นศูนย์การเรียนรู้ของบัณฑิตคืนถิ่นและยังประโยชน์ต่อชุมชนควบคู่กันไปในั้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้สร้างความไว้วางใจ ได้ขจัดความรังเกียจที่ว่าโพธิวิชชาลัย คือสถานศึกษาเพื่อการค้าออกไป และ คนมหาวิทยาลัยคือคนอยู่เหนือชาวบ้านออกไป ทำให้ได้รับความร่วมมือในการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ในพื้นที่ ที่สนองหลักสูตรการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายรวม 14 ห้องเรียนเชิงปฏิบัติการจาก 9 อำเภอ

อีกทั้ง มหาวิทยาลัยยังได้รับพระราชานุญาต ให้พื้นที่จัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย เข้าสนองโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืชในโครงการพระราชดำริ พร้อมไปกับการได้รับอนุมัติให้มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พัฒนาโรงสีข้าวพระราชทานบ้านคลองทราย ที่เชื่อมโยงกับวิถีสิทธธรรมธรรมาชาติเป็นอีกห้องเรียนหนึ่งของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยอีกด้วย

ถึงเวลานี้ เป็นเวลาประมาณ 3 ปีเศษของการขับเคลื่อนโครงการต้นแบบวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ที่ส่งผลทำให้มหาวิทยาลัยและฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ มีประสบการณ์จากการลงมือปฏิบัติจากพื้นที่จริง และประสบการณ์ดังกล่าว ถือเป็นทุนที่สำคัญต่อการก้าวต่อไป เพื่อฟันฝ่าอุปสรรคที่รออยู่ข้างหน้าอีกมากมาย

อย่างไรก็ตาม การสร้างองค์กรต้นแบบวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ต้นแบบของการสร้างภาคีเครือข่ายอันเปรียบเสมือนการแตกหน่อใหม่เพิ่มขึ้นอีกหน่อหนึ่งของครอบครัวมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

หน่อใหม่ ที่มุ่งหวังการเป็นต้นแบบของการจัดการศึกษาเพื่อการให้ ให้กับชุมชนคนในพื้นที่ที่ตกอยู่ท่ามกลางทุกภาวะ จากโครงสร้างที่เอารัดเอาเปรียบและเบียดเบียน ทั้งจากภายในและจากภายนอกประเทศ

ซึ่งหน่อใหม่ของโครงการต้นแบบนี้ แท้ที่จริงแล้วก็คือ เพื่อต้องการสนองตอบปรัชญาของมหาวิทยาลัยที่ว่า

การศึกษา คือความเจริญงอกงาม

ที่เจริญงอกงามได้ทั้งบนแผ่นดินที่มีเศรษฐกิจฐานะอุดมสมบูรณ์

และเจริญงอกงามได้ทั้งบนแผ่นดินที่แห้งแล้งขาดสน ซึ่งมืออยู่จริงบนผืนแผ่นดินนี้

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

ที่จบไปแล้วเป็นวิดิทัศน์ สำหรับโครงการนี้เมื่อเริ่มต้นอย่างไม่เป็นทางการนั้น เราเริ่มต้นโดยการผลักดันตามนโยบายของมหาวิทยาลัยและยุทธศาสตร์ของมหาวิทยาลัย การเริ่มต้นอย่างไม่เป็นทางการนั้น ต้องเรียนว่าเราไปพบกับกลุ่มผู้นำชุมชน ภาคีต่างๆ โดยที่เขารู้ว่ามหาวิทยาลัยไม่มีงบประมาณแผ่นดิน และก็ไม่มีเงินก้อน ร้อยล้านพันล้านลงไปในพื้นที่ การที่เราเริ่มต้นจากการที่เราไม่มีเงินลงไป มองในแง่ดีก็คือ ทำให้คนที่หวังจะได้รับประโยชน์จากเงินงบประมาณ ก็ค่อยๆ ถอยออกไป เหลือแต่คนที่อยากจะทำตามอุดมคติที่ตั้งไว้ การเริ่มต้นจึงมีจำนวนคนเข้าร่วมไม่มากนัก เพราะฉะนั้น การเริ่มต้น มันเริ่มต้นกันที่ความคิดและความเชื่อมั่นว่าเราจะทำในสิ่งที่ดี ๆ ร่วมกันทางการศึกษา จึงทำให้เราสามารถร่วมงานบนพื้นฐานที่ไม่มีประโยชน์ ก็เรียนว่าได้รับความร่วมมือที่ดีจากเริ่มต้น จนกระทั่งในเวลาต่อๆ มา สิ่งที่เราทำนั้น มีหลายส่วนเริ่มเห็นความดี เริ่มที่จะให้ความร่วมมือสนับสนุน ทั้งเรื่องของคน เรื่องของความคิด วัตถุประสงค์ของ แล้วก็ทุนต่างๆ ก็เริ่มเข้ามาให้การสนับสนุน อย่างเช่น บริษัทธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และมีอื่นๆ ตามเข้ามา เพราะฉะนั้น ผมอยากให้ข้อมูลว่าโครงการนี้เป็นโครงการที่เริ่มต้นจากการที่เราไม่ได้ใช้เงินเป็นตัวตั้ง

อีกประการหนึ่งก็คือว่า เราได้คุยกันว่าในคณะกรรมการ ถ้าเราสามารถทำโครงการนี้ได้สำเร็จ มีความดีพบหน้า ขับเคลื่อนได้ ก็น่าจะเป็นส่วนหนึ่ง ที่ถ้าเป็นไปได้อาจจะเป็นต้นแบบในการสร้างแรงบันดาลใจไปสู่มหาวิทยาลัยอื่นๆ หน่วยงานอื่นๆ จังหวัดอื่นๆ และสุดท้ายก็คือ เรื่องของโครงสร้างของมหาวิทยาลัยและหลักสูตรนั้น โดยเฉพาะหลักสูตร คุณโสภณ สุภาพงษ์ ได้ให้ข้อคิดเห็นไว้หลายประการ ตอนที่เมื่อนำหลักสูตรเข้าที่ประชุมกรรมการสภาวิชาการ และคณะกรรมการร่างหลักสูตรก็ได้ปรับในเรื่องของการที่จะทำอย่างไรจึงจะให้จุดมุ่งหมายของโพธิวิद्याลย์สามารถอยู่ได้ในโลกที่มีความซับซ้อนขณะนี้ เราได้เขียนไว้ในหน้า 3 ที่เพิ่มเติมคือ ปรับทั้งจุดมุ่งหมาย ปรับทั้งเนื้อหาหลักสูตรด้วยว่า ในวัตถุประสงค์นั้น เพื่อเป็นองค์การผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เท่าทันต่อความเปลี่ยนแปลงของระบบสังคม และระบบโลกที่ซับซ้อน ในความหมายนี้สำคัญมาก เพราะนำไปสู่การไปพัฒนา ไปปรับตัวเนื้อหาหลักสูตรที่ตามมาด้วย ขอเรียนให้กรรมการสภามหาวิทยาลัยได้ทราบสิ่งที่ท่านกังวล รวมทั้งข้ออื่นๆ ด้วย นี่คือข้อที่คณะกรรมการเพิ่มเติมให้กับที่ประชุมแห่งนี้ว่า จุดยืนของโพธิวิद्याลย์นั้นมีอย่างไร และที่ประชุมจะให้ข้อคิดอย่างไร เพื่อให้หน่ออ่อนของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒแห่งนี้ เป็นต้นแบบสำหรับที่จะก่อประโยชน์กับการศึกษาและประเทศชาติโดยภาพรวมต่อไป

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

เรื่องนี้ได้นำเข้าเสนอสภามหาวิทยาลัยมาแล้วหนึ่งครั้ง จริงๆ แล้วน่าจะดี ถ้าเวลาบันทึกๆ ว่าได้มีประวัตินำเสนอสภาแล้ว สภามหาวิทยาลัยอภิปรายนาน ผมจำได้คราวที่แล้ว (3 สิงหาคม 2550) มีข้อสังเกตหลายประการ ผมอยากเห็นว่าการนำเสนอคราวนี้ ระบุเสียให้ชัดว่าได้พัฒนาจากแนวคิดและข้อสังเกตที่สภาฯ ตั้งไว้อย่างไรบ้าง เพราะเมื่อเริ่มต้นวันนั้น อันนี้ไม่ได้เริ่มต้นจากศูนย์ ผมยังอยากให้ระบุไว้เป็นที่ประจักษ์ว่า ข้อสังเกตของกรรมการสภาผู้ทรงคุณวุฒิหลายท่านได้ให้ข้อสังเกตสำคัญๆ หลายเรื่อง แล้วนำไปพัฒนาอันนี้ขึ้น อันนี้หายหมด ไม่จำเป็นต้องอยู่ในโครงการจัดตั้ง แต่คิดว่าเอกสารนำเสนอวันนี้ น่าจะ recognize ในรายงานการประชุม น่าจะระบุบางประเด็นที่กรรมการสภาหลายท่านได้ให้ข้อสังเกต ผมยังคิดในวันนั้นว่า ไม่น่าจะทำได้ ก็คิดว่าคงทำได้ไม่ได้จริงๆ เพราะในนี้ไม่มี ก็ต้องระบุว่าทำไมไม่ได้เพราะอะไร ผมยังมีความรู้สึกที่ fair ถ้าอย่างนั้น อยากให้เติม เพราะไม่อย่างนั้นจะหายไปเลยว่า สภาฯ ใช้เวลาประชุมไปตั้งนาน แล้วไม่มีอะไรบันทึกไว้เลย

ประการที่สอง เมื่อเราเดินหน้ามาถึงขนาดนี้ แล้วข้อสังเกตหรือความคิดเห็นของกรรมการสภาที่ได้ให้ในครั้งนั้น ได้นำไปพัฒนาแล้ว แล้วก็เห็นเป็นรูปธรรม ผมว่าผมพร้อมจะอนุมัติ ไม่มีข้อกังขา และน่าจะดีมากๆ ผมยังคิดว่าสิ่งที่สำคัญอันหนึ่งที่ฝากเป็นข้อสังเกตเพิ่มเติม ความจริงข้อสังเกตเพิ่มเติม ขอให้ 4-5 ข้อ

ข้อที่หนึ่ง ผมไม่อยากจะคิดว่านี่ต้องเป็นต้นแบบของมหาวิทยาลัยอื่น มันเป็นเอกลักษณ์ของ มศว มศว ก็ทำ เพราะฉะนั้น อย่าไปเขียนวัตถุประสงค์ว่านี่จะต้องเป็นต้นแบบ แล้วจะเกิดปัญหาขึ้นว่า ถ้าไม่มีใครเขาเอาแบบ มันเป็นเอกลักษณ์ของ มศว และนี่คือจุดเด่น ทำด้วยตัวของตัวเอง ใครจะเลียนแบบ ก็โอเค แต่ไม่ใช่ส่วนของวัตถุประสงค์ อยากจะย้ำตัวนี้

ประการที่สอง สิ่งสำคัญมากที่เสนอสภาฯ วันนี้ ไม่ชัด ตกกลางจะเอาอะไร ผมอยากเห็นว่ามันให้สภาอนุมัติการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย แต่เอกสารก็ดี วาระก็ดี ขออนุมัติโครงการจัดตั้ง จัดตั้งอะไร จัดตั้งโครงการต้นแบบวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย แล้วเมื่อไรจะตั้งวิทยาลัยนี้ ถ้าวันนี้สภาอนุมัติโครงการต้นแบบ วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย จะตั้งเมื่อไหร่ ผมนึกว่าขออนุมัติตั้งวันนี้ พูดย่างๆ ขออนุมัติสภาจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ใช่หรือไม่ เอกสารที่อ่านมีความสับสนอยู่หลายอันเลย เพราะใช้โครงการจัดตั้งวิทยาลัยก็มี ใช้โครงการจัดตั้งโครงการต้นแบบก็มี ผมยังนึกว่าหายไปเป็นปี กลับมาแค่อนุมัติจัดตั้งโครงการต้นแบบ ผมเข้าใจว่ามหาวิทยาลัยถึงจุดพร้อมที่จะตั้งวิทยาลัย ผมพร้อมจะ support ตัวนั้น แต่ต้องแก้วาระให้ถูกว่าจะเอาอย่างไร นี่เป็นข้อสังเกตประการที่สอง

ประการที่สาม ในความเห็นผม อนุมัติการจัดตั้ง ไม่ใช่อนุมัติโครงการ อนุมัติให้ตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มันผูกอนุมัติเรื่องอัตรากำลังและงบประมาณในนี้ไปด้วย ก็ต้องตั้งคำถามในที่ประชุมนี้ว่าวิเคราะห์กันเรียบร้อยแล้วใช่ไหม ในระดับมหาวิทยาลัย ทั้งอัตรากำลัง และงบประมาณ และมหาวิทยาลัยต้องจัดให้เขา เพราะเดี๋ยวจะมีหลักสูตรต่อ ภูมิสังคม ก็เป็นหลักสูตรของวิทยาลัยนี้ ซึ่งอยู่ในวาระต่อไป ก็แปลว่าการอนุมัติหลักสูตรเกิดขึ้น วิทยาลัยก็เดินหน้า มันต้องมีคน มีเงินทันทีเลย เพราะฉะนั้นงบประมาณที่เราอนุมัติ ที่หมอ

เฉลิมชัย บุญยะลีพรรณ เสนอเมื่อก็ รวมอันนี้หรือยัง ถ้ายัง อันนี้เป็นปัญหาอีก เพราะมันมาดันปีด้วย ผมยังคิดว่า ถ้ารวมเสีย ก็ทำให้เบ็ดเสร็จ คือเป็น package ไปเลย แล้วไม่ต้องเข้าสภาที่ละหน สองหนอีก

ประการสุดท้าย ความจริงมีข้อสังเกตเรื่องการเขียน แต่ไม่เป็นไร ออกมาให้ถูก ภาษาอังกฤษว่า College of Bhodivijalaya มันแปลว่าอะไร ถ้า โภธิวิซาลัย เป็นชื่อเฉพาะ ก็ต้อง Bhodivijalaya College College of มันน่าจะเป็น of ชื่อศาสตร์ of science อะไรอย่างนี้เป็นต้น ผมเข้าใจผิดหรือเปล่าไม่ทราบ เพราะภาษาอังกฤษผมไม่ดี ท่านที่รู้ภาษาอังกฤษ ช่วยบอกหน่อยว่ามันอะไร หรือโภธิวิซาลัยจะเป็นชื่อเฉพาะ แต่ถ้าเป็นชื่อศาสตร์ใหม่ คงต้องขอคำอธิบายว่า ศาสตร์นี้คืออะไร

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

เห็นด้วยกับ อ.เทียนฉาย ว่าวันนี้ น่าจะอนุมัติการจัดตั้งวิทยาลัย อาจจะเรียกว่า โภธิวิซาลัย เฉยๆ ก็ได้ เพราะนั่นเป็น concept ของมันเองเลย วิซาลัย มาจากพระมหากษัตริย์ ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว concept โภธิวิซาลัย เป็นเรื่องสำคัญของมหาวิทยาลัย เป็นจุดร่วมของ concept หลาย concept เข้ามา ผสมกันอยู่ตรงนี้ concept อันหนึ่ง คือ การพัฒนาจากฐานของสังคมขึ้นมา ที่เรียกว่า ฐานพระเจดีย์ ฐานของสังคม คือชุมชนท้องถิ่น ถ้าชุมชนท้องถิ่นเข้มแข็งทุกทาง ประเทศทั้งหมดจะเข้มแข็ง อันนี้เป็นการไปทำงานกับชุมชนท้องถิ่น concept อันนั้น concept อีกอันหนึ่งที่เขามาตรงนี้ คือว่า ก็ตาม concept ที่หนึ่งว่าขณะนี้เรามีมหาวิทยาลัยมากพอที่จะคิดถึง หนึ่งมหาวิทยาลัยต่อหนึ่งจังหวัด

เพราะหนึ่งมหาวิทยาลัยร่วมทำงานในจังหวัด และให้เข้มแข็งขึ้นมาทั้งหมด ก็คุยกัน รูปแบบยังไม่รู้ว่าจะทำอย่างไร ที่นี้ ทดลองรูปแบบเลย ว่าเอาวิทยาลัยหนึ่งไปวางไว้ในจังหวัด เป็นการทดลองดู และจะเป็นจุดเชื่อมที่ดึงวิชาการอื่นๆ เข้าไปเชื่อมโยงกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่ อันนี้เป็นเรื่องสำคัญ

concept อีกอันหนึ่งคือการผลิตบัณฑิตที่เสนอมานี้ เป็นศิลปศาสตร์ ศิลปศาสตร์แนวใหม่ ซึ่งอันนี้ ถ้าทำได้ดี จะกระทบหลักสูตรปริญญาตรีอื่นๆ ทั้งหมดในอนาคต เพราะขณะนี้ปริญญาตรีทั้งหมดของมหาวิทยาลัยมีปัญหาว่ามันแยกส่วน เป็นวิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์ แล้วไม่รู้เรื่องกันเลย แต่ในการทำงานจริง มันต้องการทั้งหมดทุกอย่างเชื่อมโยงกัน อันนี้เป็นการทดลองศิลปศาสตร์แนวใหม่ ที่เชื่อมโยงการเรียนรู้เข้าไปกับการปฏิบัติจริงในพื้นที่ และถ้าทำได้ดีมีประโยชน์ จะมีผลกระทบต่อหลักสูตรปริญญาตรีอื่นๆ ต่อไปในอนาคต ผมคิดว่า ผมสนับสนุนเต็มที่ การจะพัฒนาอะไรให้มันดีขึ้น ก็ยังทำได้อีกเยอะ ภาคีเข้ามาร่วมได้เยอะ สสส สำนักงานกองทุนสนับสนุนสุขภาพ ซึ่งได้เงินจากภาษีบุหรี่ ภาษีเหล้า 2 เปอร์เซ็นต์ ตอนนี้ได้ปีละสามพันล้านบาท กรรมการเขามีมติให้พุ่งงานทุกอย่างลงไปให้ท้องถิ่น เขาถือว่าตรงนั้นเป็นเรื่องสำคัญ ตอนนี้เขากำลังทำทนายองค์กรต่างๆ ที่สามารถส่งเสริมความเข้มแข็งของงานในตำบล ของ อบต. ร่วมกับ อบต. อยู่ มีงบประมาณด้วย ตรงนี้ก็อยู่ในฐานะที่ไปปรับทำทนายกับเขา ผมคิดว่าถ้าทำวัตถุประสงค์ตรงนั้นให้ชัด เข้าใจว่าจังหวัดนี้มีเก้าอำเภอ โดยเฉลี่ยก็มีเก้าสิบตำบล ถ้าภายใน 5 ปีจากนี้ไป สามารถทำงานร่วมกับ อบต. และให้เขาเข้มแข็งทุกทาง ทั้งเศรษฐกิจ จิตใจ สิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม สุขภาพ พร้อมกันหมด คิดว่าทำได้ แล้ว

สามารถรับการท้าทายจาก สสส. จะก็ลืบล้าน ก็ว่าไป ใน 5 ปีข้างหน้า คิดว่า 5 ปี สามารถเข้มแข็งได้ทั้งหมด ที่น่าสนใจก็คือว่า เริ่มต้นจากการไม่มีเงิน อันนี้ดูดี ถ้าเริ่มต้นบอกรู้เงินที่ร้อยล้าน เราจะดึงคนพวกหนึ่งเข้ามาช่วย และพอเงินหมด มันหนีไปหมดเลย ที่นี้พอเริ่มต้นจากไม่มีเงิน มันเป็นของแท้ที่เขามาช่วยกันทำ ไม่มีเงินยังร่วมแล้วต่อไป ทรัพยากรมันงอกขึ้นมาจากความพยายามตรงนี้ได้ ตรงนี้น่าสนใจมาก ผมเชียร์ตรงนี้มากที่สุดทีเดียว และอยากเข้าไปช่วยด้วยที่ตรงนี้

และอีกอันหนึ่งที่จะช่วยตอบ เวลาเราไปทำงานในพื้นที่ มันมีโครงสร้างกับทรัพยากรเยอะมากในพื้นที่ ลองมองไป แต่สิ่งที่ขาดคือ ขาดการเชื่อมโยงประสานงานเรื่องความรู้ ตรงนี้อาจจะช่วยตอบคำถามนั้นว่า มีส่วนงานของมหาวิทยาลัยลงไปตั้งในพื้นที่ และจะเป็นหน่วยช่วย เรียกว่าจัดการความรู้ ความรู้ต่างๆ มันเชื่อมโยงกัน มันเพิ่มพูนต่างๆ ขึ้น คิดว่าจุดนี้เป็นจุดสำคัญ น่าจะอนุมัติการจัดตั้งวิทยาลัยอันนี้ วันนี้ และช่วยกันพัฒนาให้เป็นสิ่งที่ดีที่สุด

คุณชุมพล พรประภา

ขอแสดงความยินดีและเห็นด้วยกับอาจารย์เทียนฉายพูด เมื่อกี้ เสียมารยาท ต้องขอโทษท่านนายกสภาด้วย ได้แอบแจกกระบวนการจัดการ 3 มิติ ผ่านไปทางคนทำโครงการนี้ขึ้นมา ครั้งนี้ผมมาครั้งแรก ถ้าผิดพลาดก็ขอภัยด้วย ผมอ่านคร่าวๆ และถ้าไม่ดูเอกสารเลย ก็ดีใจ ไม่ได้มีเงินเลย มีคนให้ที่ดินมา และมีคนให้เงินมาก่อนหนึ่ง ได้ที่มา 81 ไร่ ได้เงินมา 20 ล้าน และได้ยินว่าเราไม่ต้องออกอะไรเลย แต่พอมาดังหน้า 10 วันนี่ที่ขอ มีเรื่องบุคคลแล้ว บุคคลสายวิชาการ 5 อัตรา บุคคลสายสนับสนุนวิชาการ 11 อัตรา เลขานุการ 1 อัตรา เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป 1 การเงินบัญชี 1 พัสดุ 1 ก็ว่ากันไป แผน 4 ปี ตั้งแต่ 2553 ถึง 2556 เพราะไม่มีของฟรีในโลก เขาให้ที่ดินมา ให้เงินมา เราต้องช่วย include แล้ว มันไม่ได้ฟรี บุคลากร ผมก็ไม่ทราบ นับไปนับมา ถ้าเต็มอัตรา ก็ค่อยๆ เพิ่ม ปีแรก และต่อไปก็เพิ่มอีกปีละคน ถ้านับเฉพาะปีแรก 5 บวก 11 12 13 14 15 คน แล้วก็มันักศึกษา 35 คน ก็ว่ากันไป จนกระทั่งปีที่ 4 440 เวลาคนขออัตรา ตรงนี้ก็มีส่วนงาน มีแผนคน แต่ผมมองไม่เห็นเงิน 5 ปีข้างหน้า มหาวิทยาลัยต้อง commit คนเท่าไร ทั้งโครงการเท่าไร ปกติ ขอคน 15 คน เวลา กพ. เขาพิจารณา ถ้าขอคน 1 คน ตลอดเวลาที่จบปริญญาตรี จนกระทั่งเกษียณ ถ้าบำเหน็จบำนาญ คนละ 30 ล้านบาท ถ้าเราคิดเชิงนั้น วันนี้ถ้าอนุมัติไป 15 อัตรา แล้วคิดจนกระทั่งเขาเกษียณ 15 อัตรา คุณด้วย 30 ล้าน เรากำลังอนุมัติเงิน 450 ล้าน ที่ อ.เทียนฉายว่า เราต้อง commit และเราต้องจัดคนให้เขา แต่ผมมองไม่เห็นตัวเงิน และสิ่งที่ไม่เห็นคือ KPI outcome จริงๆ ผลที่คาดว่าจะได้รับในหน้า 23 กึกว้างๆ ซึ่งจริงๆ แผนที่ดีนั้น มันจะต้องเขียนมาถึงสร้างระบบรายงาน สร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน แล้วเราจะได้ตามไปวัดผลงาน ทำการปรับปรุงแก้ไขให้ดีขึ้น และในที่สุดก็คือให้ความดีความชอบหรือลงโทษ ลงโทษในที่นี้ แปลว่าถ้าทำไม่ได้ตามนั้น ก็อาจจะให้เงินน้อยลง ให้คนน้อยลง หรือทำได้ให้รางวัล ให้เงินมากขึ้น

จริงๆ ถ้าพูดถึงโครงการที่แท้จริง และมีสาระเพียงพอ ยังขาดเรื่องการเงิน ซึ่งวันนี้ ถ้าเราอนุมัติตาม

ตัวอักษรนี้ 15 อัตรา จนกระทั่งเกษียณไปข้างหน้า ถือว่าคนเหล่านี้ สมมติคนเหล่านี้ เริ่มที่อายุ 22 ทำไป 30-40 ปี เรา commit วันนี้ไป 30-40 ล้าน เฉพาะบุคลากร ก็อยากจะทราบเรียนด้วยว่า แผนที่ดีในอนาคต ต้องมีทั้งแผนงาน แผนเงิน แผนคน จะต้องมีการบริหารจัดการ และการควบคุมว่าจะสร้างระบบรายงานต่อคณบดี หรือขึ้นตรงต่ออธิการบดี และรายงานสภามหาวิทยาลัยถึง progress report มิฉะนั้น การอนุมัติแต่ละครั้ง ตรงนี้ 450 ล้าน

นายกสภามหาวิทยาลัย

ผมไม่คิดไปไกลถึงขนาดนั้น วันนี้ คือ อนุมัติโครงการจัดตั้ง หมายความว่าต่อไปนี้ก็ทำอะไรในรายละเอียดอย่างที่คณบดีพูด พูด คือว่าโครงการ official

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

ผมคิดว่าเขาจะตั้งวิทยาลัยวันนี้ ผมอยากให้ตั้งและจะอนุมัติวิทยาลัย แต่เขาขอตั้งโครงการต้นแบบ ต้องเคลียร์ตรงนี้ เราอยากอนุมัติวิทยาลัยโพธิวิद्याลัย

นายกสภามหาวิทยาลัย

recognize แล้ว สิ่งที่อาจารย์เทียนฉายพูดไป และให้เป็นไปตามนั้น และให้อนุมัติโครงการ

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

เอกสาร ถ้าเป็นอย่างที่ผมเข้าใจจริง ต้องขอคำยืนยัน และต้องแก้เอกสารทั้งหมด มิฉะนั้นจะเกิดคำถามว่าโครงการต้นแบบที่จะทำ มันอะไร เพราะจริงๆ มันมี 3 พื้นที่ มันยังมีที่นครนายก ไซท์เมื่อกี้ คือที่สระแก้ว และยังมีที่อุดรติดต่อด้วย แต่ตรงนั้นคือ extension ของมัน อีกก็แห่งก็ตามในประเทศไทย หรือแม้แต่ต่างประเทศ ถ้าจะทำ แต่หลักวันนี้ คือ การจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิद्याลัย ไซท์หรือไม่ ถ้าใช่ แล้วแผนงานของวิทยาลัยนี้ จะไปทำ extension อีกก็แห่ง ก็ว่ากัน ไซท์ใหม่

อธิการบดี

คิดว่าเจตนารมณ์ ระบุสุดท้าย ตรงกับผู้ทรงคุณวุฒิ แต่คงเป็นข้อผิดพลาดของผู้ที่เขียนโครงการนี้ ทั้งโครงการจัดตั้งโครงการ หรือชื่อภาษาอังกฤษ ก็ตามที่ มหาวิทยาลัยขอความกรุณาอนุมัติ แล้วจะแก้ไขโครงการตามที่ผู้ทรงคุณวุฒิแนะนำทั้งหมด และคราวหน้าขอแจ้งเพื่อทราบ แล้วก็ยังเปิดโอกาสที่จะให้ปรับปรุงแก้ไขได้อีกช่วงหนึ่ง

คุณเข้มทัต สุคนธสิงห์

ถ้าทำอธิการบดีขอ ผมคิดว่าสองอันที่ไม่ได้พูดแน่ๆ คือ ผลผลิต กับผลกระทบ ซึ่งอันนี้ มันไม่มี มันมีแผนงาน แผนคน อยู่ันิดหนึ่ง แต่ผลผลิตและผลกระทบ จำเป็นมาก คือยังไม่ต้องมี KPI ก็ได้ แต่ต้องบอก

ผลผลิตกับผลกระทบก่อน และถ้าพูดถึงผลผลิต ผมมองว่าถ้าเผื่อเราจะทำในลักษณะที่เป็นโพธิวิชาลัย คงเป็นรูปแบบเฉพาะตัว ท่านเรียกอัตลักษณ์ ไข่ใหม่ ของ มศว เราคงเป็นอะไรที่เหมือนกับวิทยาลัยชุมชนที่ใส่ความสามารถกับภูมิปัญญาของ มศว ลงไปผสมผสานกับภูมิปัญญาท้องถิ่น เพราะฉะนั้น คงไม่ได้สร้างบัณฑิตอย่างเดียว ผมเชื่อว่าคนระดับ ปวช. มัธยมปลาย หรือ อาชีวะ หรือแม้แต่กระทั่งชาวบ้าน ที่เขาอาจจะเลยวัยเรียนไปแล้ว เขาสามารถกลับเข้ามาใช้ประโยชน์จากสถาบันแห่งนี้ได้ ท่านจะเรียกว่าวิทยาลัยหรืออะไรก็แล้วแต่ ผมคิดว่าต้องเขียนตรงนี้ให้ชัดว่าจะให้ท่านได้ประโยชน์หรือเปล่า เพราะดูจากกิจกรรม มันเหมือนกับให้ชาวบ้านที่เลยวัยเรียนไปแล้วได้ประโยชน์ ให้เด็กได้ประโยชน์ แต่ตรงนี้ไม่ได้เขียนไว้ ผมคิดว่านี่มีความจำเป็นมากที่จะต้องเขียน และคงเป็นวิทยาลัยชุมชนซึ่งคงไม่ใช่มุ่งจะผลิตแค่ปริญญาตรีอย่างเดียว ต้องเขียนให้ครอบคลุมทั้งหมด

เรียนเพิ่มเติม ผมบังเอิญทำโรงเรียนพื้นฐานวิทยาศาสตร์กับกรมอาชีวะ ตรงนี้เราขาดภาคเกษตรกรรม ผมหมายถึงในโรงเรียนเทคโนโลยีอันนั้น ถ้าหน่วยงานอันนี้หรือสถาบันนี้ที่ท่านจะเรียกว่าวิทยาลัยหรืออะไรก็แล้วแต่ อยากจะทำทางด้านเกษตรกรรมที่มีฐานวิทยาศาสตร์ก็ยินดีที่จะเข้ามาช่วยทำให้

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

ผมเสริมอาจารย์เขมทัต ตรงที่ท่านพูดสำคัญ อาจารย์เสรี พงศ์พิศ กำลังทำเรียกว่ามหาวิทยาลัยชีวิต แล้วก็เอาอย่างที่ว่า ผู้นำชุมชน เด็กก็มี อายุมากก็มี เข้ามาเรียน เรียนแล้วได้ปริญญาตรี คนเข้าเรียนกันเยอะเลย น่าจะทำอย่างที่อาจารย์เขมทัต พูด

คุณชุมพล พรประภา

ฝากข้อสังเกตให้ผู้ทำโครงการนี้ว่าคงจะมีอีกสองเรื่อง เรื่องหนึ่งก็คือบอกว่าต้องการทำให้ need assessment ของสระแก้ว เพราะฉะนั้น หนึ่ง องค์ความรู้ในการวิเคราะห์วิชาชีพนี้ เรามีเจ้าหน้าที่ดูหรือเปล่า เท่าที่ผมสังเกต คณาจารย์ส่วนใหญ่ไม่ค่อยเข้าใจเรื่องวิเคราะห์วิชาชีพ แล้วมาทำหลักสูตรใหม่ ถ้าอยากจะได้ เจ้าหน้าที่เอาไปถ่ายเอกสารแจกก็ได้ การวิเคราะห์อาชีพแบบวิทยาลัยชุมชนของอเมริกา ซึ่งเรียกว่าแบบ DACUM

เรื่องที่สอง ก็อยากจะให้ identify ให้ชัดว่าที่สระแก้ว มีหน่วยงานและแหล่งเงินอะไร ที่เราจะไปขอเขามาได้ อบจ. อบต. วิทยาลัยชุมชนก็มีอยู่ที่นั่น มีบุคลากรอยู่ แล้วก็เงิน และมีอะไรที่จะร่วมมือกันได้ตรงนั้น นอกเหนือจากนั้นอีก ถ้า identify เท่าที่รู้ เอามาให้ชัด และถ้าจำเป็นอย่างนี้จะร่วมมือกับวิทยาลัยชุมชน ผมก็เป็นรองประธานของวิทยาลัยชุมชนระดับชาติอยู่ สระแก้ว ตั้งอยู่ที่นั่น เขาค่อนข้างแข็ง และเขาทำเกษตรเขาปลูกหน่อไม้ฝรั่ง สอนพวกนั้นอยู่ ส่งออก ด้วย ผมยินดีช่วยประสานให้ด้วย

คุณโสภณ สุภาพงษ์

จากสิ่งที่เสนอ ผมคิดว่าอาจารย์อำนาจ เย็นสบาย ตกผลึกแล้ว กระบวนการที่คิดมา ผมไม่ได้มีความรู้ แต่มองจากสิ่งที่ทำมา ทิศทางถูกแล้ว ผมเห็นด้วยกับสิ่งนี้ว่ากระบวนการที่ทำวิทยาลัยนี้ใช้กระบวนการเรียนรู้ ไม่ใช่สำเร็จรูปลงไปตั้ง หรือใช้คำสั่งคนที่ไม่รู้เรื่องอย่างผม ในสภามหาวิทยาลัย ก็พูดๆ กันไป แล้วก็ไป

ทำ มันต้องเรียนรู้เรื่องจริงที่นั่น แล้วก็เริ่มจากตรงนั้น กระบวนการนี้ ผมเห็นและก็ชอบคุณ และข้างหน้ามันก็เรียนรู้ต่อไปอีก

อันที่สอง ในเรื่องของชื่อ ผมก็เห็นด้วย ชื่อนี้เป็นศาสตร์ ไม่ใช่เป็นชื่อวิทยาลัย มันเป็นการเรียนรู้เข้าไปจนถึงฉาน เรียกว่าอย่างนั้น รู้ตน รู้การเวียนว่ายตายเกิดของสรรพสิ่ง และก็รู้ความจริงแท้ พอถึงตรงนั้น ก็รอด

อันที่สาม สำคัญ ถ้าเรียนรู้สิ่งนี้ คือการเรียนรู้ตนเอง ไม่ใช่เรียนตรงไปที่ว่าต้องมีเงิน ถึงจะพูดว่าสำเร็จ มันคงไม่ใช่ เพราะว่ากระบวนการของพระพุทธเจ้า มีเงิน มีอำนาจ มีพระราชวัง ทั้งหมด หลังจากนั้นก็ทิ้งวิชาความรู้ ทิ้งความโยโสโอหัง วันสุดท้ายก็ทิ้งอารมณ์ แข็งแรงมาก ช่วยคนรวยได้ ไม่มีร่างกาย ก็ช่วยมาจนถึงวันนี้ หลายนับล้านคน นั่นก็คือ สิ่งที่ไม่เป็นสาระทั้งหมด แล้วก็จับสิ่งที่เป็นสาระแท้จริง มันเป็นกระบวนการสวนทางกับกระบวนการทุนสามานย์ขณะนี้เลย เราก็ต้องรู้ อย่าไปทำทนายมัน เพราะฉะนั้น ในสิ่งที่อาจารย์อำนาจพูด อาจารย์กำลังขออนุมัติเรื่องปรัชญา ความคิด ไม่ใช่ขออนุมัติสิ่งของ

กระบวนการอันนี้ ผมชื่นชม ก็เลยมาถึงรูปร่างว่ามันเป็นยังไง ในอันที่สี่ ที่จะเกิดขึ้น มันอาจจะไม่เหมือน แต่มันคงคล้ายกับของท่านพุทธทาสที่ไชยา อาจารย์ประเวศ ให้ผมทำเรื่องพุทธทาสสถาน วิทยาลัยพุทธทาส ที่ไชยา มีคนจะให้เงินร้อยกว่าล้านไปสร้างอะไรให้ วันนี้ ที่นั่นบอกไม่เอา เพราะจะทำให้เขาอ่อนแอ นั่นก็หมายถึงเขาพึ่งตัวเอง ความคิด ในกระบวนการต่อไปที่เกิดขึ้น ผมอยากฝากไว้ 2-3 เรื่องที่คงจะไปเผชิญต่อไป

อันแรก เมื่อไปในสภาวะที่ทุกคนคิดเรื่องเงินหมด จะอยู่ได้ก็เพราะเรื่องเงิน แต่วัฒนธรรมเราต้องทำให้แข็งแรงก่อน อย่าเอาวัฒนธรรมเงินเข้ามาก่อน มันกลายเป็นเราต้องเปลี่ยนไปตามวัฒนธรรมเขา แล้วกลายเป็นต้องวิ่งไล่ตามให้ทันสมัย ความคิดนี้มันทันสมัย เขาต้องสมัครมาอยู่กับเรา ไม่ใช่เราสมัครไปอยู่กับเขา ไม่ใช่เขามาถึง มีเงิน เราก็สมัครไปอยู่กับเขา เราก็กลายเป็นคนอ่อนแอ ไล่ตามคนมีเงินอย่างเดิมอีก ซึ่งมันไม่ใช่ทิศทาง ผมคิดว่าท่านระมัดระวังอยู่แล้ว แต่อย่าแพ้ก็แล้วกัน เขาต้องสมัครเข้ามา ไม่ใช่เราสมัครไปอยู่กับวัฒนธรรมเขา เพราะฉะนั้น เราต้องทำวัฒนธรรมเราให้แข็งแรง ถ้าเราจะไปสอนชาวบ้านให้พึ่งตัวเองได้โดยไม่มีเงิน แต่เราเองต้องมีเงินก่อนถึงจะพึ่งตัวเองได้ แล้วจะสอนได้อย่างไร เป็นไปไม่ได้ เพราะสิ่งที่สอนก็จะไม่ใช่เรื่องจริง เงินควรจะเป็นผล เพราะฉะนั้น การพยายามหาองค์ความรู้อันนี้ แต่มันเป็นความจำเป็น ที่จะต้องมีเพียงพอ พอเหมาะ แต่หมายถึงว่ามันสมดุลกันไประหว่างทาง คิดว่าอันนี้ต้องรักษาไว้ เพราะว่ามันจะได้เป็นเรื่องของโพธิวิद्याลัย ไม่เช่นนั้น มันก็จะเป็นเรื่องอาชีวศึกษา ซึ่งคนอื่นเขาทำเก่งอยู่แล้ว เหมือนกระบวนการวัดผล มันก็ต้องเปลี่ยนแล้ว เพราะว่าวัดผลนักศึกษา ดัชนีตัวแรก หนึ่ง มีงานทำไหม นายจ้างพอใจไหม วิทยานิพนธ์เป็นภาษาอังกฤษหรือเปล่า คือ เมื่อไปเป็นทาสเขา แล้วหัวหน้าทาสเขาชมมา ถือว่าประสบความสำเร็จ วิธีวัดอย่างนั้นไม่ใช่แน่นอน เด็กที่จะจบโพธิวิद्याลัยต้องรู้ว่าบริษัทเหล่านั้น มันปล้นประเทศไทยหรือเปล่า บริษัทเหล่านั้นทำลายสิ่งแวดล้อม ทำลายสิทธิมนุษยชนหรือเปล่า เด็กต้องรู้ก่อนที่จะไปมีชีวิต คือ รู้ความจริง แล้วก็ไปเปลี่ยนสิ่งนั้นให้มันดีสำหรับสังคม ไม่ใช่เข้าไปเป็นทาส แล้วหัวหน้าทาสชมมหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัยก็จะพอใจ วัดแบบนี้คงไม่ได้แล้ว วัดแบบนี้ วัดแบบทุนนิยม สร้างคนเป็นทาส ซึ่งมันก็หลีกเลี่ยง

ไม่ได้สำหรับทุกๆ ไป แต่สำหรับที่นี้คงไม่ใช่ เมื่อเป็นอย่างนี้ มันก็ต้องเชื่อมต่อกับโลก ตรงนี้ที่ผมเป็นห่วง ก็คือ เพราะว่าที่ทำงานยังตีตมด้า อันนี้ดีต่อโลกผมห่วง

หลานผมออกแบบสนามบินในอเมริกา ดัลลัส ซานฟรานซิสโก เขาอนอยู่ที่ห้วยขวาง เดียวนี้ไม่ต้องไปทำงานที่นั่น เพราะว่าอินเทอร์เน็ต มันทำให้ ทำงานกันได้ทุกวัน สามสี่เดือน ก็บินไปสักที โลกมันติดกันแบบนี้แล้ว มันไม่จำเป็นต้องไปที่ละขั้นๆ ตำบล อำเภอ หมู่บ้าน ขึ้นไปจังหวัด มันไปสู่อินเทอร์เน็ตได้ตรง ในขณะที่เดียวกัน เด็กก็พนันทุกอย่างได้ในทุกวินาที ได้ทุกเรื่องในโลก bed&home.com อยากให้อาจารย์เข้าไป พนันทุกอย่างได้ในโลก หานาที่ สิบนาที่ เล่น slot machine ก็ปล้นเราได้เหมือนกัน ถ้าเราไม่มีความรู้พอ ไม่จำเป็นต้องอยู่ในพื้นที่ แล้วค่อยๆ มันไปสู่อินเทอร์เน็ต และมันมีทั้งดีและเลว ตรงนี้ผมคิดว่าต้องใส่เข้าไปเยอะๆ เพราะว่าไม่จำเป็นต้องเดิน เพราะการพัฒนาที่ผ่านมา เราพัฒนาตั้งแต่ชาวบ้านมีที่ทำกิน จนไม่มีที่ทำกิน พัฒนาคงแต่ไม่เป็นหนี้เลย จนหนี้เต็มตัว พัฒนาคงแต่พึ่งตนเองได้ จนพึ่งตัวเองไม่ได้เลย

วันนี้ กระบวนการทั้งหมดที่ทำกันมา ผมคิดว่าต้องไม่เดินตาม ตัวอย่างอันหนึ่ง อย่างเรื่องพลังงาน ซึ่งจะเข้ามาสักประมาณอย่างน้อยก็เกือบครึ่งหนึ่งของชีวิตเรา ที่จะมาสูบน้ำจากทะเล ถ้าคนเหล่านั้นไม่มีคุณธรรม ก็จะดูไปอย่างทุกวันนี้ รวยกันเป็นแสนล้าน แล้วก็สร้างการเมืองที่เสื่อมโทรม ก็รวยกันมาจากเรื่องพวกนี้ทั้งนั้น และเวลาพูดเรื่องพลังงาน ถ้าเดินแบบความรู้ตะวันตกที่มี ก็เตรียมจะเข้ามา เอาเงินมาบูรณาการเรื่องอาหาร มาบูรณาการเรื่องเกษตร

แต่ถ้าเราดูจากโพธิวิชาลัย เราจะมองเรื่องพลังงานคนละแบบ เพราะพลังงานมันมี 2 อัน พลังงานที่เป็นอาหารเพื่อชีวิต กับพลังงานที่เป็นเชื้อเพลิงเพื่อเครื่องจักร พลังงานต่อชีวิตสำคัญกว่าแน่นอน มันเป็นเรื่องธรรมชาติ พลังงานที่ไปใส่เครื่องยนต์ เพื่อให้เราขับลิฟท์ โดยไม่ต้องเดิน เปลี่ยนเป็นไฟฟ้า พวกนี้เป็นความสะดวกสบาย เป็นความฟุ่มเฟือย มันมาทีหลัง ความรู้มันต่างแล้ว บอกว่าพลังงานเพื่อชีวิตสำคัญ เพราะฉะนั้นเรื่องอาหารสำคัญ พอเลยไปถึงตรงนี้ ก็จะมองได้ว่า ถ้าจะทำน้ำมันใส่ให้กับคนถืออเมริกาขับรถในอเมริกาทั้งหมด ต้องใช้ที่ดินเกษตรกรรม 75 เปอร์เซ็นต์ของโลก อันนี้รุนแรง ความรู้แบบนี้ เดิมน้ำมันลงไปหนึ่งถึงจากไปโอ หนึ่งถึงเท่ากับอาหารที่คนกินหนึ่งคน หนึ่งปี เพราะฉะนั้น พอคิดเรื่องนี้ แล้วยังคงคิดแบบเดิม ให้เดินไปที่บ้านชาวบ้าน จะไปแย่งที่เกษตรกรรม ไปแย่งอาหารมาทำพลังงาน แล้วไปด้วยคนที่จิตสกปรก ไปเอากำไร แต่ถ้าเรามองจากชาวบ้าน อาหารต้องมาก่อนพลังงานนี้ เหลือถึงจะทำ ทำเหลืออะไร เหลือเวลา เหลือที่ดิน เหลืออาหาร หรืออันที่ส่งออกแล้วขาดทุน ตรงนั้นก็เปลี่ยนมาเป็นพลังงาน หรือไม่แย่งอาหาร ก็ทำจากเซลล์โกล ทำจากของทิ้ง สิ่งพวกนี้ วิธีคิดจะต่างกันจากความรู้ทางทุนนิยมที่เข้าไป โรงไฟฟ้าชุมชน ไม่ได้หมายถึงว่านักธุรกิจไปตั้งโรงไฟฟ้าในชุมชน แล้วก็ทิ้งความสกปรก สิ่งแวดล้อมไปให้ โรงไฟฟ้าชุมชน หมายถึง ชุมชนตัวเอง ทำจากสิ่งที่เหลือใช้เอง มีเหลือส่งเอามาขาย ไม่ใช่เอาพวกรวยแสนล้าน เข้าไปตั้ง แล้วก็ทำลายชุมชนต่อกระบวนการคิดนี้ คิดว่าอาจารย์อำนาจมี แต่จะป้องกันมันได้อย่างไร

สุดท้ายเลย พระองค์ท่านพระราชทาน มีภูมิคุ้มกัน ทันทึที่ลูกสาวอาจารย์อำนาจสวย มันจะมีคนมา

capitalize ป้องกันยังไง ตอนนี้ไม่มีเงิน ไม่มีใครมาทรอก แต่วันหนึ่งแข็งแรง พระองค์ท่านเสด็จ มามีเงินมีทอง จะมีคนมา capitalize เอาอาจารย์อำนาจไปเชิดชูให้รางวัล เสรีจเลย แล้วเขาก็มาเป็นเจ้าของ เมื่อมันสวยงาม ลูกสาวยังไม่สวยก็ปลอดภัย สิ่งพวกนี้มันเป็นธรรมชาติ ผมคิดว่าตรงนี้ จุดนี้ ที่ผมยังกังวลว่า เราต้องช่วยกันดู อีกเยอะ ที่มันจะพังตัวเอง และโพธิวิซชาลัย พระองค์ท่าน หมายถึง พระพุทธเจ้า ก็เอาถาดถอย ถาดก็ถอย ทวนน้ำ แต่มันคงไม่เป็นอย่างนั้น แต่หมายความว่าเราจะไม่ทำอย่างที่เขากันอีกแล้ว เราจะทำทวนขึ้นไปถึง ต้นเหตุของทุกสิ่งทุกอย่าง และทำกันใหม่ ทวนมัน ทวนมันไปสู่ความจริง อันนี้ต้องยืนอยู่ อย่างนั้น ไม่มี ประโยชน์เลย เพราะทำไปแล้ว ก็จะถูกกลืนเป็นคนล้มสมัย ให้เขาดูถูกดูแคลน แล้วก็พยายามที่จะทันสมัย ด้วยการทำตามเขา ทั้งๆ ที่เราพ้นแล้ว ความคิดเราพ้น แต่จะยืนหยัดได้อย่างไร ไม่ให้ใครมา capitalize ไป ทั้ง ความคิด หรือหลังจากที่มันสำเร็จ ก็เอาหลวงพ่อกุณหมอบระเวศไปบ่อๆ ไปปราบ ผมเห็นด้วย แต่ขอความ มั่นใจว่ายืนให้ได้ในความคิด เพราะว่าโลกสมัยนี้ การลงทุนที่ถูกที่สุด คือ ซื้อมันตอนที่วิกฤต เงินจะมีค่าที่สุด ไปซื้อตอนวิกฤต แล้วตั้งเงื่อนไขที่จะยกเว้นภาษีอะไรๆ ได้หมดเลย

เพราะฉะนั้น เมื่อไหร่เราเดินไป เร็วไป แล้ววิกฤต คนมาช่วยมันจะ take over หมดเลย แล้วมันก็จะตั้งเงื่อนไข ทั้งหลักสูตร ทั้งอะไรได้อีก เพราะฉะนั้นการรักษาสมดุล ระหว่างเดินสำคัญ ถ้าเร็วไปวิกฤต มีคน มา take over ที่นี้มีคนเห็นผลประโยชน์ของการ take over ตอนวิกฤต เหมือนเราโดนปี 40 พอมันเห็น ประโยชน์ มันทำให้เกิดเสียเอง เกิดวิกฤต แล้วมันถึงเดินเข้ามาตอนที่พังไปถึงที่สุด แล้วเขาก็เป็นเจ้าของทุกอย่าง กระบวนการของสังคม มันเป็นอย่างนั้น ที่เรียกว่า reactor capitalism คือกระบวนการนี้ ทำให้วิกฤต ทำให้มันพัง แล้วที่นั่นจะถูกที่สุด และที่นั่นจะสามารถละเมียดกฎหมายได้ทุกอย่าง เพราะว่าคนกำลังตกใจ ขาย รัฐวิสาหกิจหมด ถูกๆ อย่างนี้เป็นต้น กระบวนการนี้ มันอยู่ในความคิดของการพัฒนาขณะนี้ ขณะนี้เลยไปถึง ทำให้มันวิกฤต ไม่ใช่ไปซื้อแค่ตอนมันวิกฤต ขอโทษที่พูดยาว แต่เรื่องนี้ดี และอยากจะทำให้ยืนยันว่าโพธิวิซชาลัย เป็นศาสตร์ ทำให้มันเป็นศาสตร์ขึ้นมาให้ได้ ไม่ใช่เป็นแค่ชื่อ ขอบคุณาจารย์เทียนฉายที่เดือน ผมเห็นด้วย

นายกสภามหาวิทยาลัย

มติดำเนินการที่โครงการเพียงแต่ว่าอนุมัติให้จัดตั้งโพธิวิซชาลัย เป็นมติ ส่วนรายละเอียดอะไร ก็จะไปอยู่ใน โครงการที่เสนอขึ้นมาภายหลัง ซึ่งเรื่องนี้ก็อาจจะมีการพูดกันอีกเยอะเมื่อโครงการจริงๆ เข้ามา

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

อยากเรียนท่านอาจารย์เทียนฉายว่า โครงการจัดตั้งโครงการต้นแบบ นั้น เป็นความผิดพลาดของผมเอง เพราะว่าคำว่า โครงการต้นแบบ มันเป็นนโยบายของมหาวิทยาลัยที่ผลักดันให้ยุทธศาสตร์การจัดการความรู้เพื่อสังคม ซึ่งผมดูแลอยู่ ไปผลักดันโครงการต่างๆ ที่มันเป็นโครงการที่เราอยากจะใช้คำว่า นวัตกรรม อะไรก็แล้วแต่ ในขอบเขตของมหาวิทยาลัยเท่านั้น เพราะฉะนั้น ตรงนี้ ถ้าเป็นความเข้าใจผิด ต้องขออภัย ที่ผมทำให้เกิดความสับสน ทำให้กรรมการสภาไม่สบายใจ จะตัดคำว่า ต้นแบบออก ก็ยินดี เพราะเรารู้ว่า เราเคารพ ความหลากหลาย เราจะไม่ยอมให้คำว่า ต้นแบบ นี้ ไปครอบงำการดำเนินงานของมหาวิทยาลัยใดๆ ให้ต้อง

เดินตาม ชัดเจนมากก็คือว่า โภธิวิद्याลัทธิไม่ทำลายวัฒนธรรม ไม่ทำลายแม้วิถีชีวิตของชุมชน อันนี้บอกโดยนัยของมันว่า เราไม่ต้องการที่จะไปครอบงำใคร ขอเรียนอันนี้เป็นเบื้องต้น

ประการต่อมา โครงสร้างการดำเนินการหรือการทำ โครงสร้างของตัวโครงการจัดตั้ง ที่จริงผมศึกษาจากการจัดตั้งสำนักเศรษฐศาสตร์และนโยบายสาธารณะ ที่ท่านอาจารย์เป็นผู้ที่มีบทบาทอยู่ พยายามเอาโครงสร้างมาศึกษา ไม่ทั้งหมด แต่ก็ได้พยายามเรียนรู้ ได้ศึกษาจากที่ท่านได้ไปมีบทบาทตรงนั้น เราไม่ได้ทำแบบคิดเอง ศึกษาโครงการนั้น โครงการนี้ เพื่อเป็นแบบของการดำเนินการตรงนี้

ประการต่อมา ที่พูดถึงโครงการต้นแบบโภธิวิद्याลัทธิ มีทั้งสระแก้ว มีทั้งองค์กร คุรุคิตต์ เป็นอย่างนั้น และแต่ละแห่ง โดยเฉพาะคุรุคิตต์ เราเริ่มมาก่อนแต่ยังไม่ประสบผล เพราะว่าเจอคำถาม เข้าไปที่ประชุมระดับจังหวัด ก็ถูกคัดค้าน ถูกโต้แย้งออกมา ไม่มีใครเข้าใจ ในสิ่งที่เรากำลังคิด พูด ทำอย่างขณะนี้ เพราะฉะนั้น เราจึงต้องถอยไปสู่ในที่ที่ซึ่งถึงพร้อม และเรื่องของภาคีเครือข่าย เราพบว่าคำถามหลายคำถามที่เราเจอในวันนี้ เป็นสิ่งที่เป็นปกติสำหรับผมในวันนี้แล้ว เพราะผมพบมาตั้งแต่ปี 47 ปี 48 ในเวทีต่างๆ โดยตลอด และเป็นเรื่องที่ผมคิดในมุมมองว่า โภธิวิद्याลัทธิ ก็คงเป็นสิ่งที่แตกต่าง ไม่ใช่เป็นการผลิตซ้ำแน่นอน แต่ไม่ยืนยันว่าดีหรือไม่ดี ผมคิดว่าเรื่องนี้เป็นเรื่องที่ผมรับได้ ในเรื่องของข้อสงสัยเชื่อว่า ยังมีข้อสงสัยตามมาอีกมากมายในภายภาคหน้า ที่ต้องไปอยู่ในพื้นที่ หรือในเวทีอื่นๆ ต่อไปอีก

ผมเรียนตรงนี้อีกอย่างหนึ่งว่า เมื่อเราทำงานแล้ว เรื่องงบประมาณ เรื่องทุน เรื่องอะไรก็แล้วแต่ เราเข้าใจตั้งแต่ต้นแล้วว่า เราต้องเผชิญกับปัญหาอย่างนี้ ยากที่จะเสนอเงินงบประมาณแผ่นดิน ยากที่จะได้เงินงบประมาณแผ่นดิน และยากที่จะให้รัฐบาลกระทรวงศึกษาฯ เข้าใจในสิ่งเหล่านี้ เราคิดถึงรากเหง้าของสังคมไทยว่า วัด มันเกิดขึ้นโดยรัฐบาลมิได้เอาเงินไปสร้าง หรือมันเกิดจากพื้นฐานของคนที่สำคัญและไม่ดีและเห็นคุณค่าของความคิด เรา ก็พบว่า วัด เกิดขึ้นจากศรัทธาต่อความคิด เขาจึงสร้างวัดขึ้นมาทั่วทั้งประเทศ

ถ้าวัดเป็นผู้ให้ แล้วโภธิวิद्याลัทธิสร้างวัฒนธรรมเป็นผู้ให้บ้าง สร้างรากฐานความคิดของสถาบันโภธิวิद्याลัทธิ แล้วจะอยู่ได้ หรือไม่ได้ ถ้าความคิดอยู่ไม่ได้ วิฤกตก็เกิดขึ้นไปเรื่อยๆ ผมต้องการทำลายรากฐานที่ว่า วันนี้อยู่จริยธรรมสังคมไทยหรือคุณงามความดี สามารถเป็นฐานรากที่สำคัญต่อไปได้หรือไม่ เพราะฉะนั้น เราจึงเตรียมการในสิ่งที่จะยืนอยู่พึ่งตนเองให้มาก ขณะนี้ต้องเรียนว่าเราเตรียมตั้งมูลนิธิ โดยการเสียสละของคนหลายฝ่ายที่เข้าใจ มูลนิธิโภธิวิद्याลัทธิ นี้ ได้นำเสนอไปก่อตั้งที่จังหวัดสระแก้ว คนจำนวนหนึ่งบริจาคที่จะทำตรงนี้ และจะขับเคลื่อนเรื่องของการหาทุนทุกประเภททั้งคุณค่า มูลค่า ที่จะเข้ามาสนับสนุนโครงการนี้ คือคนที่มียุทธการร่วมหรือ CSR จากบริษัทธุรกิจเพื่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ซึ่งไม่ใช่มีบริษัทเดียว ที่ต้องการจะมาทำแบบตรงนี้ขึ้นมา เพราะฉะนั้น เรื่องของทุน เราเชื่อมโยงกับ อนาคตว่า บัณฑิตคืนถิ่นได้รับทุนการศึกษา เราศึกษาโครงการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นจากโครงการพระราชดำริของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ถ้าเราได้ผู้เรียนที่มีมาตรฐานการศึกษาที่อาจจะถูกจัดว่า ไม่เข้ามาตรฐานในมาตรฐานกระแสหลัก แต่คนเหล่านั้น กลับไปทำประโยชน์กับพื้นที่ เมื่อเปรียบเทียบกับคนที่เรียนเก่งตามมาตรฐานกระแสหลัก แต่ทั้งท้องถิ่น มันก็เป็นคำถามเหมือนกันว่า

เราจะเลือกก้าวเดินไปอย่างไร ฉะนั้น เรื่องที่เราทำตรงนี้ เราทราบว่ามันจะเกิดปัญหาหลายอย่างตามมา

ขออนุญาตเพิ่มอีกเล็กน้อย ไม่ใช่เรื่องของคนที่จะจ้างเข้ามา ขณะนี้มีอยู่แล้วจำนวนหนึ่งของคนที่ปฏิบัติงาน เพราะได้งบประมาณจากยุทธศาสตร์ ถามว่าห้องเรียนมีอยู่ 15 ห้องเรียน ห้องเรียนแต่ละห้องล้วนอยู่นอกมหาวิทยาลัย เราจะลงทุนอีกเท่าไร เราจะลงทุนสร้างอุทยานแห่งชาติปางสีดา ใช่หรือไม่ ไม่เลย เราใช้เวลาไปพูดคุยกับเขา เขามีศาสตร์ มีความรู้ มีคนที่เข้าใจอุดมการณ์นี้ เขายินดีที่จะร่วมมือให้อุทยานแห่งชาติปางสีดา มาเป็นห้องเรียนฐานเรียนรู้ คนที่อยู่ที่นี่ มีความรู้เรื่องป่าต้นน้ำ มีความรู้เรื่องพรรณพืชหายาก นั่นคือห้องเรียนที่อยู่ในหลักสูตร ผมยกตัวอย่าง เรามีพื้นที่โครงการพระราชดำรินในพื้นที่ ผมเพิ่งผ่านการประชุมเมื่อสัปดาห์ที่ผ่านมา พร้อมจะร่วมมือกับมหาวิทยาลัย ให้พื้นที่ ให้โครงการต่างๆ ในโครงการพระราชดำริ เป็นห้องเรียนที่เราไม่ต้องลงทุน ถามว่าสิ่งเหล่านี้ เราเอาทุนจากที่ไหนไป มันเกิดจากการบริหารจัดการทรัพยากรในพื้นที่ว่าเราจะทำอย่างไร จึงจะให้เขาเข้าใจในอุดมการณ์นี้

เราจึงไปเชื่อมโยง 15 ห้องเรียนพื้นฐาน และจะขยายต่อไปอีก รวมทั้งโครงการผลิตเอธานอลในพื้นที่ และโรงงานเอธานอลนั้น ก็เกี่ยวข้องกับพลังงานทดแทน เกี่ยวกับปุ๋ยอินทรีย์ เกี่ยวกับพลังงานไฟฟ้า หลายเรื่องอยู่ในนี้ ช่วงเวลา 4 ปีที่ผ่านมา ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ลงในพื้นที่จริง ไปกิน ไปนอน ไปอยู่ ผมอาจจะไม่ใช่คนที่ใกล้ชิดกับชาวบ้านมากนัก แต่ผมคิดว่าผมก็อยู่กับชีวิตของคนในพื้นที่ไม่น้อยทีเดียว จนผมอยากจะทำเกี่ยวกับที่ประชุมแห่งนี้ว่า ถ้ามีการประเมินว่า ชาวบ้านแห่งไหนที่อยู่รอบๆ มหาวิทยาลัย รักและไว้วางใจ มหาวิทยาลัยแห่งไหนมากกว่ากัน ผมยินดีที่จะส่งโพธิวิษชาลัยให้เข้าสู่กระบวนการประเมินตรงนี้ว่า ชาวบ้านไว้วางใจโพธิวิษชาลัยมากน้อยแค่ไหน แต่บังเอิญไม่มีในตัวเองชี้ ดัชนีชี้วัด แต่เราเชื่อว่าเราอยู่ด้วยความยั่งยืน ชาวบ้านที่เข้ามาช่วยเรา เข้ามาด้วยความตั้งใจ ตั้งแต่เริ่มต้น ตั้งแต่ฐานราก ผมเรียนกับที่ประชุมว่า ผมรับฟังสิ่งที่ท่านผู้ทรงคุณวุฒิได้นำเสนอมา และเราก็เตรียมที่จะเผชิญกับปัญหา ถ้าหากว่าโพธิวิษชาลัยไม่สามารถที่จะทำในเรื่องยากๆ ได้ ด้วยการบริหารจัดการ ด้วยความมุ่งมั่น และรู้ว่าเรากำลังจะกล้าเผชิญกับปัญหาต่างๆ นั้น มีกลุ่มคนที่พร้อมจะเดินไปในเส้นทางอย่างนี้ ไม่ได้ฝัน แต่ขณะนี้ก็ก้าวมาพอสมควรที่ว่า เราได้เดินทางมาถึงในจุดที่เรียกว่าเรามีพันธมิตร มีภาคี เรามีพันธมิตรอยู่ในพื้นที่มาก และผมคงไม่กล้าที่จะกล่าวไปมากกว่านี้ว่า เรากำลังจัดการในเรื่องของความร่วมมือกับเครือข่าย รวมทั้ง สสส. ได้ให้การสนับสนุนในการช่วยกันฝึกอบรมขยายเครือข่ายตรงนี้ โพธิวิษชาลัย จะไม่ใช่เป็นที่ผลิตบัณฑิตจำนวน 35 คน ฐานที่เกิดขึ้นคือฐานที่จะนำไปสู่การอบรม แลกเปลี่ยนการเรียนรู้ เป็นที่ศึกษา เป็นที่เรียนรู้ของชาวบ้านอีก 14 ห้องเรียน ที่อยู่ข้างนอกโพธิวิษชาลัย เราไม่ได้คิดแต่เพียงมหาวิทยาลัยในกรอบห้อง หรือรั้วที่มีอยู่ในจำกัด แต่เรามีรั้วที่เปิดกว้าง และมีห้องเรียนที่คนในพื้นที่ได้เรียนมากกว่าที่ผมเขียนไว้ในตัวเลขที่เสนอต่อสภามหาวิทยาลัย

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

ขอขอบคุณอาจารย์อำนาจ และคุณโสภณ ที่ทำให้ผมตาสว่างมาก ผมอ่านวาระประชุมแล้ว เป็นคนละเรื่องกับที่ท่านพูด และนี่คือสิ่งที่กรรมการสภามหาวิทยาลัยอย่างผมพิจารณาอย่างมาก ถ้าท่านเขียนสิ่งที่ท่าน

อยากจะทำ อย่างที่พูด ผมจะจบและเข้าใจง่าย จะไม่สับสนอย่างที่ว่าอ่านเล่มนี้เลย ผมเข้าใจตอนนี้ และเดี๋ยวจะเสนอแนะ ที่เราตั้งข้อสังเกตมา ไม่มีอะไรขัดข้องเลย เพียงแต่อยากรู้ว่าท่านจะขออะไร ให้สภานุมัติอะไร คำถามผมมีแค่นั้นเอง แล้วพร้อมจะ grant เนื่องจากเรื่องนี้ได้เข้าสภามาแล้วครั้งหนึ่ง ประเด็นอยู่ตรงนี้ พอเมื่อที่อาจารย์อำนาจอธิบาย ผมสะกิดใจทันที เพราะอาจารย์ไปเอาโครงการจัดตั้งเศรษฐศาสตร์มาดู มันถึงได้เป็นอย่างนี้

ถ้าอาจารย์เขียนด้วยความคิดของอาจารย์เองว่า อาจารย์จะทำอะไร เราจะเข้าใจ เพราะหลายประเด็นมันหา output ไม่ได้ มันอยู่ในรูปของสิ่งที่เป็นนามธรรม เป็น abstract เกินกว่าที่จะวัดเป็น output ในเชิงปริมาณแบบเศรษฐศาสตร์ เพราะฉะนั้น อาจารย์ จะ fill up เอาโครงการมาแล้วเปลี่ยนคำ แล้วพยายามจะเขียนให้มันเหมือน มันยุ่ง เพราะด้วยเหตุตั้งนี้เอง ผมถึงได้อ่านแล้ว ผมไม่รู้ว่าจะขออะไร ที่ต้องถามตอนแรกว่าขอตั้งวิทยาลัย ไข่มุก หรือจะขอตั้งโครงการต้นแบบ หรือจะทำโครงการจัดตั้งโครงการต้นแบบ เมื่อเคลียร์ว่า ท่านอธิการบดีบอกจะตั้งวิทยาลัย พอได้ฟังคุณโสภณ และอาจารย์อำนาจ ซึ่งผมขอบคุณจริงๆ ผมเรียนนายกสภาฯ ว่า ผูกท่านอธิการบดีด้วยความเคารพจริงๆ ทบทวนนิดนึง วิทยาลัยนี้จะมีฐานะเทียบเท่าคณะใหม่ กติกาสภามันยึดรูปธรรมติดไปแล้ว ตั้งแต่สรรหาคณบดี ยุ่งตายเลย เพราะสิ่งที่จะทำต่อไปนี้ ไม่อยู่ในรูปแบบอะไรทั้งสิ้น ถ้าจะขอสภาฯ เว้นกติกาเหล่านั้น ไร้ประโยชน์ มันโยงหมด เพราะสภานุมัติวันนี้ คราวหน้าต้องขอตั้งกรรมการสรรหาคณบดี และคณบดี 4 ปี ผมจึงตั้งคำถามว่า พออาจารย์อำนาจหมดหน้าที่ไป ใครจะทำอันนี้ ทั้งหมดเหล่านั้นมันจึงมันไม่ใช่อาจารย์อำนาจ มันเป็นคน มศว เพราะฉะนั้น ด้วยเหตุตั้งนี้ การที่จะให้สภา มศว พิจารณานุมัติ มันต้องชัดว่าจะทำอะไร ผม foresee เห็นปัญหาทันที ผม support อยากเห็นสิ่งที่คุณโสภณพูด คือ มันเป็น abstract เสียจนกระทั่งไม่สามารถจะเข้ามาอยู่ใน format ที่จะทำองค์กรแบบปกตินี้ได้ และถ้าเป็นเช่นนั้น ช่วยทำโครงการให้เป็นอย่างนั้น แล้วจะขอยกเว้นอะไร ทำเสีย เจอตั้งแต่เรื่องคณบดี เสร็จเรียบร้อยเลย เพราะกรรมการ ไม่ใช่มาสรรหาหรอก จะต้องตั้งเฉพาะ และมีคนที่มีความรักและความเข้าใจเรื่องนี้ และการจะ implant ความคิดอย่างนี้ จะถ่ายมรดกอย่างไร ไม่ใช่ถึงเวลาเลือกใครสักคนไปเป็นคนบดีใหม่ ไม่ใช่ มันต้องบอกเลยว่า นี่คือ next generation ที่จะดูแลสิ่งนี้ต่อจากอาจารย์อำนาจ และนี่คือของ มศว ผมย้ำว่านี่คือ มศว ไม่ใช่อาจารย์อำนาจ เพราะไม่อย่างนั้น ไม่ต้องมาเข้าสภานี้ ผมคิดว่านี่ abstract เกินกว่าจะจดยางงานการประชุมปกติ เพราะ format ที่เขียนมานี้ มันไม่ applicable เลย ในความเข้าใจของผมขณะนี้ ถูก หรือ ผิด ไม่รู้ ผাগอันนี้

อธิการบดี

ต้องกราบขอบพระคุณทุกท่าน โดยเฉพาะท่านอาจารย์เขียนฉาย คิดว่าท่านอาจารย์เขียนฉายต้องการให้ทุกอย่างมันเคลียร์และชัดเจน ผมเองก็เห็นด้วยว่า ในโครงการที่เขียน ผมเองก็เคยคุยกับทีมรองอธิการบดี และอาจารย์อำนาจว่า บางทีมันเป็นนามธรรมมากเกินไป แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น ก็ด้วยความเข้าใจ อาจารย์อำนาจก็ทุ่มเทมาก ภาษาทั่วไปคือ in กับเรื่องนี้ จนเราเรียกกันว่า รองอธิการบดีฝ่ายบ้านนอกเรียบร้อยแล้ว และอาจารย์อำนาจดูชัดซัดความคิด สิ่งสมมาตลอดชีวิต ใครก็ตามที่อ่อนด้อย ใครก็ตามที่ที่ยากไร้ บอกอาจารย์อำนาจ เย็นสบาย ความคิดของคุณหมอประเวศ คุณโสภณ และท่านอื่นๆ อยู่ในสำนึกของอาจารย์อำนาจสูง

มาก ตรงนี้ขออนุญาตเป็นอย่างนี้ว่าเป็นโครงการของมหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยตั้งใจทำมาก แล้วนี่คือวันหนึ่งที่เป็นวัฒนธรรมองค์กรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นลักษณะเฉพาะ เป็นอัตลักษณ์ ผมเองกำลังจะกราบเรียนเพื่อจะขอใช้เงื่อนงำที่เคยเรียนกับสภามหาวิทยาลัยว่า สำหรับคนบดี หรือผู้อำนวยการคนแรกนั้น ขอยกเว้นกระบวนการสรรหา ตรงนี้เป็นประเด็นที่ท่านอาจารย์เทียนฉาย ได้กรุณามองไปไกล อย่างที่เราคิดกัน ถ้าอาศัยสภาฯ ช่วยแนะนำอย่างนี้ ผมคิดว่าจะขอกลับไปคุยในคณะกรรมการบริหารยุทธศาสตร์ แล้วปรับโครงการ แล้วมีอะไรจะขอ ก็ขอมา และจะขอวินิจฉัยของสภาในโอกาสต่อไป

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

พออธิการบดีพูด ถ้าจะยกเว้น อย่าไปยกเว้นวาระแรก structure การบริหารไม่ใช่ลักษณะของหน่วยงานระดับคณะปกติเลย ผมคิดว่า มันอาจจะต้องคิดลึกไปกว่านั้น แม้กระทั่งกรรมการที่เอาเข้า format มันอาจจะแค่คณะที่ปรึกษา อะไรก็ตามที คือ ถ้าอย่างนั้นเข้าสภา ขงทั้งชุดเลย จะดีที่สุด

คุณชุมพล พรประภา

ท่านอาจารย์เทียนฉายพูดอย่างนี้ ทำให้นึกถึงอเมริกา ถ้าลักษณะนี้ คนที่เริ่มโครงการจะต้องอยู่ 8 ปี หรือ 16 ปี ไม่ใช่ 4 ปี เลือกครั้ง อาจารย์จะต้องอยู่ ขอลภัยจนตาย หรือวันที่ท่านไม่อยากจะทำต่อ และในขณะนั้น 4-5 ปีแรก ท่านจะต้องหา successor มา groom ด้วย ว่าเมื่อไม่มีท่านแล้ว และต้อง make sure ว่าโครงการนี้เมื่อทำแล้ว ถ้าอธิการบดีคนปัจจุบันไม่ได้ไปต่อ ซึ่งพระราชบัญญัติที่นี้อ่อนแอ ผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระ 2 ปี เดียวนี้ เขาปรับไป 3 ปี 4 ปี แล้ว จะต้องสนับสนุนให้โครงการนี้ เกิดให้ได้ เพราะฉะนั้น ตรงนี้ผมเห็นด้วยว่าใช้ format ในการเขียนโครงการ และจัดโครงสร้างแบบที่เราทำอยู่นั้น โครงการนี้ เจิงแน่ ต้องขอพิเศษ

นายกสภามหาวิทยาลัย

ตกลงมติเป็นอย่างไร

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

สั้นๆ ในความเห็นผม รับทราบเรื่องทั้งหมด แล้วก็เห็นด้วย หรือเห็นชอบในหลักการ และขอให้มหาวิทยาลัยไปปรับในลักษณะของโครงการ ซึ่งรวมทั้งกระบวนการวิธีการบริหาร การได้มาซึ่งผู้บริหาร อะไรก็ตามที ให้พอเหมาะสมกับปรัชญาและนามธรรมของการดำเนินการในเรื่องนี้ และนำเสนอสภาคราวต่อไป

นายกสภามหาวิทยาลัย

อาจารย์อำนาจเอาตามอย่างนี้

คุณโสภณ สุภาพงษ์

ต้องขอบคุณอาจารย์เทียนฉายที่ให้สติในเรื่องนี้ คือผมคิดว่าต้องกลับไป แล้วบอกว่าอันนี้อนุมัติ แต่

ให้ไปทำรูปแบบของการบริหารจัดการ รวมทั้งการวัดผล กลับมา เพื่อจะได้ช่วยกันดู เพราะมันจะวัดต่างกันหมดเลย กระบวนการ และมันวัดกระบวนการเยอะ ตัวอย่างเช่น ในการศึกษาปกติ เราวัดว่ามึงงานทำไหม นายจ้างพอใจไหม ก็ว่ากันไป แต่กระบวนการนี้ มันไม่ไปถามนายจ้างพอใจ มันถามว่า พ่อแม่พอใจไหม ลูกเขามาเรียน 4 ปี ชุมชนพอใจโพธิวิซาลัยไหม มันอีกเรื่องหนึ่ง หรือหลักสูตรที่โรงเรียนหนึ่งดีนะ เขาให้เด็ก ม.6 สอนเด็ก ม.3 ทำเตาเผา ปลายปี เขาสอบเด็ก ม.3 ให้คะแนน ม.6 คุณช่วยกันได้หรือเปล่า ไม่ใช่เห็นแก่ตัวมากขึ้นหรือเปล่า หลักสูตรมันจะเป็นแบบนี้ หลักสูตรแบบช่วยกัน ไม่ใช่แย่งกัน ผมคิดว่า นี่คือการวัดผล ก็ต่าง รูปแบบการบริหารก็จะต่าง และอันที่คุณชุมพลพูด เขาเรียกปอเนาะ

คุณเขมทัต สุคนธสิงห์

มจร. เคยทำโครงการลักษณะนี้ คือ โรงเรียนครุสิกขาลัย ซึ่งหลุดโลกเลย และก็มีการบริหารจัดการพิเศษ ถ้าอยากจะได้รูปแบบ คงเอามาดูได้

นายกสภามหาวิทยาลัย

เรื่องนี้เอามาดีอย่าง อ.เทียนฉาย suggest

หลักสูตรการจัดการภูมิสังคม

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

จากที่ประชุมกรรมการสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 9/2551

ต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาการจัดการภูมิสังคม

วันที่ 5 กันยายน 2551

ณ ห้องประชุมสภามหาวิทยาลัย อาคารวิจัยและการศึกษาต่อเนื่อง ฯ

รองอธิการบดีฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ (ผู้ช่วยศาสตราจารย์อำนาจ เย็นสบาย)

เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องเชื่อมโยงภายใต้ฐานคิดเดียวกัน มีคณะทำงาน คณะกรรมการดำเนินการเรื่องหลักสูตรผ่านกระบวนการสัมมนา มีการแลกเปลี่ยน มีการศึกษาโครงสร้างระบบสังคม พื้นที่และความเป็นไปของโลก อย่างที่ได้นำเสนอในวิดิทัศน์ นั่นคือฐานที่มาของการนำไปสู่ทั้งเรื่องโครงการจัดตั้งโพธิวิซาลัย และตัวหลักสูตร การจัดการภูมิสังคมเชื่อมโยงกันภายใต้หลักคิดเดียวกัน

คุณชุมพล พรประภา

ผมไม่มีอะไรขัดข้อง แต่ก็เห็นหลักสูตรปริญญาตรี คนด้อยโอกาสมาเรียน และหลักสูตรประเภทนี้ผมว่า 120 หน่วยกิต ก็ไม่ว่าอะไรกัน แต่ in practice เอาจริงๆ คนเหล่านี้ต้องเรียน 160 - 200 หน่วยกิต

มันต้องมีภาษาอังกฤษ จะให้ฟังได้ ฟุดได้อ่านได้ สัปดาห์หนึ่งมี 3 คาบ อาทิตย์ละหน มันเป็นไปไม่ได้ มันต้องอาทิตย์ละ 9 - 15 ชั่วโมง เพราะฉะนั้น ของจริง มันไม่ใช่ 120 มันจะต้องเรียนพิเศษ และคนส่วนใหญ่ที่จะทำโครงการนี้ต้องมาด้วยใจ เหมือนพระบวชเลย ถ้าเห็นแก่เงิน มันต้องทำเกินเวลา และให้ลูกศิษย์เรียนนอกเวลา และต้องเอา sound lab ของวิทยาลัยชุมชนที่สระแก้วมาใช้ ภาคปฏิบัติจะเหนื่อย ก็เป็นข้อสังเกตให้รู้ว่ามันไม่ใช่ 120 หน่วยกิต

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

ผมต้องเปิดเทปที่ฟุดเมื่อสักครู่อีกสักครั้ง เมื่อเราจะทำอะไรที่หลุดโลก ขอโทษ ผมไม่ใช่คำนี้ ไม่เพราะใช้คำว่า สิ่งที่มีมันเป็นนามธรรม เราจะทำอะไรที่แปลกไปจากสิ่งที่กำหนดไว้เป็นรูปธรรมและกรอบที่ยึดติด หลักสูตรนี้ก็เหมือนกัน กรอบตามแบบฟอร์มของมาตรฐานหลักสูตร ที่ กกอ กำหนด รวมทั้งระเบียบ ว่าด้วยการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัย ถามจริงๆ ผมไม่ขัดข้องหลักสูตร practical หรือไม่ที่จะเอาไปใช้ที่สระแก้ว 14 ห้องเรียน จริงๆ ต้องการให้คนเกิดความรู้ บังเอิญจะแถมปริญญา ก็มาติดว่ามศว ถ้าจะให้ปริญญาต้องกรอบนี้ ถามจริงๆ คำถามคุณชุมพลจะเกิด ต้องเรียนภาษาอังกฤษที่หน่วยกิต แล้วมันอะไร มันคง contrast กันน่าดูเลย เรียนภาษาอังกฤษ 12 หน่วยกิต บวกกับวิชาฝึกควาย buffalo training

จริงๆ ไม่ได้ว่า ผมอ่านละเอียดมาก อยการู้ว่าทำอะไร คำถามจึงเกิดขึ้นว่า ถ้า practical ผมอนุมัติ แต่ถ้าไม่ practical จะคิดใหม่ก็ได้ ทำอะไรที่มันหลุดโลกได้ คือหมายความว่า ใน concept ของโพธิ-วิทยาลัยที่ฟุดกันเมื่อสักครู่ มันเป็นนามธรรมแล้ว เห็นชัดเลยว่า มันไม่ fit กับกติกา หลักเกณฑ์ เงื่อนไข วิธีการ ที่เรากำหนด กับกติกาอื่นทั้งหมด มันต้องวางกรอบใหม่ เพราะฉะนั้น ขณะเดียวกัน ตัวหลักสูตร นี้คือข้อคิด คำถามเท่านั้นว่า practical ใหม่ ถ้า practical แล้ว จำนวนหน่วยกิตจะนับอย่างนี้ ก็โอเค แต่สิ่งที่เป็นข้อคิดอยู่อย่างก็คือว่า วิธีการให้ความรู้กับชุมชนลักษณะนี้หรือผู้คนลักษณะนี้ ใน concept วิทยาลัยชุมชนมันทำอยู่ เพียงแต่ตัวนั้น ไม่ได้ grant degree และวันหนึ่งก็มีคนไปยุ ดันไปเรียกว่าอันนั้นอนุปริญญา จะดีกันตาย เพราะเป็นหลักสูตร 2 ปี แล้วให้อนุปริญญา พออนุปริญญาก็ขัดแย้งกับอุดมศึกษาว่า อนุปริญญาไม่ใช่ 2 ปี ซึ่งขณะนี้ ถอนทั้งหมดแล้ว ใน 2 ปี แต่ว่าเป็นอนุปริญญา หลักเรื่องการเอาปริญญาไปใส่ มันจึงเกิดคำถามขึ้น ผมก็ขอลถามคำถามสุดท้าย ถ้าจะทำอย่างนี้ จะต้อง grant degree ใหม่ ถ้าไม่ grant degree หลุด format มันจะง่ายเยอะเลย ผมก็เข้าใจว่า ไม่ทราบนะ เป็นข้อสังเกตแล้วกัน

อธิการบดี

ท่านนายกสภาฯ ท่านต้องไปที่ มสธ เขาจะมอบรางวัลให้ท่าน เรียนเชิญคุณหมอประเวศเป็นประธานในที่ประชุมแทน ขณะนี้หลายเรื่องส่งไป สกอ แล้ว เจ้าหน้าที่ ก็จะบอกว่าไม่ได้ ไม่รู้เรื่อง เป็นการตัดสินใจโดยเจ้าหน้าที่ เป็นอย่างนี้ได้ไหม ในปีแรก เราก็คำนึงเรื่อง practical หรือไม่ พอสมควร และจะขออนุญาตหลักสูตรนี้ไปก่อน และถ้าเกิดอุปสรรคแล้ว ขอใช้สักปีหนึ่ง แล้วเราก็จะรื้อหรือหลุดโลก อย่างที่ท่าน

เขมทัดว่าเหมือนกัน แต่ถ้าครั้งแรกหลุดโลกไปเลย ทั้งผมทั้งรองอานาจ และรองเฉลิมชัย ต้องไป สกอ แล้วคุยกันไม่รู้เรื่องหรอก

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

ผมอยากให้เป็นข้อสังเกต แล้วไปคิดให้ลึกๆ จำเป็นต้องทำหลักสูตร grant degree หรือไม่ ถ้า grant degree กรอบนี้ กพอ คงไม่เอา แต่ปัญหาก็คือ มันก็แข็งตัวอย่างนี้ ถึงเวลา เปิดเทอม ภาษาอังกฤษ 1 ไปทำอะไร ผมยั้งนั่งนึกไม่ออก กลับสวนทางกับ concept ของโพธิวิชาลัย ที่พูดเมื่อสักครู่ เกือบจะบอก absolute เลย โดยสิ้นเชิง

อธิการบดี

ขณะนี้ระเบียบของเรา เราเปิดให้สอนเป็นหน่วย เป็น module เราจะขอปรับที่มัน rigid สูง เราอาจจะไม่สอนเป็น semester เราอาจจะสอนเป็น summer 7 วัน เอาไปเท่านี้หน่วยกิต เดือนหนึ่งเอาไปเท่านี้หน่วยกิต ผมขออนุญาตไปปรับในเบื้องต้นในแง่ของการเรียนการสอน

คุณชุมพล พรประภา

หลักสูตรนี้ เราทำแบบทั่วๆ ไป คือ ที่เรียกว่าหลักสูตร general ed. ภาษาไทยเรียกอะไร การศึกษาทั่วไป มันดูถูกจังเลย นี่มัน humanity กับ liberal art สำคัญเหลือเกิน ผมไม่ชอบคำนี้เลย คือ เห็นความสำคัญของ liberal art และหลักสูตรตรงนี้ที่สระแก้ว มันจำเป็นหรือไม่ ที่ general ed. สอน 2 ปีแรก ผมว่าเอาวิชาชีพก่อนได้ไหม ส่วนหนึ่งของ general ed. ไปใส่ปี 3 หรือปี 4 เอาวิชาชีพเข้ามาเต็มปี 1 ปี 2 บ้าง ในลักษณะนั้น มันจะตรงกับความจริง ที่แรกเขาต้องการมาเรียนอาชีพ เขายังไม่ต้องการเรียนภาษาอังกฤษ พอเขาได้อาชีพแล้ว ปี 3 ปี 4 แล้วแต่อะไรจะก่อนหลัง แต่ต้องให้ครบ ผมไม่ได้บอกให้ตัดทิ้ง เพียงแต่ขยับ

คุณเขมทัต สุนทรสิงห์

ที่บอกว่าหลุดโลก คือ โลกที่มันคิดแคบๆ อย่างวันนี้ มันต้องหลุดออกไป เพราะวันนี้โลกมันคิดแคบ ผมถึงใช้คำว่าหลุดโลก เพราะมันคิดแคบเกินไป ที่ตรุนสิขาลัย การทำหลักสูตร เด็กเรียนคณิตศาสตร์จากทอดไข่ดาว มันไปนับเวลาจากการทอดไข่ดาว ซึ่งอันนั้นคือความหมายว่าหลุดโลก ที่มันคิดแบบแคบๆ ตรงนี้ผมมีข้อเสนอแนะ 2-3 อย่าง

อย่างหนึ่ง คือ ถ้าเผื่ออยากจะ grant ที่ผมพูดแล้วว่า ไม่ได้ทำแค่ปริญญาอย่างเดียว แต่ถ้าจะ grant ปริญญา ในความเป็นมาตรฐาน ภาษาอังกฤษมันเขียนพื้นฐาน แล้วบอกแค่ให้พูดได้ อันนี้ มันก็นับไม่ได้แล้ว มันมองหน้าใครไม่ได้ เพราะฉะนั้น ตรงนี้ ถ้าจะทำ ต้องทำเป็น module หรือทำเป็น experiment test อันนี้จะป็นวิธีที่ไม่มีใครมาว่าเราได้ ทำ module ทำ experiment test เสร็จแล้วจะนับให้มันเป็น 130 ยังไง มันมีวิธีการนับ และผมเชื่อว่า สกอ. ก็ทำอะไรไม่ได้ ถ้าตรงนี้เราแข็งๆ แล้วมีจุดยืนที่ดี ถ้าจะเอาปริญญา

อันที่สอง ในหมวดวิชาศึกษาทั่วไป สิ่งที่น่าจะเติมลงไปคือ civilization หรือเรื่องของ local history คืออย่างน้อยให้เขามีความภูมิใจในพื้นที่ดินของเขาที่ อุดสำห้ให้ดูวิถี ตรงนั้นอยู่กับ border line มีความเป็นมาอย่างไร มีอะไรเอะอะเยะเยะ ที่เขาจะมีความภูมิใจในความเป็นคนของเขาที่อยู่ในถิ่นฐานนั้น ถ้าใส่ civilization ลงไป รับรองว่า สกอ. มาว่าเราก็ไม่ได้ เพราะไม่มีใครกล้าทำหลักสูตรแบบนี้ ทำนองแบบนี้ ถ้าเื่อปรับแล้ว เราก็จะได้หลักสูตรที่มีมาตรฐาน แต่ในเบื้องต้น ผมคิดว่าน่าจะทำเป็นแบบ module แล้วค่อยบวกไปเรื่อย จนกว่าถ้าวันไหนที่เราออกนอกระบบ 100 เปอร์เซ็นต์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยพิจารณาหลักสูตรได้ตามกรอบที่ชัดเจน ก็จะทำอย่างที่อาจารย์อำนาจ เย็นสบาย คิด อย่างที่คุณโสภณ สุภาพงษ์ คิดได้ ว่ามันเป็นอะไรที่คนมี value จริงๆ และพิสูจน์ได้จริงๆ ว่าเขามี value ผมเสนอให้เป็นอย่างนี้

ผู้อำนวยการสถาบันสิ่งแวดล้อมและทรัพยากร (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรกวิน)

ขออนุญาตท่านประธาน ผมมีข้อคิดเห็นจากที่ได้ร่วมดำเนินการกับอาจารย์อำนาจ หากที่ประชุมสภา หากสังเกตให้ดี เมื่อไอศกอมตรมีตึกใหม่ของมันเด่นเป็นสง่าในทางสูง ในขณะที่เดียวกันโพธิวิซาลัยห้อยรากลึกลงไปในทิศทางตรงกันข้าม มหาวิทยาลัยกำลังสร้างธรรมชาติให้เกิดขึ้นในประเทศไทย สูงขึ้นไปบนไอศกอมตร เพื่อให้เห็นวิสัยทัศน์ที่กว้าง แต่เราห้อยรากลึกลงไปในโพธิวิซาลัยเพื่อให้เกิดความมั่นคง มันเป็นธรรมชาติธรรมดา มันเป็นการเกิดธรรมชาติ ณ มหาวิทยาลัยแห่งนี้ จากที่ทดลองมา ถ้าลองสังเกตโพธิวิซาลัย เกิดด้วยการทดลองด้วยการมีส่วนร่วมของชาวบ้าน หากดูจากประวัติแล้ว เบญจภาคีที่เกิดขึ้น ผมมักจะถามคนที่เป็นลูกศิษย์ที่สอนครูว่าคุณสอนหนังสือหรือสอนคน สอนนักเรียนหรือสอนหนังสือ ถ้าสอนคน มันอยู่ที่ใจ ต้องสอนที่สูงขึ้นไปคือ สอนใจกับจิต

เมื่อก่อนนักเรียนเตรียมทหาร โรงเรียนนายร้อย จปร. ปี 3 หรือทั้งหมดไปที่โพธิวิซาลัย ผมก็ถามว่าพวกเราเรียนเพื่อเตรียมออกไปเป็นทหารใช่หรือไม่ แต่โพธิวิซาลัยเป็นโรงเรียนเตรียมประชาชน ตอนนั้นใครๆ ไปดูโพธิวิซาลัยทั้งๆ ที่ไม่มีอะไรเลย อดต. 200-300 คน ไปดูความว่างเปล่าที่โพธิวิซาลัย มีความหมายและคุณค่ามาก มีแต่ความว่างเปล่าตอนนั้น แต่ในลึกๆ จริงๆ ที่ผมบอกว่าที่ท่านได้พูดว่าพลังงานทั้งหลาย พลังงานอาหารก็มี พลังงานเชื้อเพลิงก็มี ที่โพธิวิซาลัยมองเห็นพลังงานจิต พลังจิตและกำลังใจ มันทำให้เกิดสิ่งต่างๆ ขึ้นที่นั่น ความจริงไม่มีเงินก็ทำ แต่ทำอะไรต่อมิอะไรขึ้นมาได้นั้น ได้ทดลองแล้วว่าชาวบ้านถ้าให้กำลังใจ ให้ปัญญาเขา ก็จะเกิดขึ้น ผมเชื่อว่า degree ก็ต้องเอา เรายังมีการคุยกันว่าชาวบ้านที่นั่นเขายังปรึกษากันเลยว่า ถ้าปล่อยให้เรียนวิชาพื้นฐานตอนปี 1 ฆานอนอยู่ที่หอองค์กรฯ เด็กพวกนี้จะเสียคนหรือไม่ เพราะฉะนั้นปีหนึ่งเรียนวิชาชีพอ่างที่กล่าวมา ฝึกจิตฝึกใจให้พวกนี้เข้มแข็งก่อน แล้วปีที่ 2 ปีที่ 3 ค่อยปล่อยให้หอองค์กรฯ เรียนวิชาพื้นฐาน ความจริงคิดไว้แล้ว เพราะว่าการสอนนิสิตที่ศรีนครินทรวิโรฒในเมืองเป็นมหาวิทยาลัยในเมือง สอนเด็กออกไปอย่าง โพธิวิซาลัยก็คงมีศักดิ์ศรีเท่ากัน แต่เป็นโพธิวิซาลัยแบบชาวบ้าน แบบชนบท เป็นธรรมชาติระหว่างเมืองกับชนบท แต่ที่นั่นจะต้องฝึกจิตฝึกใจให้เข้มแข็งก่อน แล้วเอาเด็กพวกนี้มารู้จักกัน เป็นการปรึกษากับท้องถิ่นชาวบ้านและอาจารย์ร่วมกัน

อยากเรียนให้ทราบว่ามีมาตรฐานถ้าจบปริญญาตรีก็จะต้องเท่ากัน degree ก็ต้องเอา หลักสูตรในนั้นมีปฏิบัติหมด ผมพูดให้เขาฟังว่าท้ายที่สุดเด็กพวกนี้เรียนแล้วไม่ต้องมาเข้าเมือง ไม่ต้องมารับจ้าง คิดทำในท้องถิ่น ถ้าเราฝึกจิตใจเขาได้ ทำที่บ้านช่วยพ่อแม่ได้ เพราะเป็นบัณฑิตคืนถิ่น แต่ที่นี้เก็บเงิน ที่โน่น เราไม่เก็บเงิน หาทุนให้นักเรียนที่เข้าไม่ถึงการศึกษาได้เข้าเรียน มันก็เป็นวิถีทางเลือกทางการศึกษาที่สวนทางกันอยู่แล้ว ก็เป็นทางเลือกเป็นการทดลองของมหาวิทยาลัยแห่งนี้ ที่มีทั้ง 2 รูปแบบ มีเมืองกับชนบท ชาวบ้านกับชาวเมืองที่โน่น ถ้าถามว่าห้องแล็บ ห้องทดลอง ก็ของจริงทั้งนั้น ตอนนี้มีภาควิชาเตรียมห้องเรียนทั้ง 9 อำเภอ 14 หมู่บ้านที่จะมาร่วมกันผลิต มีอยู่อันหนึ่งที่เราจะติดต่อรูปแบบทันสมัยให้เขา ซึ่งคนที่นี่ ท้องถิ่นชาวบ้าน เรบอกว่ามันมีวิชาหนึ่งเกี่ยวกับภูมิสารสนเทศ เพราะนี่ภูมิสังคมที่เกี่ยวกับ GIS ชาวบ้านมาดูแล

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันท์

ไม่เห็นมันเหมือนกับที่ท่านเขียนในหลักสูตรที่ขออนุมัติสภาฯ เลย คือถ้า philosophy ของหลักสูตรอย่างนี้ ถ้าเขียนอย่างนี้ ผมจะเข้าใจ ผมอ่านแล้วมันไม่เป็น แม้กระทั่งเรื่องจะไม่เก็บค่าเล่าเรียน ผมเพิ่งได้ยินเดี๋ยวนี้เอง คือ ถ้าอย่างนี้ สภาฯ พิจารณาข้อมูลคนละอย่าง ที่ท่านจะทำ ผมจึงต้องตั้งข้อสังเกตอันนั้น ถ้าอย่างนี้ มันจะ fair มากกับกรรมการสภาฯ ถ้าท่านเขียนสิ่งที่ท่านอยากจะทำ แล้วเมื่อเราอ่านก่อนการประชุมเราจะได้ให้ความเห็นที่ตรง พอเราให้ความเห็นไปเสร็จ จากที่ท่านเขียน ท่านบอกไม่ใช่ อย่างนี้ตาย

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

ผมจะสรุป คือ เราอยากทำของใหม่ ด้วยวิธีคิดใหม่ แต่ว่าก็ยังอยากเชื่อมกับกรอบเก่า คือได้ปริญญาที่ สกอ. ดูแลอยู่ ซึ่งมันทำได้ และก็น่าทำ

อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ กล่าวว่า เราต้องการวิถีคิดใหม่โดยสิ้นเชิง ถ้ามนุษยชาติจะอยู่รอดได้ we shall need radically new manner of thinking if mankind is to survive เพราะวิถีคิดเก่าๆ มันพาไปสู่วิกฤตอย่างที่คุนโกลน พูด เพราะฉะนั้น อันนี้จำเป็น แต่ว่าขณะเดียวกันมันสามารถ fit กับกรอบเก่าและมันดีกับกรอบเก่าให้ขยับด้วย แล้วก็มีส่วนแล้วด้วย อาจารย์เสรี พงษ์พิศ ได้ขอตั้งมหาวิทยาลัยชีวิต และได้รับอนุมัติแล้ว และก็ทำหลักสูตรปริญญาตรี แล้วก็เอาชาวบ้านมาเรียนวิธีทำนาร้อยแปด แล้วก็ fit แล้วก็เจรจากับ สกอ. การเจรจากับเขา เป็นการเรียนรู้ร่วมกันไปด้วย ถ้าเขาไม่ได้มาเรียนรู้ร่วมกัน เพียงแต่ยึดกรอบ เขาก็ว่ามันไม่เข้ากัน แต่ว่าเขาได้คุยกัน และได้อนุมัติแล้ว เพราะฉะนั้น ตรงนี้สามารถทำได้ แล้วก็สิ่งที่อาจารย์เทียนฉายพูด ก็มีความสำคัญ พยายามช่วยเรื่องการเขียนว่า ปรัชญาคืออะไร เรื่องการจัดการเป็นอย่างไร ก็มีประโยชน์อย่างนี้ เวลาเสนอมานี้ แล้วมันหลวมๆ ทุกคนเขาช่วยเยอะเลย ผมสังเกต กรรมการเขาช่วยเยอะ ตรงข้ามกับที่จุฬา จุฬาเขียนมาแน่นเปรี๊ยะเลย กรรมการก็ไม่รู้จะช่วยยังไง อย่างนี้แล้วกัน กรรมการอยากให้ทำเรื่องนี้ และก็ทำด้วยวิธีคิดใหม่ อยากให้ลองทำ ขณะเดียวกันเจรจากับ สกอ. ตรงนั้น ซึ่งมีตัวอย่างมาแล้วว่าทำได้ และเป็นการให้การศึกษา กับ สกอ. ด้วย แต่ว่าก็ไปปรับการเขียนมา ปรัชญา มันอะไร เรื่องการจัดการ

ของหลักสูตรนี้ มันเป็นอย่างไง ถ้าเขียนซะหน่อย มันจะดี แล้วเอกสารที่มันมีพลัง เอกสารที่ดีๆ มันมีพลัง พออ่านแล้วเข้าใจหมดเลย เข้าใจว่าจะไปตรงไหน และคนอยาก่วมมาก ก็อยากขออนุมัติตรงนี้ แล้วก็ไปปรับ แล้วก็ไปเจรจากับ สกอ. ไขใหม่ อนุมัติตรงนี้

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

ผมขออนุมัติตั้งแต่ประโยคแรก ก่อนอภิปรายด้วยซ้ำ เพราะมันเป็น post ของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ข้อนี้สำคัญ มันเป็นเรื่องที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวทรงลิขิตไว้ ผมคิดว่าประเด็นที่ผมยก พออาจารย์อธิบาย ผมเข้าใจ แต่มันไม่ตรงกับที่ผมอ่านเมื่อคืน ผมก็มีความรู้สึกว่าการประชุมสภาส่งให้อ่านอย่างหนึ่ง แต่จะทำจริงอีกอย่างหนึ่ง กรรมการสภาทำหน้าที่ไม่ได้ ถ้าจะทำอะไร เล่าตรงๆ แล้วเล่าอย่างนั้น อีก paper หนึ่ง ประกอบหลักสูตร จะได้ว่าข้าพเจ้าอยากทำอย่างนี้ แต่ format กกอก เป็นอย่างนี้ ข้าพเจ้าทำไม่ได้ แต่เจตนาอย่างนี้ สภาจะเข้าใจ และจะหาทางออกให้ได้ แต่ผมเสียดายที่ผมนั่งอ่านนี้ทั้งคืน แล้วท่านบอกท่านไม่ได้ทำอย่างนี้ คนละอันกัน เสียเวลา ผมพยายามตรงนี้เท่านั้นเอง ที่อยากจะบอกว่า ตรงไปตรงมา แล้วจะเข้าใจง่ายขึ้น คราวต่อไป ขออย่างนั้นได้ไหม

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

ได้ครับ ถ้าเข้าใจสังคมไทย สังคมไทย ผมผ่านมาเยอะ ที่ศิริราช เมื่อก่อนผมดูแลเรื่องโครงการวิจัยเขียนมา ไม่ได้เรื่องเลย แต่เวลามาพูด ดิฉันเยอะ อะไรมันเป็น background ของเรา มันก็เป็น แต่อะไรที่ควรทำ ควรพัฒนา เพราะต่อไปเราต้องพัฒนาเรื่องการเขียน การอ่าน เพราะสังคมมันซับซ้อนขึ้น ในเรื่องที่ซับซ้อนจะไม่เข้าใจ ถ้าไม่อ่าน จะไม่เข้าใจ เพราะฉะนั้น เราต้องพัฒนา เราเป็นชาติพูด เราพูดได้ดีกว่าเขียน แต่เราต้องพัฒนาเรื่องการเขียนการอ่าน ก็อนุมัติเรื่องนี้ แล้วไปปรับปรุงเอกสาร แล้วก็ไปเจรจา ทำอย่างไรให้ สกอ. อนุมัติ

ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันทน์

เอาคำว่าบริหารออก ทั้งบริหารจัดการอยู่ด้วยกันไม่ได้ คนละเรื่อง ภาษาอังกฤษ มันจึงใช้คำว่า management มันคือ การจัดการภูมิสังคม ไม่ใช่บริหารจัดการ

ศาสตราจารย์ นายแพทย์ประเวศ วะสี

อันนี้ผมจะเข้าใจ administration เราคุ้นเคย คือ บริหารกฎระเบียบ Management คือ outcome ให้มันได้ outcome และคำว่า วิชา ข ข้าง 2 ตัว ต่างกับ วิชา ที่ ข ข้างตัวเดียว วิชา เป็นศัพท์ที่มีความหมายเฉพาะ หมายถึง ปัญหา ถ้าวิชา หมายถึง ความรู้ ภาษาอังกฤษ น่าจะไปเติม J เพิ่มอีกหนึ่งตัว

เอกสารประกอบคำชี้แจงเพิ่มเติม

โครงการโพธิศึกษาลัย

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

และ

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภูมิสังคม

ที่มา

สืบเนื่องจากสำนักงานอธิการบดีได้แจ้งให้ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ เมื่อวันที่ 2 ตุลาคม 2551 ได้ทราบว่...

ด้วยศาสตราจารย์เทียบฉาย กิระนันท์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิขอแก้ไขรายงานการประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 9/2551 ดังนี้

1. หน้า 18 ก่อนย่อหน้าที่ 3 ควรมีรายละเอียดว่ามหาวิทยาลัยได้นำข้อสังเกตของสภามหาวิทยาลัยจากการประชุม ครั้งที่ 6/2550 เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2550 ไปดำเนินการอย่างไรบ้าง
2. หน้า 20 แก้ไขมติดังนี้

เดิม

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีมติอนุมัติหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการภูมิสังคม โดยให้ปรับชื่อสาขาวิชาเป็น การจัดการภูมิสังคม และเขียนรายละเอียดของหลักสูตรใหม่ตามที่มหาวิทยาลัยต้องการ โดยหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา แล้วนำเสนอสภามหาวิทยาลัยอีกครั้ง

แก้ไขเป็น

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีมติอนุมัติในหลักการ โดยให้ปรับชื่อสาขาวิชาเป็นการจัดการภูมิสังคม และเขียนรายละเอียดของหลักสูตรใหม่ตามที่สภามหาวิทยาลัยตั้งข้อสังเกตแล้วนำเสนอสภามหาวิทยาลัยอีกครั้งหนึ่ง...

ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ จึงจัดทำเอกสารประกอบคำชี้แจงขึ้น เพื่อนำเสนอสภามหาวิทยาลัย

ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้

3 ตุลาคม 2551

เอกสารประกอบคำชี้แจง

คำชี้แจง โครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ต่อสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ได้เสนอโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย ต่อที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 6/2550 เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2550 โดยที่ประชุมได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ 3 ประการ ดังนี้

1. เชิญผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความรู้ความเข้าใจร่วมปรึกษาหารือ เพื่อให้ได้แนวคิดและวิธีการดำเนินการที่ชัดเจนและมีความเข้าใจที่ตรงกัน แล้วจึงจัดตั้งองค์กรในภายหลัง
2. โครงการจัดตั้งวิทยาลัยที่มหาวิทยาลัยนำเสนอในเบื้องต้นว่าเกี่ยวข้องกับภารกิจหนึ่งของมหาวิทยาลัย คือ การบริการวิชาการแก่ชุมชน และเกี่ยวข้องกับการปฏิรูปการศึกษานั้น มีประเด็นที่ควรสนับสนุน ซึ่งมหาวิทยาลัยอาจดำเนินการในรูปแบบของการทดลองวิชาเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งเป็นการพัฒนาที่อาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน แล้วทำการทดลองเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ ซึ่งหากเป็นรูปแบบนี้ มหาวิทยาลัยต้องมีความชัดเจนว่าจะดำเนินการอย่างไร
3. การดำเนินการโครงการจัดตั้งวิทยาลัย ที่มหาวิทยาลัยนำเสนอเป็นความร่วมมือกันระหว่างมหาวิทยาลัยกับภาคส่วนต่างๆ ซึ่งเป็นเรื่องสำคัญ และเป็นก้าวใหม่ที่จะนำไปสู่ระบบการศึกษาที่อยู่บนพื้นฐานของความเป็นจริงของบ้านเมือง แต่อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยต้องพิจารณาให้ละเอียดรอบคอบเกี่ยวกับการวางแผนเบื้องต้น และต้องมีความมั่นใจว่าจะได้รับความร่วมมือจากคนหนุ่มสาวหรือคนรุ่นหลัง ในการลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้จริง เห็นคุณค่าและได้ฐานความคิด ฐานความสำนึก และพฤติกรรมที่เหมาะสมที่จะสร้างตัวต่อไปในอนาคต แทนที่จะเป็นลูกจ้างของราชการหรือเอกชน และที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ มหาวิทยาลัยต้องดำเนินการให้แตกต่างจากระบบการเรียนการสอนในปัจจุบัน ที่เปิดสอนเป็นรายวิชาต่างๆ จำนวนมากที่ยึดหลักครูเป็นผู้รู้ และผู้เรียนเป็นผู้ไม่รู้ แต่ต้องยึดหลักการเรียนรู้ร่วมกันจากชีวิตจริง เพื่อให้เกิดความรู้ที่แท้จริงมีประโยชน์ และมีคุณค่ายั่งยืน ซึ่งมหาวิทยาลัยอาจจะต้องใช้เวลาในการจัดทำรายละเอียดในเรื่องนี้มากพอสมควร

ต่อมา ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ได้เสนอโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย พร้อมหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารจัดการภูมิสังคม ต่อที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 9/2551 เมื่อวันที่ 5 กันยายน 2551 โดยที่ประชุมที่ข้อสังเกตต่อโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย 2 ประการ คือ

1. ในการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย นอกจากการเขียนแผนงานและแผนอัตรากำลังควรเขียนผลผลิตและผลกระทบที่จะเกิดขึ้นด้วย เนื่องจากวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มีลักษณะรูปแบบเฉพาะตัวที่เป็นอัตลักษณ์ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นการผสมผสานภูมิปัญญาของมหาวิทยาลัยเข้ากับภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่ไม่ได้มุ่งผลิตบัณฑิตเพียงอย่างเดียว แต่ชาวบ้านที่อยู่ในชุมชนสามารถเข้ามาใช้ประโยชน์ได้

2. มหาวิทยาลัยควรพิจารณาว่า วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย จะมีฐานะเทียบเท่าคณะหรือไม่ จะมีกระบวนการบริหาร และวิธีการได้มาซึ่งผู้บริหารอย่างไร

พร้อมทั้งมีมติต่อโครงการจัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัยดังนี้

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีมติเห็นชอบให้จัดตั้งวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย โดยให้ปรับลักษณะของโครงการให้เป็นไปตามปรัชญาและนามธรรมของวิทยาลัยโพธิวิชชาลัย รวมทั้งกระบวนการวิธีการและการได้มาซึ่งผู้บริหาร

นอกจากนั้น ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ได้พิจารณาหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภูมิสังคม โดยที่ประชุมมีข้อสังเกตดังนี้

1. การจัดการเรียนการสอน ที่ต้องกำหนดหน่วยกิต เพื่อให้เป็นไปตามแบบมาตรฐานของสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา อาจไม่เป็นไปตามเจตนารมณ์ของมหาวิทยาลัย ดังนั้น มหาวิทยาลัยอาจจัดหลักสูตรในลักษณะ module
2. แผนการศึกษา ในปีที่ 1 และปีที่ 2 ควรจัดให้นิสิตได้เรียนวิชาชีพเฉพาะสลับกับวิชาศึกษาทั่วไป
3. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ควรเพิ่มเติมวิชาที่เป็นเรื่องของ Civilization หรือเรื่องของประวัติศาสตร์ท้องถิ่น เพื่อให้ให้นิสิตมีความภูมิใจในผืนแผ่นดิน และภูมิใจในความเป็นคนในท้องถิ่นนั้นๆ

พร้อมทั้งมีมติต่อหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภูมิสังคมดังนี้

ที่ประชุมพิจารณาแล้วมีมติอนุมัติหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภูมิสังคม โดยให้ปรับชื่อสาขาวิชาเป็น การจัดการภูมิสังคม และเขียนรายละเอียดของหลักสูตรใหม่ตามที่มหาวิทยาลัยต้องการหรือโดยหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา แล้วนำเสนอสภามหาวิทยาลัยอีกครั้ง

อนึ่ง มติดังกล่าว ศาสตราจารย์เทียนฉาย กีระนันท์ กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิ ขอแก้ไขมติดังกล่าวเป็น

ที่ประชุมพิจารณาแล้ว มีมติอนุมัติในหลักการ โดยให้ปรับชื่อสาขาวิชาเป็นการจัดการภูมิสังคม และเขียนรายละเอียดของหลักสูตรใหม่ตามที่ สภามหาวิทยาลัยตั้งข้อสังเกตแล้วนำเสนอสภามหาวิทยาลัยอีกครั้งหนึ่ง

ในการประชุมสภามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ครั้งที่ 10/2551 วันที่ 3 ตุลาคม 2551 ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ ขอเสนอคำชี้แจงต่อที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยเพิ่มเติมดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะของที่ประชุมสภามหาวิทยาลัย ครั้งที่ 6/2550 เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2551 มีประเด็นสำคัญ 3 ประการ ที่ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ขอรายงานให้ที่ประชุมสภามหาวิทยาลัยทราบดังนี้

ประการแรก โครงการจัดตั้งโพธิวิชชาลัยมีกระบวนการศึกษาวิเคราะห์ระบบสังคม และการปฏิรูปการศึกษา มีการลงพื้นที่ แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน จังหวัดสระแก้ว ตั้งแต่ปี 2548 ภายใต้โครงการศึกษากระบวนการสร้างฐานข้อมูลชุมชนแบบชุมชนมีส่วนร่วมของชุมชนต้นแบบบ้านบ่อลูกวัง และกระบวนการขยาย

ผลสู่ชุมชน 6 ชุมชน ที่อำเภอวังน้ำเย็น จังหวัดสระแก้ว เพื่อเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรเบญจภาคี ในโครงการผลิตพลังงานทางเลือกตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

จากนั้นฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้มีการจัดเสวนากลุ่มย่อยอย่างต่อเนื่องจนนำไปสู่การจัดสัมมนาวิชาการ 3 ครั้งคือ

1. จัดให้มีโครงการสัมมนาวิชาการ เรื่อง การนำปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติ โดยองค์กรเบญจภาคี เพื่อการผลิตพลังงานทดแทน การฟื้นฟูป่าต้นน้ำและการผลิตบัณฑิตที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2550 ณ ห้องประชุมปางสีดา ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว โดยมีภาคีภาคส่วนต่างๆ เข้าร่วมประชุมประมาณ 1,000 คน
2. จัดให้มีโครงการสัมมนาวิชาการ เรื่อง โครงการจัดตั้งมหาวิทยาลัย แนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับการผลิตบัณฑิตเพื่อชุมชน เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน 2550 ที่มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยมีกรรมการสภามหาวิทยาลัย ผู้ทรงคุณวุฒิ นักวิชาการ เข้าร่วมประชุมประมาณ 250 คน
3. จัดให้มีการสัมมนาทางวิชาการ โดยมีประเด็นแนวความคิดการจัดทำหลักสูตร การจัดการภูมิสังคม เข้าสู่การแลกเปลี่ยนระดมความคิดเห็นในที่ประชุม โรงแรมเอกไพลิน จังหวัดกาญจนบุรี เมื่อวันที่ 18-19 มกราคม 2551

ประการที่สอง การสร้างองค์ความรู้และการพัฒนาองค์ความรู้ ฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ได้ให้ความสำคัญในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะองค์ความรู้การจัดการภูมิสังคมที่เชื่อมโยงกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง และการบูรณาการความรู้เพื่อการเข้าถึงความจริงของโลกและชีวิต ซึ่งฝ่ายเครือข่ายการเรียนรู้ได้นำข้อสังเกตของสภามหาวิทยาลัยไปดำเนินการ ด้วยการนำไปสู่การขับเคลื่อนโครงการวิจัยอย่างมีเป้าหมาย โดยขณะนี้โครงการโพธิวิद्याลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เพื่อทำงานวิจัย 2 เรื่อง คือ

1. การพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาจังหวัดสระแก้ว-ปราจีนบุรีตามแนวพระราชดำริ : กรณีศึกษากระบวนการโรงสีพระราชทานสู่สัมมาชีพชุมชน

2. กระบวนการขับเคลื่อนชุมชน การสร้างและพัฒนาฐานการเรียนรู้ในโพธิวิद्याลัย (9 อำเภอ 15 ฐานการเรียนรู้) เพื่อพลังงานทดแทน การฟื้นฟูป่าต้นน้ำ เพื่อสุขภาวะชุมชน

แผนการขับเคลื่อนโครงการวิจัยจะดำเนินการอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลการวิจัยไปสู่การเรียนการสอนทั้งในระบบและการอบรมหลักสูตรระยะสั้นสู่สัมมาชีพเต็มพื้นที่

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการดำเนินการในช่วงเวลาที่ผ่านมา โครงการโพธิวิद्याลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร่วมมือกับเครือข่ายหลายภาคส่วน ร่วมดำเนินการทดลองอบรมหลักสูตรระยะสั้นหลักสูตร “การพัฒนากสิกรรมธรรมชาติสู่ระบบเศรษฐกิจพอเพียง” ให้กับเกษตรกร ตามโครงการฟื้นฟูและพักฟื้นเกษตรกรรายย่อยและยากจน” โดยได้ดำเนินการมาแล้ว 2 ระยะ

ระยะที่ 1 จำนวน 9 รุ่น รุ่นละ 60 คน ตั้งแต่

- รุ่นที่ 1 ระหว่างวันที่ 10 -14 มีนาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงร่วมเกล้าประชารักษ์ ต.หนองตะเคียนบอน อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 2 ระหว่างวันที่ 21-25 มีนาคม 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงบ้านสองสีเจริญ ต.หนองหัว อ.เขาฉกรรจ์ จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 3 ระหว่างวันที่ 4-8 เมษายน พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่โรงเรียนอนุบาลวัฒนานคร ต.วัฒนานคร อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 4 ระหว่างวันที่ 25-29 เมษายน พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่โครงการพัฒนาพื้นที่ราบเชิงเขาสระแก้ว - ปราจีนบุรี ตามพระราชดำริ ต.ท่าแยก อ.ท่าแยก อ.เมือง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 5 ระหว่างวันที่ 9-13 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่อุทยานแห่งชาติปางสีดา ต. ท่าแยก อ.เมือง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 6 ระหว่างวันที่ 23-27 พฤษภาคม พ.ศ. 2551 จำนวน 60 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 7 ระหว่างวันที่ 6 -10 มิถุนายน พ.ศ.2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 8 ระหว่างวันที่ 20-24 มิถุนายน พ.ศ.2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 9 ระหว่างวันที่ 4-8 กรกฎาคม พ.ศ.2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงร่วมเกล้าประชารักษ์ ต.หนองตะเคียนบอน อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 10 ระหว่างวันที่ 18-22 กรกฎาคม พ.ศ.2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่วิทยาลัยโพธิวิชชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดสระแก้ว ต.หนองமாகฝ้าย อ.วัฒนานคร จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 11 ระหว่างวันที่ 25-29 กรกฎาคม พ.ศ.2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 12 ระหว่างวันที่ 1-5 สิงหาคม พ.ศ.2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.ท่าเกษม อ.เมือง จ.สระแก้ว
- รุ่นที่ 13 ระหว่างวันที่ 15-19 สิงหาคม พ.ศ.2551 จำนวน 50 คน ปิดการอบรมที่ศูนย์ศึกษากสิกรรมธรรมชาติคนชายแดน ต.หนองม่วง อ.โคกสูง จ.สระแก้ว

ระยะที่ 2 จำนวน 33 รุ่น รุ่นละ 60 คน ตั้งแต่ เดือนกันยายน พ.ศ. 2551 เป็นต้นไป

ตารางการอบรมเกษตรกรของศูนย์ศึกษาศิลปกรรมธรรมชาติสระแก้ว ร่วมกับโครงการโพธิวิชาลัย และธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร จำนวน 33 รุ่นๆ ละ 60 ตั้งแต่เดือนกันยายน 2551-มกราคม 2553

รุ่นที่ 1 วันที่ 2-6 กันยายน 2551	รุ่นที่ 18 วันที่ 18-22 พฤษภาคม 2552
รุ่นที่ 2 วันที่ 18-22 กันยายน 2551	รุ่นที่ 19 วันที่ 2-6 มิถุนายน 2552
รุ่นที่ 3 วันที่ 2-6 ตุลาคม 2551	รุ่นที่ 20 วันที่ 18-22 มิถุนายน 2552
รุ่นที่ 4 วันที่ 18-22 ตุลาคม 2551	รุ่นที่ 21 วันที่ 2-6 กรกฎาคม 2552
รุ่นที่ 5 วันที่ 2-6 พฤศจิกายน 2551	รุ่นที่ 22 วันที่ 18-22 กรกฎาคม 2552
รุ่นที่ 6 วันที่ 18-22 พฤศจิกายน 2551	รุ่นที่ 23 วันที่ 2-6 สิงหาคม 2552
รุ่นที่ 7 วันที่ 2-6 ธันวาคม 2551	รุ่นที่ 24 วันที่ 18-22 สิงหาคม 2552
รุ่นที่ 8 วันที่ 18-22 ธันวาคม 2551	รุ่นที่ 25 วันที่ 2-6 กันยายน 2552
รุ่นที่ 9 วันที่ 2-6 มกราคม 2552	รุ่นที่ 26 วันที่ 18-22 กันยายน 2552
รุ่นที่ 10 วันที่ 18-22 มกราคม 2552	รุ่นที่ 27 วันที่ 2-6 ตุลาคม 2552
รุ่นที่ 11 วันที่ 2-6 กุมภาพันธ์ 2552	รุ่นที่ 28 วันที่ 18-22 ตุลาคม 2552
รุ่นที่ 12 วันที่ 18-22 กุมภาพันธ์ 2552	รุ่นที่ 29 วันที่ 2-6 พฤศจิกายน 2552
รุ่นที่ 13 วันที่ 2-6 มีนาคม 2552	รุ่นที่ 30 วันที่ 18-22 พฤศจิกายน 2552
รุ่นที่ 14 วันที่ 18-22 มีนาคม 2552	รุ่นที่ 31 วันที่ 2-6 ธันวาคม 2552
รุ่นที่ 15 วันที่ 2-6 เมษายน 2552	รุ่นที่ 32 วันที่ 18-22 ธันวาคม 2552
รุ่นที่ 16 วันที่ 18-22 เมษายน 2552	รุ่นที่ 33 วันที่ 2-6 มกราคม 2553
รุ่นที่ 17 วันที่ 2-6 พฤษภาคม 2552	

ประการที่สาม ความร่วมมือระหว่างมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กับภาคส่วนต่างๆ ในสังคมนั้น สิ่งที่มาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ดำเนินการไปแล้ว (และบังเกิดผลอย่างเป็นรูปธรรมในทางปฏิบัติในเวลาต่อมา) ก็คือ

(1) ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ โครงการเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อพลังงานทดแทนและป่าต้นน้ำ จังหวัดสระแก้ว ระหว่างภาคีภาคราชการและความมั่นคง ภาคีภาควิชาการ ภาคีภาคประชาสังคมและสื่อ ภาคีภาคเอกชน และภาคีภาคประชาชน เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2550 ในห้องประชุมปางสีดา ศูนย์ราชการจังหวัดสระแก้ว

(2) ทำบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ ระหว่างสำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรมกับมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ 9 มกราคม 2551 ณ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการดำเนินงานและ กิจกรรมความร่วมมือประกอบด้วย

- ส.ป.ก.และ มศว ร่วมมือทางวิชาการ เพื่อสร้างองค์ความรู้ ถ่ายทอดความรู้และสนับสนุนการ ดำเนินงานด้านการเกษตร การผลิต การแปรรูป และการจำหน่ายสินค้าเกษตร
- ส.ป.ก.และ มศว จะร่วมพัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกรและชุมชนในเขตปฏิรูปที่ดินและสร้างชุมชน เศรษฐกิจพอเพียงร่วมกับโครงการขยายผลองค์ความรู้ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงสู่ชุมชนในเขต ปฏิรูปที่ดิน
- มศว ให้บุตรหลานเกษตรกรในเขตปฏิรูปที่ดินที่ประสงค์ศึกษาต่อระดับปริญญาตรีและผ่านเกณฑ์ มาตรฐานการรับนักศึกษาในระบบโควตาของ มศว เข้าศึกษาในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต บัณฑิตคืนถิ่นของ มศว
- ส.ป.ก.และ มศว จะกำหนดพื้นที่นำร่องในการจัดสรรที่ดิน เพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตทางการ เกษตร ให้แก่ผู้ที่จบการศึกษาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นของ มศว

(3) กำหนดพื้นที่ในเขตปฏิรูปที่ดิน เพื่อเป็นการฝึกงานด้านพัฒนาเกษตรกรและชุมชนสำหรับนิสิต จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตบัณฑิตคืนถิ่นของ มศว

นอกจากนั้น มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้รับการอนุมัติให้ใช้โรงสีพระราชทานเป็นฐานการ เรียนรู้เชิงปฏิบัติการของบัณฑิตโพธิวิชาลัย ที่เกี่ยวข้องกับวิสาหกิจชุมชน ที่เชื่อมโยงกับโครงการผู้บริโภครักษา อินทรีย์ทั้งโรงเรียนสาธิต 3 แห่ง ทั้งนิสิต พนักงาน ข้าราชการที่ประสานมิตรและองค์กรฯ รวมทั้งโรงพยาบาล อีก 2 แห่ง ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ก่อนที่จะขยายส่วนอื่นๆ ต่อไป

การขับเคลื่อนในพื้นที่อีกเรื่องหนึ่งที่น่าไปสู่ความร่วมมือระหว่างโพธิวิชาลัย กับอุทยานแห่งชาติ ปางสีดาก็คือ การได้รับพระราชทานอนุญาต ให้พื้นที่ตั้งโพธิวิชาลัยเข้าร่วมโครงการอนุรักษ์พันธุกรรมพืช อันเนื่อง มาจากพระราชดำริฯ ซึ่งอยู่ในกระบวนการวางแผนงานร่วมกัน โดยโครงการนี้ถือว่าเป็นความร่วมมือในพื้นที่ สำคัญยิ่งอีกโครงการหนึ่ง

ส่วนข้อสังเกตอื่นๆ ได้แก่

การรับนิสิตและกระบวนการ มหาวิทยาลัยอาศัยประสบการณ์การรับนิสิตโครงการบัณฑิตคืนถิ่น จากจังหวัดน่าน จังหวัดแม่ฮ่องสอน จังหวัดเชียงใหม่ และโครงการเพชรในตมเป็นฐาน ทั้งนี้โครงการบัณฑิตคืน ถิ่น โพธิวิชาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดสระแก้ว จะดำเนินการจัดการสอบแบบสอบตรง ด้วย ข้อสอบมาตรฐานของมหาวิทยาลัย ด้วยข้อสอบวิชาเฉพาะ รวมทั้งมีคุณสมบัติที่สอดคล้องกับปรัชญาและ จุดมุ่งหมายของโพธิวิชาลัย ทั้งนี้ การรับผู้เรียนในช่วงระยะแรก จะเน้นผู้เรียนจากพื้นที่จังหวัดสระแก้ว ระยะ

ที่สอง จากจังหวัดสระแก้ว และพื้นที่ 8 จังหวัดภาคตะวันออก ระยะที่สาม รับจากจังหวัดทั่วไป ภายใต้ข้อกำหนดของโพธิวิษชาลัย

สำหรับผู้สอน นอกจากคณาจารย์จากโพธิวิษชาลัยแล้ว ยังประกอบด้วย คณาจารย์จากคณะวิชาอื่นๆ คณาจารย์จากโรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้าฯ ที่มีประสบการณ์จากการเรียนการสอนโครงการบัณฑิตคืนถิ่น คณาจารย์รับเชิญจากมหาวิทยาลัยอื่นๆ จากผู้รู้ในชุมชน และจากวิทยากรในพื้นที่ที่ประสบความสำเร็จในวิชาชีพที่ เกื้อหนุนปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

นอกจากนั้นการได้มาซึ่งผู้บริหารของโพธิวิษชาลัย วาระแรก (4 ปี) ควรใช้กระบวนการแต่งตั้งหลังจากวาระแรกไปแล้ว จึงเข้าสู่กระบวนการปกติ

สรุปที่กล่าวมาทั้งหมด โดยสังเขป นับตั้งแต่กระบวนการเตรียมการ จนถึงการนำข้อสังเกตของสภามหาวิทยาลัยจากที่ประชุม ครั้งที่ 62/2550 เมื่อวันที่ 3 สิงหาคม 2550 จนถึงปัจจุบัน (3 ตุลาคม 2551)

